

Глава перша, у якій історія починається

Країна, у якій жив Лукас-машиніст, називалася Усландія та була дуже маленькою.

Навіть виключно маленька порівняно з іншими країнами, Німеччиною, наприклад, чи з Африкою, чи з Китаєм. Будучи десь рази в два завбільшки нашої квартири, вона переважно складалася з гори з двома верхівками, одна нижча за іншу.

Гору оповивали усілякі дороги з малесенькими мостами та переїздами. Крім того, малося залізничне сполучення, вельми звивисте. Рейки вели крізь п'ять тунелів, вздовж та поперек прокладених крізь гору та дві її верхівки.

Були в Усландії, звісно, і будинки: один звичайний, а інший — із крамничкою. Ще до будинків відновилася маленька будівля залізничної станції, що стояла просто біля підніжжя гори. У ньому жив Лукас-машиніст. А наверху, на горі між двома верхівками, стояв замок. Так що країна була забудована ґрунтовно. Більше в неї нічого не вміщувалося.

Так, ось що може бути важливим: поводитися там треба було обережно, щоб не порушити державний кордон, бо інакше миттєво промокли б ноги, адже Усландія була ще й островом.

Острів цей лежав посеред безкрайого океану, і хвилі, великі й маленькі, день та ніч поспіль, шиплячи, омивали усландські кордони. Іноді, щоправда, океан бував тихим і рівним, так що в ньому по ночах віддзеркалювався місяць, а днем — сонце.

Кожного разу це було по-особливому красиво та святково, і Лукас-машиніст завжди присідав на берег та милувався. До ручі, чому острів

називався саме Усландією, нікому не відомо. Проте це напевно колись буде досліджено.

Отже, тут жили Лукас-машиніст та його особистий локомотив. Локомотив звали Еммою, це був добрий, хоча й, мабуть, дещо старомодний тендер[172]. До того ж він був дещо товстуватий.

Зараз, звісно, хтось візьме й запитає:

— А нащо ж у такій малесенькій країні ще й локомотив здався?

Так же локомотивному машиністові локомотив необхідний, бо інакше на чому ж йому їздити? Може, на ліфті? Але тоді він уже буде ліфтер. А справжній локомотивний машиніст хоче бути тільки локомотивним машиністом, і більш ніким. Крім усього іншого, в Усландії й ліфта ніколи не було.

Лукас-машиніст був невисоким та дещо огрядним, і його анітрохи не хвилювало, вважається локомотив потрібною річчю чи ні. Він носив робочого комбінезона та кашкета із козирком. Очі в Лукаса були сині, як небо над Усландією в сонячний день, а обличчі та руки — майже зовсім чорними від мастила та кіптяви. І хоча він щодня мився особливим милом для локомотивних машиністів, кіптява так і не сходила. Вона дуже глибоко в'їлася до його шкіри, тому що на роботі Лукас багато років заново бруднився щодня. Коли Лукас сміявся — а робив він це часто, було видно, як блищать його чудові білі зуби, якими він міг розколоти будь-який горіх. Крім того, Лукас носив у лівому вусі маленьку золоту сережку в формі кільця та палив коротеньку товсту люльку-носогрійку. Хоча Лукас не вирізнявся великим ростом, силою він володів неабиякою. Наприклад, якби він захотів, то залюбки зав'язав би залізного прутка на бантик. Але ніхто достеменно не знав, скільки в ньому сили, бо він любив мир та спокій, і йому було ні до чого цю силу показувати. До всього іншого Лукас був пречудовим майстром із... плювків. Так-так! Він цілювся так точно, що гасив запаленого сірника на відстані трьох із половиною

метрів. Але це ще не все. Він умів плювати так, як не зумів би, мабуть, ніхто на світі, і знаєте як? ПЕТЛЕПОДІБНО!

Кожного дня багато-багато разів їздив Лукас на своєму локомотиві на ім'я Емма звивистими рейками крізь п'ять тунелів з одного кінця острова до іншого та назад, і при цьому не відбувалося нічого, вартого згадки. Емма пихтіла та насвистувала від задоволення. Іноді Лукас теж насвистував якусь пісеньку, а потім вони свистіли дуєтом, і лунало це дуже весело. Особливо в тунелях, адже там така гарна луна.

Крім Лукаса та локомотива на ім'я Емма в Усландії малося ще кілька жителів. Був там, наприклад, король, який управляв країною та жив у замку між двома верхівками. А звали його Альфонс За-Чверть-Дванадцятий, тому що він народився рівно об одинадцятій годині сорок п'ять хвилин.

Альфонс За-Чверть-Дванадцятий був вельми позитивним управителем. У будь-якому разі ніхто не міг сказати на його адресу нічого поганого, тому що про нього, власне, взагалі нічого не можна було сказати. Переважну частину часу він у короні, у домашньому халаті з червоного оксамиту та шльопанцях у шотландську клітину сидів у себе в замку та вів телефонні розмови. Для цієї мети в нього мався великий золотий телефон.

У короля Альфонса За-Чверть-Дванадцятого було рівно два підданих — якщо не брати до уваги Лукаса, який, власне кажучи, був не підданий, а машиніст. Перший підданий був чоловік, і звали його пан Ермель. Пан Ермель носив шляпу із твердими полями і зі складаною парасолькою під пахвою частіше за все ходив на прогулянки. Жив він у найзвичайнісінькому будинку і не мав жодної певної професії. Тільки ходив гуляти. Він був перш за все підданим, і ним управляли. Іноді він розкривав свою парасольку, частіше тоді, коли йшов дощ. Ось і вся його історія.

Іншим підданим, а точніше підданою, була жінка, до того ж дуже-дуже мила, повна й кругленька, щоправда, не така товстушка, як локомотив на ім'я Емма. Щоки в неї були як два рум'яних яблука, і звали її пані Ваас[173]. Через два "а". Можливо, що хтось із її предків був тугуватий на вухо, і люди прозвали його так, бо він увесь час перепитував, якщо чогось не розумів. Жила вона в будинку, де знаходилася крамниця. У крамниці продавалися всілякі потрібні речі, а саме: жувальна гумка, свіжі газети, шнурки для чобіт, молоко, устілки, вершкове масло, шпинат, напилки, цукор, батарейки для кишенькових ліхтариків, точилки для олівців, гаманці у формі маленьких шкіряних штанців, льодяники, сувеніри, універсальний клей,— коротше, все.

Щоправда, торгівля сувенірами йшла погано, тому що туристи до Усландії не приїжджали. Тільки пан Ермель іноді купував дещо, але переважно через люб'язність та через їхню дешевизну, а не тому, що вони дійсно були йому потрібні. Крім того, він полюбляв трохи потеревенити із пані Ваас.

Так, до речі, аби не забути: короля можна було побачити тільки в святкові дні, бо весь інший час він повинен був управляти. Але по святах рівно за чверть дванадцять він підходив до вікна та привітно махав рукою. Тоді його піддані раділи та підкидали у повітря шляпи, а Лукас дозволяв Еммі весело свиснути. Потому всі пригощалися морозивом, у звичайні свята — ванільним, а в особливо урочисті дні — полуничним. Морозиво король замовляв у пані Ваас, вона була майстринею з його приготування.

Життя в Усландії протікало спокійно, але одного разу — так, отут і починається наша справжня історія.

Глава друга, у якій прибуває загадкова посилка

Одного чудового дня до берега Усландії прибуло поштове судно, і на берег зістрибнув поштар із великою посилкою під пахвою.

— Чи тут мешкає пані Малтсан чи щось на зразок того? — запитав він і зробив жакливо службове обличчя, чого зазвичай за ним не помічали. Лукас подивився на Емму, Емма — на обох підданих, піддані глянули одне на одного, і навіть король визирнув із вікна, хоча не було ані свята, ані навіть за чверть дванадцятої.

— Дорогий поштарє,— сказав король дещо із докором.— Ви ж доставляєте нам пошту роками. Ви відмінно знаєте і мене, і моїх підданих, а тепер раптом запитуєте, чи не тут мешкає пані Малтсан чи щось на зразок того?

— Ось, будь ласка, ваша величностє,— відповів поштар,— прочитайте самі, ваша величностє!

І він швидко вдерся на гору та простяг королеві у вікно посилку.

На посилці стояла така адреса:

баННі МалТСаН

СТАРА ВУЛитСЯ 133

З поВІРК ВЛіВА

сУСмЛАНТіА

Король прочитав адресу, потім надяг окуляри та прочитав її ще раз. Адже адреса залишилася такою самою. Король безпорадно похитав головою та звернувся до своїх підданих:

— Слово честі, цьому немає пояснення, адже написано чорним по білому!

— А що саме? — запитав Лукас.

Король у цілковитій збентеженості знову надяг окуляри та сказав:

— Слухайте, мої піддані, яка адреса тут вказана.

— Дивна адреса! — сказав пан Ермель.

— Так! — вигукнув поштар із обуренням.— Нічого не розбереш, помилка на помилці! Нам, поштарям, такі речі дуже неприємні. Знати б тільки, хто це написав!

Король перевернув посилку у пошуках зворотної адреси.

— Тут стоїть лише велика цифра 13,— сказав він і знову безпорадно подивився на поштаря та на своїх підданих.

— Дуже дивно! — повторив пан Ермель.

— Отже, так,— рішуче сказав король,— дивно це чи ні, "КрУСЛАНТіА" може означати тільки Усландію! Нічого іншого, таким чином, не залишається, хтось із нас має бути пані Малтсан чи щось на зразок того.

І він, задоволений, знову зняв окуляри та витер з лоба шовковою носовою хусточкою кілька крапель поту.

— Але в нас,— сказала пані Ваас,— на всьому острові ніде немає третього поверху!

— Абсолютно правильно,— погодився король.

— І Старої вулиці в нас теж немає,— додав пан Ермель.

— І це, на жаль, правильно,— сумно зітхнув король.

— А будинку за номером 133 у нас і зовсім немає,— підсумував Лукас і зсунув кашкета за потилицю.— Я знаю це напевне, тому що дуже часто об'їжджаю весь острів.

— Дивно,— пробурмотів король та заклопотано похитав головою. І всі піддані теж похитали головами та пробурмотіли:

— Дивно!

— Може бути, це просто помилка,— трохи згодом сказав Лукас. На що король відповів:

— Може бути, помилка, а може бути, і не помилка. Якщо це не помилка, тоді в мене є ще один підданий. Підданий, про якого я і знати не знаю! Ох, який я розбурханий!

І він побіг до свого телефону і від хвилювання протеревенив по ньому три години без зупинки.

Тим часом піддані та поштар вирішили разом із Лукасом ще раз добряче обшукати весь острів. Вони сіли до локомотива на ім'я Емма та поїхали. На кожній зупинці Емма видавала гучний свист, а пасажери виходили та гукали в усі боки:

— Пані Малтса-а-ан! Вам посилка-а-а!

Проте ніхто не озивався.

— Ну добре,— нарешті сказав поштар.— У мене немає часу шукати далі, бо я маю доставити іншу пошту. Залишу-но я цю посилку вам.

Може бути, ви все-таки знайдете пані Малтсан чи щось на зразок того. Наступного тижня я знову приїду, і якщо до того часу вона не з'явиться, заберу посилку назад.

Тут поштар застрибнув на своє поштове судно та уплив.

А що тепер робити із посилкою?

Піддані довго радилися з Лукасом. Потім у вікні знову з'явився король і сказав, що він подумав, поговорив по телефону та прийняв таке рішення: пані Малтсан чи щось на зразок того, безсумнівно, дама. А єдина дама в Усландії — це пані Ваас, наскільки йому, королю, відомо. Отже, посилка, можливо, для неї. У будь-якому разі король дає їй свій королівський дозвіл відкрити посилку, а що далі — потім буде ясно.

Піддані визнали рішення короля мудрим, і пані Ваас одразу взялася до справи.

Вона розрізала шпагат та розгорнула обгортковий папір. Стало видно велику скриньку, всіяну дірочками, на зразок тих, що роблять на коробочках для хрущів.

Пані Ваас відкрила скриньку та знайшла в ній іншу скриньку, дещо меншого розміру. Вона була обкладена соломою та тирсою, і на ній теж було багато дірочок.

Напевне, всередині лежало щось дуже крихке, може бути, склянки чи радіоприймач. Проте для чого тоді дірочки? Пані Ваас швидко зняла кришку з цієї скриньки та знайшла всередині ще одну коробку, знов-таки із дірочками, розміром із взуттєву. Пані Ваас відкрила її, і що ж? Усередині лежало чорношкіре немовля! Воно дивилося на всіх великими блискучими очима і, схоже, було дуже раде тому, що його вийняли з цієї незатишної картонки.

— Малюк! — здивувалися всі разом.— Чорненьке немовля!

— Уважаю, що це негрень,— сказав пан Ермель з дуже розумним виглядом.

— Слово честі,— проказав король та почепив окуляри на ніс.— Це дивовижно! Дуже дивовижно!

І зняв окуляри.

Лукас поки помовчував, проте його обличчя стало помітно похмурішим.

— Такого нахабства я ще жодного разу в житті не зустрічав! — раптом гучно сказав він.—Запхати до скриньки таку крихітку! А якби ми не відкрили посилку, що тоді? Ось трапиться мені той, хто це зробив! Ось дам йому такого прочухана, на все життя запам'ятає, або я не Лукас-машиніст!

Почувши, як обурюється розсерджений Лукас, немовля розревілося. Воно було ще занадто мале і нічого не зрозуміло, а подумало, що це його лають. Крім того, велике чорне обличчя Лукаса вельми налякало малюка, він же ще не знав, що в нього самого личко теж чорне.

Пані Ваас взяла хлопчика на руки та почала втішати його. Лукас стояв поряд, дуже сумний, адже в нього і в думках не було лякати крихітку.

Пані Ваас була безмежно щаслива, бо їй завжди хотілося, щоб у неї був малюк, тоді по вечорах вона б шила для нього курточки та штанці.

Пані Ваас обожнювала шити. Те, що немовлятко виявилось чорношкірим, вона вважала особливо милим, бо воно прегарно виглядатиме у рожевому, а це був її улюблений колір.

— Як же його назвати: — спитав король.— Дитині не можна без імені.

Це було правильно, і всі замислилися. Нарешті Лукас сказав:

— Я б назвав його Джимом, адже це хлопчик.

Потім він повернувся до малюка і дуже обережно, аби той знову не перелякався, проказав:

— То що, Джиме, будемо друзями?

У відповідь на це хлоп'я простягло йому маленьку чорну ручку з рожевою долонькою, а Лукас бережливо взяв її своєю великою чорною кистю і сказав:

— Привіт, Джиме!

І Джим засміявся.

Відтоді вони потоваришували.

За тиждень знову прибув поштар. Пані Ваас пішла на берег і прокричала йому звідти, що він може спокійнісінько прямувати далі, немає потреби пришвартовуватися. Усе в повному порядку. Посилка виявилася для неї. Просто прізвище в адресі було написано нерозбірливо.

Поки вона говорила, серце ледь не вистрибнуло в неї з грудей, адже це була брехня.

Проте вона так боялася, що поштар забере малюка назад. А віддавати Джима вона ні за що не хотіла, так він їй припав до душі.

Однак поштар відповів лише:

— От і добре. Гарного вам ранку, пані Ваас! — і знов уплив.

Пані Ваас перевела подих і заспішила до свого будинку з крамницею. Вона стала танцювати кімнатою з Джимом на руках. Але раптом їй знову спало на думку, що насправді Джим не її дитина, і вона, ймовірно, скоїла дуже поганий вчинок. Від цієї думки їй стало дуже сумно.

А коли Джим вже підріс, вона постійно сумно позирала на нього і думала про того, хто ж міг бути його справжньою матусею...

— Близький той день, коли я повинна буду розказати йому всю правду,— зітхала вона, виливаючи душу королю, чи панові Ермелю, чи Лукасові. А вони серйозно кивали у відповідь і теж погоджувалися, що так і доведеться зробити. Однак пані Ваас без кінця відкладала це.

Звісно, тоді вона ще й не підозрювала, що близький той день, коли Джим про все дізнається, щоправда, не від пані Ваас, а зовсім в інший, вельми незвичайний спосіб.

Отже, в Усландії були наявні: один король, один машиніст, один локомотив і два підданих, бо Джим був ще замалим, аби вважатися повним підданим.

Але минув час, він підріс і став хлопчик як хлопчик: бешкетував, сердив пана Ермеля і, як усі дітлах, не дуже любляв умиватися. Умивання він вважав цілком зайвим, оскільки все одно був чорним, так що чиста в нього шия чи ні, було не розгледіти. Проте пані Ваас усе одно примушувала, і Джимові доводилося слухатися.

Пані Ваас дуже пишалася ним, хоча постійно знаходила привід для занепокоєння, як і всі матусі. Вона непокоїлася навіть тоді, коли причини для того не було. Чи якщо вже була, то зовсім дріб'язкова. Наприклад, Джим більше любляв їсти зубну пасту замість того, щоб чистити нею зуби. Просто він вважав її жахливо смачною.

Зате Джим був незамінним помічником. Коли в пані Ваас не вистачало часу, а королю, Лукасові чи панові Ермелю хотілося щось купити, Джим продавав їм товар у крамниці.

Найкращим другом Джима був Лукас-машиніст. Вони розуміли один одного з півслова вже хоча б тому, що обидва були майже одного кольору. Часто Джим їздив разом із Лукасом на локомотиві на ім'я Емма, і Лукас показував та пояснював йому, що до чого. Іноді Джимові під наглядом Лукаса навіть дозволялося невеличкий шматочок шляху проїхати самотійно.

Більш за все на світі Джим хотів стати машиністом, бо ця професія відмінно пасувала до його чорної шкіри. Проте для цього треба було спочатку завести власний локомотив. А роздобути локомотив — справа доволі важка, особливо в Усландії.

Ну ось, найважливіше про Джима нам тепер відомо, залишилося тільки розповісти, звідки взялося його прізвисько.

А от звідки. У Джима на штанцях завжди була дірка на одному й тому самому місці. Пані Ваас по сто разів залатувала її, але за пару годин дірка знову була тут як тут. При цьому Джим дійсно з усіх сил намагався бути обережним, але завжди, як тільки він один разочок швидко видирався на дерево чи скочувався вниз із високої верхівки гори — вжик-крак! — дірка з'являлася знову. Нарешті рішення було знайдено. Пані Ваас обробила дірку спеціальним швом, а поруч пришила велику кнопку. Із тих пір більше не треба було проривати дірку заново, варто просто розстібнути кнопку, і вона знову опинялася на своєму місці. А замість того, щоби залатувати, варто тільки застібнути цю кнопку — і дірки як не було! Із тих пір жителі острова почали звати хлопчика тільки Джим Кнопка.

Глава третя,

у якій майже приймається одне невеселе рішення, із яким Джим не згоден

Минуло кілька років, і Джим став майже напівпідданим. В іншій країні йому давно слід було б сидіти за партою та вчитися читати, писати й рахувати, але в Усландії школи не було. Саме тому нікому й на думку не спадало, що Джимові вже час починати вчитися читати, писати й рахувати. Джим, звісно, теж про це не замислювався і продовжував вести безтурботне життя.

Раз на місяць пані Ваас вимірювала його ріст. Джим босоніж ставав до дверного косяка в кухні, і пані Ваас, приклавши до його голови книжку, перевіряла, наскільки він підріс. Потім вона робила на косяку олівцеву позначку, і кожна нова позначка була на дещо вища за попередню.

Пані Ваас дуже раділа успіхам Джима. Але от когось іншого це дуже непокоїло, а саме — короля, у руках якого було кермо влади країною та відповідальність за благо підданих.

Одного вечора король призвав Лукаса-машиніста до себе у палац між двома гірськими вершинами. Лукас увійшов, зняв кашкета, вийняв з рота люльку і ввічливо сказав:

— Доброго вечора, пане королю!

— Доброго вечора, мій дорогий Лукасе-машиністе! — відповів король, що сидів біля золотого телефону, й указав на стілець. — Сідай, будь ласка!

Лукас сів.

— Отже, так,— почав король та пару разів прокашлявся. Слово честі, дорогий Лукасе, не знаю, як тобі про це сказати. Проте я сподіваюся, що ти все-таки мене зрозумієш.

Лукас мовчав собі. Пригнічений вигляд короля його спантеличив.

Король ще раз прокашлявся, подивився на Лукаса безпомічно-сумними очима та знову почав:

— Адже ти завжди була розсудливою людиною, Лукасе.

— А про що річ? — спитав машиніст обережно.

Король зняв корону, подихав на неї та рукавом халату взявся натирати до блиску.

Робив він це задля того, аби виграти час, бо був явно сконфужений.

Потому, рішучим жестом нап'явши корону назад, він знову прокашлявся та сказав:

— Мій дорогий Лукасе, я довго розмірковував та нарешті дійшов висновку, що по-іншому не вийде. Ми повинні це зробити.

— Що ми повинні зробити, ваша величносте? — спитав Лукас.

— Невже я цього не сказав? — розчаровано промимрив король.— Я гадав, що сказав.

— Ні,— відповів Лукас.— Ви тільки сказали, що ми повинні щось зробити.

Король задумливо подивився перед собою. За деякий час він здивовано похитав головою та промовив:

— Дивно. Я міг би присягнути, що тільки-но сказав це: нам доведеться ліквідувати Емму.

Лукас подумав, що не розчув, і тому перепитав:

— Доведеться Емму що?

— Ліквідувати,— відповів король та серйозно кивнув.— Звісно, не просто зараз, але якомога скоріше. Я чудово розумію, що розлучитися з Еммою нам усім буде дуже важко. Але ми повинні це зробити.

— НІКОЛИ, ваша величносте,— рішуче проказав Лукас,— до того ж чого заради?

— Дивися сам,— примирливо почав король,— Усландія — країна маленька, виключно маленька навіть порівняно з іншими країнами, такими, як Німеччина, Африка чи Китай. Її вистачає якраз для одного короля, одного локомотиву, одного машиністу та дох підданих. Але якщо сюди додасться ще один підданий...

— Не один, а тільки півпідданого,— виправив Лукас.

— О, дійсно,— сумно погодився король,— але чи надовго? Адже він підростає. Я маю думати про майбутнє нашої країни, на те я й король. Мине ще якийсь час, і Джим Кнопка стане повним підданим. Тоді він напевне захоче збудувати собі дім. А скажи-но мені, будь ласка, куди нам поставити цей дім? Вільного місця ніде більш нема, куди не поглядь — повсюди рейки! Доведеться нам себе обмежити. Тут нічим не зарадиш.

— Чорт забирай! — пробуркотів Лукас та пошкріб за вухом.

— Тож бачиш! Палко продовжував король.— Наша країна зараз просто-таки потерпає від перенаселення! Від цього потерпають усі країні в світі, проте Усландія — найособливіше. Я жахливо занепокоєний. Що нам робити?

— Та-а-ак, я теж не знаю,— сказав Лукас.

— Тільки-но Джим Кнопка стане повним підданим, треба буде або ліквідувати Емму, або комусь із нас залишити країну. Дорогий Лукасе, ви ж із Джимом друзі. Невже ти хочеш, аби хлопчик поїхав із Усландії, коли виросте?

— Ні,— сумно відповів Лукас.— Адже я все розумію.

І дещо згодом додав:

— Але і з Еммою розстатися я теж не можу. Що таке машиніст без локомотива?

— Ну тоді,— запропонував король,— вигадай щось. Я знаю, що ти людина розсудлива. Час на це ще є. А рішення прийняти треба.

І він подав Лукасові руку на знак закінчення аудієнції.

Лукас піднявся, надяг кашкета та з похиленою головою залишив палац. Король із зітханням занурився в своє крісло та витер піт з лоба шовковою носовою хустинкою.

Ця розмова вивела його з рівноваги.

Лукас поволі спустився до своєї маленької станції, де на нього чекав локомотив на ім'я Емма. Пін поплескав Емму по кругленькому черевцю та дав їй трохи мастила, яке вона особливо любила. Потім він присів на

державний кордон, підперши голову руками. Цього вечора океан був тихий та рівний. Сонце, що заходило, відбивалося у його безкраїх хвилях, протягши від обрію просто до ніг Лукаса-машиніста сяючу золоту доріжку.

Лукас дивився на цю доріжку, що вела чи то і далекі далі, чи то до незнайомих країн та частини світу, не сказати куди саме. Він споглядав, як поволі заходило сонце і як все звужувалася та звужувалася і, врешті-решт, цілком щезла золота доріжка.

Лукас сумно похитав головою та впівголоса сказав:

— Гаразд. Ми підемо. Удвох.

З моря задув легенький вітерець, і стало дещо прохолодніше.

Лукас підвівся, підійшов до Емми та почав її оглядати. Емма відчула, що сталося щось погане. Локомотиви, хоч і не дуже кмітливі,— ось чому їм завжди потрібний машиніст,— зате в душі дуже чуткі. І тільки-но Лукас сумно пробурмотів собі під ніс: "Моя славна старенька Еммо!", їй стало так важко, що вона припинила пихкати та завмерла.

— Еммо,— стиха сказав Лукас якимось зовсім незнайомим голосом.— Я не змогу розстатися з тобою. Ні, ми, як і раніше, будемо разом. Де б то не було, хоч на землі, хоч на небі, якщо ми взагалі туди потрапимо.

Емма нічого не зрозуміла з того, що сказав Лукас. Але вона його дуже любила, тому їй було просто нестерпно бачити його таким зажуреним. Емма почала несамовито ридати.

Лукасові ледь удалося її заспокоїти.

— Розумієш, це через Джима-Кнопку,— сказав він розрадливим тоном.— Скоро він стане підданим, і тоді для одного з нас тут більше не

буде місця. А оскільки підданий для держави важніше від старого товстобокого локомотива, король вирішив тебе позбутися. А коли так, ми, ясна річ, підемо разом. Що мені без тебе робити?

Емма набрала побільше повітря і тільки-но зібралася знову розридатися, як раптом хтось дзвінким голосом запитав:

— Що трапилося?

Це був Джим Кнопка, який, не дочекавшись Лукаса, врешті-решт заснув просто у вугільному тендері. Коли Лукас заговорив до Емми, хлопчик прокинувся та мимоволі все почув.

— Привіт, Джиме! — вигукнув спійманий на гарячому Лукас.— Взагалі-то все сказане призначалося не для твоїх вух. Хоча, мабуть, чому б тобі не знати? Одним словом, ми з Еммою їдемо звідси. Назавжди. Так треба.

— Через мене? — перелякано запитав Джим.

— Якщо достеменно розібратися,— відповів Лукас,— то король правий. Усландія і насправді для всіх нас малувата.

— А коли ви їдете? — пролопотів хлопчик.

— Краще не відкладати справи. Коли треба, то треба,— серйозно сказав Лукас.— Гадаю, ми поїдемо просто сьогодні вночі.

Джим трохи подумав, а потім рішуче сказав:

— Я їду з вами.

— Ні, Джиме! — відповів Лукас.— Так справи не буде. А що скаже про це пані Ваас? Вона нізащо не дозволить.

— Краще їй ні про що не питати,— рішуче заперечив Джим.— Я все поясню у листі й покладу його на стіл у кухні. Колі вона дізнається, що я поїхав із тобою, то вже точно не буде занадто сильно хвилюватися.

— Я гадаю, що навпаки вийде,— сказав Лукас зі стурбованим виглядом.— До того ж ти й писати ще не вмієш.

— То намалюю,— виголосив Джим.

Але Лукас серйозно похитав головою:

— Ні, мій хлопчику, я не можу взяти тебе з собою, як би мені цього не хотілося. Нічого не вийде. Урешті-решт, ти ще замалий і будеш нам тільки...

Лукас увірвав себе на півслові, бо зустрів погляд Джима. Він був дуже рішучим та дуже нещасним.

— Лукасе,— стиха промовив хлопчик.— Що ти таке кажеш? Ось побачиш, як я вам стану у пригоді.

— Ну що ж, гаразд,— відповів Лукас, дещо знітившись.— Звісно, хлоп'я ти дуже вправне, й іноді, навпаки, більше користі саме від маленьких. Це вже точно...

Лукас запалив люльку та якийсь час мовчки попихкував нею. Він уже був майже згоден, проте спочатку хотів випробувати хлопчика. Тому він знову почав:

— Поміркуй ось про що, Джиме: Емми ж треба позбавитися, щоб у майбутньому тобі вистачило тут місця. А якщо підеш ти, Емма може спокійнісінько залишитися. Та й я також.

— Ні,— вперто відповів Джим,— не можу ж я кинути свого найкращого друга. Або ми всі разом залишаємось, або ми всі разом їдемо. Залишатися тут нам не можна. Тоді поїхали. Утрох.

Лукас усміхнувся.

— Молодець, старий,— сказав він і поклав руку на плече друга,— боюся тільки, що королю все це буде не до вподоби. Такого він собі точно не уявляв.

— А мені все одно,— виголосив Джим.— Я їду з тобою.

Лукас надовго замислився, випускаючи з носогрійки такі клуби диму, що його стало майже не видно. Він завжди так робив, коли був розчулений, бо не хотів, аби це хтось помітив, проте Джим-то його знав.

— Добре,— пролунав нарешті голос із тютюнової хмари.— Чекаю на тебе тут рівно опівночі.

— Домовилися,— відгукнувся Джим.

Вони потисли один одному руки, і хлопчик уже збирався йти, коли Лукас знову гукнув його.

— Джиме Кнопко! — сказав Лукас. Це звучало майже урочисто.— Ти й насправді найкраще хлоп'я! Краще за всіх, кого я бачив у своєму житті.

Потім він повернувся та швидко пішов.

Джим задумливо подивився йому вслід та теж побіг додому. Слова Лукаса ще довго лунали в його вухах, а ще він думав про пані Ваас, яка завжди була доброю та дуже його любила. На душі в нього скребли кішки та співали скрипки.

Глава четверта, у якій у море виходить незвичайний корабель

і Лукас дізнається, що на Джима-Кнопку можна покластися

Минула вечеря, Джим позіхнув так сильно, ніби жахливо втомився, і сказав, що негайно йде в ліжку. Пані Ваас це дещо здивувало. Зазвичай їй коштувало багатьох зусиль вмовити Джима піти спати, але тут вона подумала, що хлопчик і справді дорослішає. Коли він уже лежав у постелі, вона, як завжди, ще раз зазирнула до нього, гарненько накрила його ковдрою, поцілувала на сон прийдешній і, погасивши світло, вийшла з кімнати. А потім повернулася на кухню в'язати йому нового светра.

Джим лежав у ліжку та чекав. У вікно світив місяць. Було дуже тихо. Тільки океан мирно гуркотів біля державного кордону та з кухні час від часу лунало тихе стукотіння спиць.

Раптом Джим подумав про те, що він ніколи не носитиме светра, над яким працювала пані Ваас, і що з нею трапиться, дізнайся вона таке...

У Джима на серці стало так жахливо тяжко, що краще було б заплакати чи побігти до кухні та все розповісти пані Ваас. Але тут він пригадав слова Лукаса, що той сказав йому на прощання, і зрозумів, що треба мовчати.

Проте це було важко, майже незносно важко для того, хто поки що вважався напівпідданим. До того ж Джим раптом відчув страшну втому. Ще ніколи він не залишався без сну так довго, тому очі його ледь слухалися. Якби можна було б хоча б походити туди-сюди чи у щось

пограти! Але хлопчик лежав у теплій постелі, і його непереможно тягло до сну.

Він раз-по-раз уявляв собі, як добре було б просто взяти та заснути. Джим тер очі та щипав себе за руку, намагаючись залишатися бадьорим. Він воював зі сном.

Але раптово все-таки задрімав.

І йому видалося, ніби стоїть він біля державного кордону, а вдалині нічним океаном їде локомотив на ім'я Емма. Він котить по хвилях наче по суші. А в кабіні, що освітлена прожектором, Джим бачить свого друга Лукаса, який махає йому великою носовою хустинкою червоного кольору та кричить:

— Чому ти не прийшов? Прощавай, Джиме! Прощавай, Джиме! Прощавай, Джиме!

Голос у Лукаса незнайомий, його луна віддається в ночі. Раптом гримить грім, спалахує блискавка, і з океану починає дути різкий холодний вітер. І у витті вітру знову чується голос Лукаса:

— Чому ти не прийшов? Прощавай! Прощавай, Джиме!

Локомотив стає все менше та менше. Останній раз його видно у сліпучому світлі блискавки, а потім він щезає далеко за темним обрієм.

Джим у розпачі намагається бігти по воді навздогін, але його ноги ніби врастають у землю. Намагаючись відірвати їх, Джим прокинувся та в жаху скочив.

Кімната була залитою місячним світлом. Котра година? Чи пішла спати пані Ваас, чи ні?

Північ вже пройшла: Усе було уві сні чи насправді?

У цю мить годинник на башті королівського замку пробив дванадцять разів. Джим вискочив із ліжка, швидко одягся і вже було хотів вилізти у вікно — але тут саме згадав про листа. Йому треба неодмінно намалювати листа для пані Ваас, інакше вона жахливо сумуватиме. А так не можна. Тремтячими руками Джим вирвав зі свого зошита листка та намалював ось що:

Це означало: "Я поїхав разом із Лукасом-машиністом на Еммі".

А потім ще швидко домалював унизу ось що:

Це означало: "Не засмучуйся, не турбуйся!"

І в самому кінці швиденька намалював ось це:

Це означало: "Цілую тебе. Твій Джим".

Потім він поклав листка на подушку та легко й швидко виліз у вікно.

Прийшовши на обумовлене місце, Джим не знайшов там локомотива на ім'я Емма. Лукаса теж ніде не було видно. Тоді Джим побіг униз, до державного кордону.

Там він побачив Емму, яку вже спустили на воду. Верхи на локомотиві сидів Лукас-машиніст. Він саме прилагоджував вітрило до щогли, що була укріплена просто на кабіні.

— Лукасе! — важко дихаючи, заволав Джим.— Зажди, Лукасе! Ось він я!

Здивований Лукас обернувся, і дружня посмішка освітила його широке обличчя.

— Боже ти мій,— сказав він,— Джим Кнопка. Я вже гадав, тобі перехотілося приходити. Дванадцять аж он коли пробило!

— Та я знаю,— відповів Джим. Він зашльопав водою, ухопився за Лукасову руку та видерся на локомотив.— Забув про листа, розумієш? Тому мені довелося повернутися.

— А я боявся, що ти проспав,— сказав Лукас, випускаючи зі своєї люльки тютюнову хмаринку.

— Я й дешиці не спав! — заприсягся Джим. Звісно, це була неправда, але він не хотів втрачати лице перед другом.— А ти насправді поїхав би без мене?

— Ну-у,— відповів Лукас,— я би, звісно, ще трохи зачекав, проте потім... Звідки мені знати, а раптом ти за цей час передумав? Так же могло бути, правда?

— Але ж ми домовлялися,— із докором сказав Джим.

— Так,— погодився Лукас.— І я страшенно радий, що дотримав слова. Тепер я знаю, що можу на тебе покластися. До речі, як тобі подобається наш корабель?

— Пречудово! — відповів Джим.— А я завжди думав, що локомотив у воді потоне.

Лукас посміхнувся.

— Не потоне, якщо завчасно випустити воду з котла, прибрати із тендеру вугілля, а двері законопатити,— пояснив він, випускаючи з люльки маленькі тютюнові хмаринки.— Ця хитрість не будь-кому відома.

— Двері треба що? — перепитав Джим, який ніколи не чув такого слова.

— Законопатити,— повторив Лукас.— Це означає, що всі шпарини треба добре позабивати клоччям та смолою, аби досередини ані краплі води не потрапило. Це дуже важливо, бо коли котел полий, а в тендері порожньо, Емма ні за що не потоне. До того ж у нас тепер є симпатична каютка на випадок дощу.

— Тільки як ми до неї потрапимо,— поцікавився Джим,— якщо всі двері будуть добре зачинені?

— Ми можемо пролізти крізь тендер,— сказав Лукас.— Дивись, якщо тільки знати, що робити, то й локомотив попливе, наче справжня качка.

— Ой! — здивувався Джим.— Але ж він цілком із заліза.

— Це нічого,— відповів Лукас і з задоволенням плюнув у воду петелькою.— Кораблі теж бувають цілком із заліза. Порожня каністра, наприклад, теж уся залізна, проте все одно не тоне, якщо до неї не потрапляє вода.

— Он як! — сказав Джим із розуміючим виглядом. Він вважав Лукаса жахливо розумним. З таким другом не пропадеш.

Хлопчик був тепер дуже радий тому, що дотримав свою обіцянку.

— Якщо ти не проти,— сказав Лукас,— то нам час відчалювати.

— Гаразд,— відповів Джим.

Вони відчепили від берега трос, яким Емма була прикріплена до причалу, тобто віддали кінці. Вітер наповнив вітрило. Щогла тихо скрипнула, і незвичайний корабель прийшов у рух. Не було чути жодних інших звуків, тільки вітер гув та маленькі хвилі плескалися біля Еммового носу.

Лукас поклав руку Джимові на плече, і вони мовчки стали дивитися, як поступово віддалялася тиха, освітлена місяцем Усландія з будиночком пані Ваас, будинком пана Ермея, маленькою спорудою залізничної станції та замком короля між двома гірськими верхівками, одна нижче за іншу.

Чорною щокою Джима покотилася велика сльоза.

— Сумно? — запитав Лукас. Його очі теж підозріло блищали.

Джим гучно втяг вміст носа в себе, витер тильним боком долоньки очі та мужньо посміхнувся:

— Усе вже.

— Давай-но краще не будемо оглядатися,— запропонував Лукас і легенько хлопнув Джима по плечу. І обидва повернулися у протилежний бік.

— Ну от! — сказав Лукас.— Наб'ю-но я собі нову люлечку, а потім ми трохи побесідуємо.

Він набив люльку, розкурив її, випустив пару димових завитків, і вони почали розмовляти. Уже зовсім скоро обидва знов розвеселилися і засміялися.

Так і йшли вони під вітрилом океаном, що мерехтів у місячному світлі.

Глава п'ята,

у якій подорож океаном завершується і Джим бачить прозорі дерева

Під час подорожі не відбувалося нічого особливого. Погода, на щастя, весь час була гарна. День і ніч поспіль легкий бриз надував вітрило, і Емма буз утруднень просувалась уперед.

— Хотів би я знати,— подеколи замислено повторював Джим,— і куди це ми все пливемо й пливемо?

— Гадки не маю,— впевнено відповідав Лукас.— Поживемо — побачимо.

Кілька днів поспіль друзів супроводжував косяк летючих риб, що часто-густо їх розважали. Летючі рибки — дуже весели створіннячка. Вони кружляли у Джима над головою та грали з ним у квача. Звісно, він жодної жодного разу не спіймав, такі вони виявилися прудкі, зате у розпалі гри пару разів злітав у воду. На щастя, хлопчик умів добре плавати. Цьому він навчився на пляжі в Усландії ще зовсім маленьким. Кожного разу, коли Лукас витягав Джима наверх і той, наскрізь мокрий, стояв на даху кабіни, усі летючі рибки витягали з води свої голівки та широко роззявляли роти, ніби сміялися. Певна річ, нічого не було чути, адже риби, як відомо, німі.

Зголоднівши, мандрівники знімали з коралових дерев пару-трійку морських груш чи огірків. Дерев цї часто виростають так високо, що тягнуться с океанського дня до самої поверхні води. Морські плоди виявилися дуже поживними, багатими на вітаміни й такими соковитими, що друзям жодного разу не довелося потерпати від жаги. (Морську воду не поп'єш, вона жажливо солона.) Цілісінькими днями вони розповідали один одному різні історії, чи насвистували пісеньки, чи грали в "Чоловіче,

не сердься!". Лукас передбачливо захопив із собою коробку із настільними іграми, бо мав на увазі, що подорож буде доволі довгою.

Ночами, коли вже хотілося спати, друзі відчиняли кришку тендеру, яку взагалі-то завжди тримали зачиненою, аби досередини не потрапила вода, і через топку пролізали до кабіни. Потім Лукас знову ретельно зачиняв кришку. Закутавшись у теплі ковдри, вони вмошувалися зручніше. Звісно, у каюті було дуже тісно, проте і затишно, особливо коли в законопачені двері плескалася вода і Емма, ніби велика колиска, гойдалася догори-донизу.

Якось вранці, а точніше кажучи, на третій день четвертого тижня їхньої подорожі, Джим прокинувся зовсім рано, ніби відчувши раптовий поштовх.

"Що б це могло бути? — подумав він.— І чому Емма більше не гойдається, а стоїть собі цілком спокійно?"

Оскільки Лукас ще спав, Джим вирішив розвідати все самотійно. Обережно, аби не розбудити друга, він піднявся, встав навшпиньки та виглянув у віконце кабіни.

У рожевому світлі ранішньої зорі перед хлопчиком розстилася місцевість, сповнена краси та очарування. Нічого навіть трохи схожого на це він ще ніколи не бачив. Навіть на картинках.

— Ні,— трохи згодом сказав Джим самому собі,— це, мабуть, не насправді. Просто мені сниться, що я тут стою і все це бачу.

І він знову швидко влігся та заплющив очі, аби додивитися цей сон. Але із заплющеними очима нічого було не видно. Отже, ніякий це не сон. Він знову підвівся, виглянув назовні, і місцевість з'явилася знову. Там росли чудові дерева і квіти чудернацьких відтінків і форм. Проте найдивнішим виявилось те, що всі вони, схоже, були прозорими, як

кольорове скло. Перед віконцем, у яке дивився Джим, стояло дуже товсте і дуже старе дерево, таке могутнє, що троє дорослих не змогли б водночас обхопити його. Але все, що розташовувалося далі, можна було побачити крізь дерево, ніби крізь стінку акваріуму. Дерево було ніжно-фіолетового кольору, і тому все позад нього виглядало ніжно-фіолетовим. Легкий туман стелився над лугами, тут і там звивалися річки, а над ними гойдалися витончені фарфорові мостики. У деяких мостиків були вигадливі дахи, і з них звисали тисячі маленьких срібних дзвіночків, що виблискували у промінні вранішньої зорі. На багатьох деревах і квітах висіли такі самі срібні дзвіночки, і коли над місцевістю проносився легенький вітерець, звідусіль, як в раю, миттєво долинали ніжні багатоголосі передзвони.

Величезні метелики із мерехтливими крилами стрімко носилися між квітами, а крихітні пташечки довгими вигнутими дзьобиками пили мед та росинки із квіткових чашечок. Патешки були завбільшки джмеля. (Вони називаються колібрі. Це найменші пташечки у світі, ніби зроблені з чистого золота та дорогоцінного каміння.) А в самісінькій далечині, біля обрію, йшли верхівками високо до хмар могутні гори. Гори були вкриті червоно-білим орнаментом. Здаля вони нагадували гігантські візерунки у шкільному зошиті дитини-велетня.

Джим дивився та дивився, від подиву забувши затулити рота.

— Та-а-ак,— раптом почув він голос Лукаса,— вигляд в тебе досить безглуздий, старий. До речі, доброго ранку, Джиме!

І він від душі позіхнув.

— Ой, Лукасе! — затинаючись, заговорив Джим, не відриваючи погляду від вікна.— Там, ззовні... яке там усе прозоре і... і...

— Як це "прозоре"? — запитав Лукас, позіхнувши ще раз.— Вода, наскільки мені відомо, завжди прозора. А те, що її весь час багато,

потроху починає набридати. Хотів би я знати, коли ми нарешті кудись припливемо?

— Та до чого тут вода! — Від хвилювання Джим майже кричав.— Я ж про дерева!

— Дерева? — перепитав Лукас і з хрустом потягся.— Ти, мабуть, все ще спиш, Джиме. У морі дерева не ростуть, а вже прозорі — і загалом!

— Та не в морі! — загорлав Джим, втрачаючи всіляке терпіння.— Там ззовні земля, і дерева, і квіти, і мости, і гори...

Він вхопив Лукаса за руку та у хвилюванні спробував підтягти його до віконця.

— Ну-ну-ну,— забурчав Лукас, підводячись. Проте, побачивши у віконці казкову місцевість, надовго замовк. Нарешті в нього вийшло сказати: — Чорт забирай!

І знову завмер, захоплений побаченим.

— Що ж це за країна така? — нарешті увірвав мовчання Джим.

— Ці чудернацьки дерева... — промимрив Лукас замислено,— ці срібні дзвіночки, ці мостики з фарфору, що гойдаються... — І раптом він заволав: — Не будь я Лукас-машиніст, якщо це не країна Мигдалія! Йди-но сюди, Джиме! Допомагай! Треба витягти Емму на берег.

Друзі вибралися назовні та почали штовхати Емму на сушу.

Упоравшись із справою, вони спершу всілися на березі та неквапливо поснідали. Коли останні морські огірки з їхніх запасів було доїдені, Лукас закурив носогрійку.

— А куди ми тепер поїдемо? — поцікавився Джим.

— Краще за все буде,— розважив Лукас,— якщо ми для початку попрямуємо в Пинь. Наскільки я знаю, так називається столиця Мигдалії. Подивимось, може, нам вдасться поговорити з його царською величністю.

— А чого ти від нього хочеш? — здивувався Джим.

— Я хочу спитати, чи не знадобляться йому один локомотив та два машиністи. Може, саме зараз вони йому потрібні до зарізу. Тоді ми зможемо тут залишитися, розумієш? Країна-то, здається, нічогенька.

Отже, вони взялися до роботи та зробили Емму знову сухопутною. Спершу прибрали щоглу та вітрило, потім витягли з усіх шпарин смолу та клоччя та відчинили двері. На завершення цього друзі наповнили Еммі котел водою, а тендер — хмизом, якого багато валялося на березі.

Потім вони роздули вогонь під Емміним котлом. Тут виявилось, що прозорі дрова горять так само гарно, як вугілля. Коли вода в котлі закипіла, вони рушили в путь. Славна старенька Емма почувалася набагато краще, ніж в океані, бо вода все-таки не вповні її стихія.

За деякий час друзі добралися до широкого шляху, яким їхати було швидше та зручніше. Зрозуміло, проїжджати маленьким фарфоровим мостиком друзі не ризикнули, адже кожному відомо, що фарфор — річ крихка та не дуже при звичаєна до того, щоби ним роз'їжджали локомотиви.

Їм пощастило: дорога не виляла праворуч-ліворуч, а вела просто в Пинь — столицю Мигдалії. Спочатку вони їхали весь час у бік обрію, над яким височіли червоно-біло-смугасті гори. Але приблизно за п'ять із половиною годин путі Джим видерся на дах локомотива, аби роззирнутися, і побачив вдалечині щось схоже не незліченне зборище

великих наметів. Намети ці виблискували на сонці, як метал. Джим повідомив Лукасові про наметі, на що той відповів:

— Це золоті дахи Пиня. Отже, ми на правильному шляху.

І вже за півгодини вони дісталася міста.

Глава шоста, у якій велика жовта голова стає друзям на заваді

У Пині було жак як багато людей, і всі поспіль — мигдальці. Джим, який ще жодного разу не бачив стільки народу одразу, почувався незатишно. У всіх мигдальців косички та великі круглі шляпи. Кожний мигдалець вів за руку мигдальця поменше, той, що поменше, вів іншого, ще поменше, і так до найменшого, розміром із горошину. Чи вів найменший когось менше за себе, Джим розгледіти не зміг — для цього йому знадобилося б збільшуване скло.

Це були мигдальці зі своїми дітьми, діточками та онучатками. (У всіх мигдальців дуже багато дітей та онуків.) Вулиця ними аж вирувала, вони жваво теревенили та жестикулювали, так що в Джима голова пішла обертом.

У місті столи тисячі будинків, у кожного будинку було багато-пребагато поверхів, і в кожного поверху був свій дах із золота, що випинався вперед та був схожий на парасольку.

Із кожного вікна звішувалися прапорці та кольорові ліхтарики, а на бокових вуличках від будинку до будинку тяглися сотні мотузок для білизни. На них мешканці сушили свій випраний одяг. Мигдальці — дуже охайний народ. Вони ніколи не надягають брудного, і навіть найменші, ті, що завбільшки із горошину, щодня влаштовують прання та розвішують білизну на мотузочках завтовшки зі звичайну нитку.

Еммі довелося дуже обережно прокладати собі шлях у цій величезній юрмі людей, аби нікого випадково не задавити. Емма жахливо хвилювалася, це було чути з її пихкання. Вона весь час тутукала та свистіла, щоб діти та онуки йшли з дороги. Бідна Емма геть запихалася.

Нарешті вони дісталися головного майдану перед царським палацом. Лукас натиснув на важіль — Емма зупинилася та із величезним зітханням полегшення випустила пару.

Від жаху мигдальці кинулися врозсип. Вони ніколи не бачили локомотивів і прийняли Емму за чудовисько, яке скеровує на людей своє гаряче дихання, аби вбити, а потім з'їсти на сніданок. Лукас поволі закурив люльку і сказав Джимові:

— Тож пішли, хлоп'я! Подивимось, чи вдома цар мигдальський.

Друзі вибралися з локомотиву та попрямували до палацу. Щоб дістатися до вхідної брами, їм довелося крокувати нагору дев'яноста дев'ятьма срібними сходишками. Брама, десяти метрів заввишки та шести з половиною завширшки, була зроблена з різьбленого ебенового дерева. Це дуже чорна порода дерева, чорніше за суміш із сажі, смоли та вугілля. На всьому світі є всього лише сто два центнери сім грамів цієї породи. Таке воно рідке. Добра половина цієї кількості пішла на спорудження палацової брами.

Поруч із брамою висіла табличка зі слонової кістки, на якій золотими літерами було написано:

ЦАР МИГДАЛЬСЬКИЙ

А внизу знаходилася кнопка дзвоника із великого цільного алмазу.

— Чорт мене забирай! — у захопленні сказав Лукас-машиніст, добряче все розгледівши. А в Джима очі знову зробилися круглими-прекруглими. Тут Лукас натиснув на кнопку дзвоника.

У величезних дверях із ебенового дерева відчинилося маленьке віконечко. Звідти визирнула велика жовта голова та доброзичливо посміхнулася друзям. Звісно, у голови мався ще й тулуб, проте він був повністю закритий дверима і тому не видний. Велика жовта голова запитала фальцетом:

— Що бажають ясновельможні пани?

— Ми обидва — іноземні локомотивні машиністи,— відповідав Лукас.
— А бажаємо ми поговорити з царем мигдальським, якщо це можливо.

— З якого приводу ви бажаєте розмовляти з його царською величністю? — запитала голова, доброзичливо посміхаючись.

— Ми краще скажемо про це йому особисто,— відповів Лукас.

— На жаль, це аж ніяк неможливо, найвисокоповажніший шиманіст чарівного молукатива,— майже прошепотіла голова із невидимим тулубом, посміхаючись ще доброзичливіше,— поговорити з його царською величністю цілком та абсолютно неможливо. Чи у вас є запрошення?

— Ні,— знітився Лукас,— а навіщо?

Велика жовта голова у віконечку відповідала:

— Вибачте мене, негідного, проте тоді я не маю права вас пропускати. У царя немає часу.

— Але колись за цілісінький день,— розважив Лукас,— у нього певно знайдеться для нас час.

— Дуже жалкую! — відповіла голова із солодкою посмішкою на все обличчя.— У його царської величності ніколи не буває часу. Прошу вибачення! — І тут віконечко із тріском захлопнулося.

— Чорт мене забирай зовсім! — вилаявся Лукас собі під ніс.

Поки вони спускалися назад дев'яноста дев'ятьма срібними сходишками, Джим казав:

— Мені здається, цар якраз би й знайшов для нас час. Це все жовта голова. Вона нас до нього пускати не хоче.

— Саме так,— сердито погодився Лукас.

— І що ж нам тепер робити? — спитав Джим.

— Для початку нумо оглянемо місто! — підприємливо запропонував Лукас. Він ніколи довго не сердився.

Друзі перетнули майдан, на якій зібралася величезна юрма людей. Мигдальці розглядали локомотив із достатньої відстані. Емма почувалася незатишно. Вона сконфужено опустила очі-прожектори. Коли Лукас підійшов до неї та клацнув по товстому боці, Емма із полегшенням задихала.

— Послухай-но, Еммо,— сказав Лукас,— ми з Джимом пройдемося дещо містом. Стій тут, будь розумницею та поведься тихо до нашого повернення.

Емма покірливо зітхнула.

— Це ненадовго,— втішив її Джим.

І друзі вирушили в путь.

Багато годин вешталися вони вузькими провулками та строкатими вулицями, і, куди не подивись, усюди було багато жахливо дивного та незрозумілого.

Наприклад, вухочисти! Вухочисти працювали приблизно так, як у нас чистильники взуття.

Вони виставляли на вулицю зручні стільці, сідай, будь ласка,— і чистка вух починається! Але не просто там ганчірочкою, дзуськи! Це була довга та витончена процедура. На маленькому столику кожного вухочиста малося срібне блюдо, а на ньому — незліченні маленькі ложечки, та китички, па палички, та щіточки, та ватні кульки, та бляшаночки, та горщички. І все це вживалося в роботі. Мигдальцям дуже подобається ходити до вухочистів. По-перше, звісно, через їхню охайність, а по-друге — бо коли вухочисти обережно виконують свою роботу, у вухах так приємно лоскоче та поколює. А це мигдальці дуже любляють.

Ще там були рахувальники волосся. Вони перераховували у бажаних волосся на голові.

Бо в Мигдалії важливо знати, скільки волосин у тебе на голові. У рахувальників волосся були крихітні пласкі щипчики із золота, якими вони могли прихоплювати кожну волосину. Відрахувавши сотню волосин, вони зав'язували їх у пучок на бантика. І так доти, поки вся голова не вкриється такими бантиками. Поруч із рахувальником волосся сидів помічник, який підраховував загальний результат. Ясна річ, часто потребувалося багато годин, аби порахувати усі волосини. Але були, щоправда, й такі, у яких підрахунок завершався надзвичайно швидко, бо

в Мигдалії теж є люди, на голові в яких залишилася лише пара волосинок.

Але й це ще не все!

Усюди на вулицях виступали фокусники. Один, наприклад, виростив із маленького насіннячка просто на своїй долоні справжнє деревце, на якому сиділи та щебетали крихітні пташки. На гілочках висіли мініатюрні плоди. Їх можна було зірвати та з'їсти. На смак вони були солодкі, як мед.

Виступали тут і акробати, що жонглювали своїми маленькими, завбільшки з бусинок, дітлахами, наче м'ячиками. А дітлахи, злітаючи у повітря, прихитрялися грати на маленьких сопілочках веселу музику.

А що тут тільки не продавалося!

Той, хто жодного разу не був у Мигдалії, ніколи цьому не повірить. Проте якщо почати перераховувати всі ці фрукти, коштовні тканини, посуд, іграшки і просто потрібні та корисні речі, то книжка наша стане удесятеро товщою, ось чому ми цього не робитимемо.

Так, там були ще й різьбярі по кістці. Це цілком неймовірне та надзвичайне заняття. Деяким із них було вже більше ста років, і за все своє життя вони вирізали одну-єдину річ. Але ця річ була настільки коштовною, що в нікого в світі не вистачило би грошей, аби її купити. Тому різьбярі врешті-решт дарували її тому, кого вважали достойним. Деякі, наприклад, вирізали кулю завбільшки з футбольний м'яч. Поверхня цієї кулі була вкрита чудовими зображеннями. Зображення ці не були намальовані, вони вирізалися, до того ж так тонко, ніби дороге мереживо. При цьому з найтвердішої слонової кістки. Якщо ж глянути крізь це мереживо, як крізь дуже витончену решітку, то всередині кулі можна було побачити іншу кулю. Вона вільно лежала всередині першої і теж була вся вкрита чудовою різьбою. Усередині другої кулі лежала ще

одна. І так до самої середини. Дивним та незвичайним було те, що різьбярі творили диво із цільного шматка, не відкриваючи при цьому жодну з куль. Тільки крізь маленькі дірочки мереживних візерунків за допомогою дуже тоненьких малесеньких ножикиів і різців вони доводили свій витвір до завершення. Починали різьбярі цю роботу багато-багато років тому, коли були ще дитинчатами-горошинами. А коли вона добігала кінця, різьбярі ставали древніми сивими дідуганами. Кулі ці, що лежали одна в одній, були розповіддю про їхнє життя, як книжка із малюнками, повна тайни.

Усі мигдальці дуже шанують різьбярів та називають їх "великі майстри слонової кістки".

Глава сьома, у якій Емма вдає карусель, а друзі знайомляться з одним онуком

Цілісінький день друзі вешталися містом. Сонце вже опускалося за обрій, і у світлі вечірньої зорі засяяли золотом пиньські дахи. У провулках, де вже згустилися сутінки, мигдальці запалили свої лампіони, що переливалися різними кольорами. Вони носили їх, підвісивши на довгі батоги, дорослі мигдальці — великі ліхтарики, а діти — маленькі. Зовсім крихітні дітки були сході на картатих світлячків.

За всіма чудесами друзі зовсім забули, що після сніданку з морських фруктів у них в роті більш ані крихти не було.

— Отакої! — розсміявся Лукас.— Треба зараз же щось придумати. Підемо до якогось готелю, замовимо велику смачну вечерю.

— Годиться,— погодився Джим.— А в тебе є мигдальські гроші?

— От ч-ч-чорт! — відповів Лукас та пошкріб у себе за вухом.— Про це я якось не подумав. Проте, є гроші чи ні, а їжа людині необхідна. Дай поміркувати!

Він почав розмірковувати, а Джим очікувально на нього дивився.

І тут Лукас скрикнув:

— Ідея! Якщо грошей немає, їх треба заробити.

— Чудово,— відгукнувся Джим.— Та тільки як же їх швидко заробиш?

— А дуже просто,— відповів Лукас.— Ось повернемося до старенької Емми та оголосимо, що, мовляв, кожний, хто заплатить 10 лі, може прокотитися з нами разок паладовим майданом.

Вони швидко попрямували на великий майдан перед царським палацом, де, як і раніше, стояла величезна юрма і з небезпечної відстані витріщалася на локомотив.

Тільки тепер усі тримали в руках лямпіони.

Лукас із Джимом проклали собі шлях у юрмі та видерлися на дах локомотиву.

У юрбі нетерпляче зашепотілися.

— Увага, увага! — прокричав Лукас.— Вельмишановні пані та панове! Ми на локомотиві прибули здалека і, мабуть, скоро поїдемо звідси. Скористайтеся неповторною нагодою! Прокотіться з нами! Оплата у вигляді виключної можливості — лише 10 лі. Тільки 10 лі за поїздку цим великим майданом!

У юрмі перемовлялися та шепотілися, проте ніхто не рушив із місця.

Лукас почав знову:

— Панове, спокійно підходьте ближче! Локомотив абсолютно безпечний! Не бійтеся! Підходьте ж, шановна публіко!

Мигдальці із пошаною дивилися на Джима та Лукаса, але вперед ніхто не виходив.

— Чорт мене забирай зовсім! — вилаявся Лукас.— Боятися. Нумо, давай тепер ти!

Джим набрав побільше повітря та почав запрошувати з усіх сил:

— Дорогі дітки та онуки! Моя вам порада: поїхали! Веселіше не вигадеш, буде краще, ніж на каруселі! Увага, увага! За кілька хвилин розпочинаємо! Будь ласка, сідайте! Сьогодні тільки 10 лі з особи! Усього 10 лі!

Але ніхто не ворухнувся.

— Ніхто не підходить,— засмучено прошепотів Джим.

— Може, для початку зробимо коло вдвох? — запропонував Лукас. Можливо, що тоді їм захочеться.

Друзі зішли з даху та поїхали. Проте результат не виправдав їхніх сподівань.

Нажахані мигдальці кинулися навтьоки, і майдан, врешті-решт, став зовсім порожнім.

— Усе дарма,— зітхнув Джим, коли вони зупинилися.

— Отже, треба вигадати щось краще,— пробубонів Лукас собі під ніс.

Вони вилізли з локомотива та стали думати, тільки ось бурчання у шлунках увесь час заважало. Нарешті Джим жалібно сказав:

— Здається мені, нічого нам не вигадати. Ось якби знати когось із місцевих. Якийсь мигдалець точно зміг би щось порадити.

— Із задоволенням! — пропищав раптом чийсь тонесенький голосок.
— Якщо я зможу вам допомогти...

Лукас і Джим із подивом глянули вниз та побачили біля своїх ніг крихітне хлоп'я зростом із долоню. Явно чийсь онучок. Голівонька в нього була завбільшки із кульку для гри в настільний теніс. Крихітка зняв свою малесеньку шляпку та ввічливо уклонився, так глибоко, що його кіска стала торчма.

— Вельмишановні іноземці,— сказав він,— мене звать Пінг Понг. Я готовий прислужитися вам.

Лукас вийняв із рота люльку та уклонився з не менш серйозною фізіономією.

— Мене звать Лукас-машиніст.

Потому уклонився та назвався Джим:

— А я Джим Кнопка.

Крихітка Пінг Понг відповів на це ще одним уклоном і тонесенько прощебетав:

— До мене доносяться жалібні наспіви ваших шляхетних шлунків. Вважатиму за честь запропонувати вам трапезу. Будь ласка, зачекайте хвилинку!

І він понісся у бік палацу крихітними-прекрихітними крочками, зате так швидко, ніби котився на колесиках.

Коли він розчинився у темряві, що згустилася, друзі розгублено роздивилися.

— Мені хочеться скоріше дізнатися, що буде далі,— сказав Джим.

— Зачекаємо,— промовив Лукав, вибиваючи люльку.

Пінг Понга, що повертався, дещо розхитувало від дивного вантажу, який він ніс просто на голівці. Ним виявився маленький полірований столик не більший за тацю.

Малюк поставив його на землю біля локомотиву. Потім розклав навколо кілька подушок завбільшки із поштову марку.

— Сідайте, будь ласка! — сказав він, роблячи запрошуючий жест маленькою ручкою.

Друзі як могли всілися на подушки. Нехай це і було важкувато, проте не хотілося виявитися невічливими.

Пінг Понг знову умчав та прибіг назад із чудовим крихітним ліхтариком, на якому було намальоване добродушне обличчя, що посміхалося. паличку, на якій висів ліхтарик, він увіткнув між спицями локомотивного колеса.

Тепер столик для друзів був гарно освітлений. Тим часом вже потемнішало, але місяць ще не вийшов.

— Ну ось! — пропищав Пінг Понг, із задоволенням оглядаючи свою споруду.— А що дозволено подати на вечерю вельмишановним іноземцям?

— Та-а-ак,— дещо безпорадно протяг Лукас.— А що у вас є?

Маленький гостинний господар взявся старанно перераховувати:

— Чи не бажаєте сторічні яйця із ніжним салатом із білоччиних вушок? Чи ви віддаєте перевагу зацукрованим дощовим черв'якам у сметані? Є дуже добре пюре з деревної кори під тертим кінським копитом. Чи краще парені осині гнізда зі зміїною шкірою під оцтом та олією? А як щодо мурашиних кльоцок у смачному бульйоні з равликів? Дуже рекомендую варені некруто в меду бабчині яйця чи ніжних гусениць тутового шовкопряда з їжачими голками. Чи вам більше до вподоби хрусткі ніжки сарани із салатом із пікантних вусиків хрущів?

— Милий Пінг Понгу! — сказав Лукас, обмінявшись із Джимом ошелешеним поглядом.— Я й сумніву не маю, що все це — дивовижно смачне. Але ж ми зовсім недавно в Мигдалії і спершу маємо дещо при звичаїтися до місцевих наїдків. Чи немає в вас чогось зовсім-зовсім простого?

— Ну звісно є! — палко відгукнувся Пінг Понг.— Наприклад, паніровані кінські яблука зі слоновими вершками

— Та ні,— сказав Джим.— Ми маємо на увазі зовсім інше. Є у вас щось доладне?

— Щось доладне? — розгубився Пінг Понг. Але тут личко його просвітлішало.— А-а! Розумію! — вигукнув він.— Щось на зразок мишиних хвостів із пудингом з жаб'ячої ікри! Це саме доладне з усього, що мені відомо.

Джима пересмикнуло.

— Ні,— знову заперечив він.— Я не про те. Я мав на увазі, наприклад, звичайний бутерброд.

— Звичайний що? — перепитав Пінг Понг.

— Бутерброд,— повторив Джим.

— Я не знаю, що це таке,— сконфузився Пінг Понг.

— Чи смажена картопля із яєчнею,— запропонував Лукас.

— Ні,— сказав Пінг Понг,— про таке я жодного разу не чув.

— Чи шматочок швейцарського сиру,— вів далі Лукас, у якого при цьому аж слина закапала.

Тепер пересмикнуло Пінг Понга, і він із жахом витріщився на друзів.

— Прошу вибачити, вельмишановні іноземці,— пропищав він,— але ж сир — це ж молоко, що запліснявіло! Невже ви дійсно таке їсте?

— Так! — хором відповіли Джим із Лукасом.— Звісно їмо.

Вони ще трохи поміркували про всіляку їжу. Раптом Лукас клацнув пальцями й сказав:

— Люди, в мене ідея! У Мигдалії напевне є рис.

— Рис? — перепитав Пінг Понг.— Простий рис?

— Так, так,— відповів Лукас.

— Ура! Тепер я знаю, що робити! — зраділо вигукнув Пінг Понг.— Я подам вам рис по-королівськи. Зараз! Хвилинку! Несу! — Він вже збирався бігти, але Лукас затримав його за рукавчик.

— Тільки, будь ласка, Пінг Понгу,— сказав він,— якщо можна, жодних жуків чи смажених шнурків від чобіт.

Пінг Понг пообіцяв, що жуків зі шнурками не буде, і зник у темряві. Прийшовши назад, він приніс кілька мисочок ненабагато більших нігтика та поставив їх на столик.

Другі обмінялися поглядами, які означали, що навряд чи цього вистачить для вох машиністів, що достатньо зголодніли. Але вголос вони, звісно, нічого не сказали, бо були в гостях.

Проте Пінг Понг тут-таки знову зник, приніс нові мисочки й помчав за черговою партією. Нарешті столик був повністю заставлений мисочками, з яких доносилися приємні пахощі.

Для кожного гостя малися також палички, сході на тоненькі олівці.

— Хотів би я знати,— зашепотів Джим Лукасові,— навіщо тут ці палички?

Пінг Понг, почувши запитання, пояснив:

— Ці палички, вельмишановні носії кнопок, є столовими приборами. Ними їдять.

— А-а, он воно як,— стурбовано промимрив Джим.

А Лукас сказав:

— От і добре. Спробуймо й ми. Смачного!

Тут друзі почали пробувати. Але кожного разу зернятко, старанно підчеплене на паличку, не встигши потрапити до рота, тут-таки падало назад до мисочки. Це було жахливо неприємно, адже голод ставав усе сильніше, а їжа пахла дуже-дуже принадно.

Пінг Понг був, ясна річ, надзвичайно ввічливим, тому він навіть не посміхнувся незграбності друзів. Але врешті-решт Джим із Лукасом самі розреготалися, і Пінг Понг підхопив.

— Ти вибач, Пінг Понгу,— сказав Лукас,— але ми краще поїмо без цих самих паличок. А то ще з голоду помремо.

І вони почали їсти руками просто з мисочок завбільшки з чайну ложку.

У кожній мисочці був по-різному приготований рис, один смачніше за інший. Там були: рис червоний, рис зелений і рис чорний, рис солодкий, рис гострий і рис солоний, рисова каша, рисове суфле і рис повітряний, а також рис синій, рис зацукрований та рис позолочений. А друзі все їли та їли.

— Послухай-но, Пінг Понгу,— дещо згодом сказав Лукас,— а чому б і тобі з нами не попоїсти?

— Ні, ні! — із важливим виразом відповів Пінг Понг.— Для дітей мого віку ця їжа не корисна. Нам треба отримувати рідке харчування.

— Як так? — запитав Джим із набитим ротом.— А скільки ж тобі років?

— Мені рівно триста шістдесят вісім днів,— гордо відповів Пінг Понг.— І в мене вже цілих чотири зуби.

Це було дійсно незбагненно! Пінг Понгові лише один рік та три дні!

Щоби це зрозуміти, треба знати ось що: мигдальці — дуже-дуже розумний народ, один із найрозумніших народів на землі. До того ж це дуже давній народ. Він існував уже тоді, коли більшості інших народів і гадки не було.

Тому навіть найкрихітніші дітки вміють самотійно прати свою білизну. У рік вони вже такі тямущі, що вправно вміють ходити та розмовляти по-дорослому.

У два роки вони вміють читати та писати. А в три розв'язують найважчі обчислювальні задачі, з якими в нас хіба що професор може впоратися. Але в Мигдалії це нікого не дивує, бо там усі діти такі тямущі.

Ось як пояснюється, чому крихітка Пінг Понг так вишукано вмів вести бесіду та приглядав за собою як його власна матуся. Але в іншому він був точно таким самим немовлям, як усі немовлята в світі у його віці. Наприклад, замість штанців йому все ще доводилося носити підгузки. Їхні кінці зав'язувалися у нього ззаду на великий бантик.

А міркував він уже зовсім по-дорослому.

Глава восьма, у якій Джим із Лукасом знаходять загадкові надписи

Зійшов повний місяць, заливаючи вулиці та майдани міста Пиня світло-сріблястим сяйвом. З палацової башти донеслися гулки удари дзвона, посилюючись та знову завмираючи.

— Це Ю, час цикади,— сказав Пінг Понг,— зараз усі немовлята Мигдалії отримують вечірню пляшечку молока. Дозвольте, я сходжу за своєю!

— Ну звісно,— сказав Лукас.

Пінг Понг побіг та незабаром з'явився знову. У руках він стискав пляшечку з соскою, малесеньку, ніби іграшкову. Влаштувавшись на подушечці, він пояснив:

— Молоко ящірки я ціную понад усе. Дитині мого віку воно просто необхідне. Незважаючи на не дуже приємний смак, воно вкрай корисне.

І він узявся старанно смоктати з пляшечки.

— Послухай-но, Пінг Понгу,— дещо згодом сказав Лукас,— а де ти так швидко роздобув для нас цю вечерю?

Пінг Понг увірвав свою трапезу.

— На кухні царського палацу,— мимохідь сказав він.— Он бачите? Там попереду біля срібних сходів вхідні двері.

Зараз при світлі місяця двері було добре видно. А днем друзі її просто не помітили. Джим був дуже здивований.

— Тобі що, можна так запросто туди? — спитав він.

— А чом би й ні? — знизавши плечиками, відповів Пінг Понг із важливим виглядом.— Я ж тридцять другий онук пана Шу Фу Лю Пи Плі, придворного шеф-кухаря.

— Тобі точно дозволили взяти звідти їжу? — стурбовано запитав Лукас.— Я гадаю, її готували для когось іншого.

— А-а, вечеря для його царської величності,— зневажливо махнувши ручкою, відповів Пінг Понг, ніби у цьому не було нічого особливого.

— Як? — в один голос проказали Лукас і Джим, ошелешено дивлячись один на одного.

— Так,— пояснив Пінг Понг,— просто його царська величність знову нічого не побажав їсти.

— Чому це? — спитав Джим.— Адже було так смачно.

— Та-а-ак, а ви, вельмишановні іноземці, хіба не знаєте, що трапилось у нашого царя? Про це ж усім відомо.

— Ні,— відповів Лукас.— А що в нього трапилося?

Пінг Понг раптом став дуже серйозним.

— Я вам все покажу, коли закінчу,— пообіцяв він,— тільки, будь ласка, зачекайте ще трохи!

Тут він узявся за свою пляшечку і старанно зачмокав.

Лукас і Джим значуще подивилися один на одного.

Може бути, Пінг Понг покаже їм дорогу до царя?

В очікування Лукас задумливо крутив перед собою одну з паличок і раптом, щось на ній помітивши, почав вивчати іншу. Нарешті він сказав:

— Тут щось написаною Здається, вірші.

— А які? — спитав Джим. Адже він ще не вмів читати сам.

Минуло доволі багато часу, преш ніж Лукас розібрав написане, бо мигдальські літери розташовані не зліва направо, а згори донизу.

На одній паличці стояло:

"Побачу місяць — очі мої сліпнуть від сліз".

А на іншій:

"Місяць за туманом сліз, ніби обличчя моєї дитини".

— Який сумний надпис,— підсумував Джим, почувши зміст.

— Та-а-ак, видно, хтось сумує за своєю дитиною,— сказав Лукас,— може, вона померла чи дуже сильно хворіє. Чи так далеко звідси, що цей хтось не може з нею бачитися і тому так побивається. Наприклад, якщо дитину викрали.

— Точно, викрали,— замислено погодився Джим,— таке трапляється.

— От би дізнатися,— сказав Лукас, запалюючи свою носогрійку,— хто це написав.

Пінг Понг, який тим часом розправився зі своєю пляшечкою, уважно вислухав розмову друзів, а потім пояснив:

— Ці вірші, вельмишановні іноземці, написав його величність цар мигдальський. За його наказом їх нанесли на палички по всій країні, аби ми постійно про це думали.

— Про що? — хором спитали друзі.

— Зачекайте ще трохи!— попрохав Пінг Понг. Він хутко відніс увесь посуд назад до палацу і витяг лямпійон із колеса.— А тепер, вельмишановні іноземці, ідемо! — урочисто оголосив він і закрокував геть. Проте, зробивши кілька кроків, малюк зупинився та обернувся

назад.— У мене є прохання,— сказав він із сором'язливою посмішкою.— Мені дуже хочеться разок прокотитися на вашому локомотиві. Чи не можна це якось мене есть просьба, – сказав он со стеснительной улыбкой. – Мне ужасно хочется разочек прокатиться на вашем локомотиве влаштувати?

— Чом би й ні? — здивувався Лукас.— Скажи лишень, куди нам треба їхати.

Джим узяв крихутку Пінг Понга на руки, вони всі разом сіли на локомотив і поїхали.

Здається, Пінг Понг усе-таки трохи побоювався, незважаючи на його ввічливо-хоробру посмішку.

— Ось це вже швидко так швидко! — пищав він.— На наступній вулиці ліворучбудьласкаколинепоміляюся,— при цьому він стурбовано погладив себе по повному животику,— теперправоручбудьтеласкаві — якщонепоміляюся, ой,— теперпрямо — яздається — трохипоквапився — ізмолоком — теперчерезмістбудьласка — цедлядітеймоговіку— весьчаспрямо — дітеймоговікунекорисно — зновуправоручбудьтеласкаві — зовсімнекорисно, ой-ой! Як швидко!

За кілька хвилин вони вже були на іншому, абсолютно круглому майдані.

У самому його центрі стояв величезний кольоровий лямп'юн завбільшки із афішну тумбу. він світив темно-червоним світлом. На невеличкому пустому майдані у блакитному сяйві місяця лямп'юн виглядав дивно і дещо моторошно.

— Стоп,— приглушено сказав Пінг Понг.— Ми прибули. Тут знаходиться центр Мигдалії. А там, де великий лямп'юн,— самісінький

центр світу. Це обчислили наші мудреці. Тому майдан і називається просто "Центр".

Вони зупинили Емму та вибралися назовні.

Підійшовши до великого лампіону, друзі побачили, що на ньому щось написано. Слова мигдальськими літерами і знову згори донизу. Виглядало це так:

Я, Пунь Гінь, цар мигдальський, урочисто оголошую, що віддав за дружину свою доньку, принцесу Лі Сі, тому, хто визволить її з Дракон-Міста.

Розшифрувавши напис, Лукас здивовано присвиснув.

— Що там написано? — зацікавився Джим.

Лукас прочитав напис уголос.

А крихітка Пінг Понг ставав тим часом все занепокоїніше.

— Із молоком я і насправді поквапився,— стурбовано пробурмотів він собі під ніс пару разів. І раптом скрикнув: — О боги небесні!

— Що з тобою? — із співчуттям запитав Джим.

— Ах, вельмишановні чужинці,— засмучено відповідав Пінг Понг,— адже вам відомо, як воно, із сосунками мого віку: стільки хвилювань у цю пізню годину! Але нічого не вдієш, це вже сталося, і мені конче необхідно змінити підгузок.

Вони терміново поїхали назад до палацу, де Пінг Понг поспіхом попрощався.

— Уже давно настав час спати малюкам на зразок мене,— сказав він.
— Отже, до завтра! Приємного сну, вельмишановні чужинці! Радий був із вами познайомитися.

Він уклонився та зник у тіні палацу. Було видно, як відчинилися та знову зачинилися двері царської кухні. Потім знову стало темно та тихо.

Друзі, посміхаючись, дивилися вслід малюкові.

Тут Джим сказав:

— Мені здається, уся справа не в молоці, а в поїзді на нашій старенькій Еммі. Як ти вважаєш, Лукасе?

— Можлива справа,— пробасив Лукас.— Уперше поїхав, та до того ж зовсім крихітка. Йдемо, Джиме, час лягати. Бурхливий сьогодні видався день.

Вони забралися в кабіну й влаштувалися зручніше. Уже під час подорожі океаном спати в кабіні стало для них звичною справою.

— А чи варто нам, по-твоєму,— тихесенько сказав Джим, закутавшись у ковдру,— спробувати визволити принцесу?

— Спробувати варто, відповів Лукас, вибиваючи люльку.— А якщо це вийде, то цар точно дозволить нам прокласти в Мигдалії залізницю. Тоді старенька Емма ввійде до своєї звичної колії, і ми зможемо залишитися тут.

Джим подумав, що лишатися тут йому, взагалі-то, не так уже сильно хочеться.

Звісно, у Мигдалії чудово. Але краще б податися туди, де не так багато людей і де їх можна відрізнити один від одного. Ось, наприклад, чудова країна Усландія...

Проте він не став про це розводити, а то Лукас ще подумає, що його туга за домом заїла. Замість цього він спитав:

— А чи мав уже справу із драконами? Мені здається, це не так-то й просто.

На що Лукас весело відповів:

— Та я ще жодного разу в житті драконів не бачив, навіть у зоопарку. Але моїй Еммі, гадаю, така тварюка не страшна.

Голос Джима пролунав жалібно:

— Та-а-ак, єдина, може, й не страшна, але там же написано щось про ціле їхнє місто.

— Поживемо — побачимо, старий,— відповів Лукас,— а зараз давай спати. Доброї ночі, Джиме! І не турбуйся.

— Угу,— пробурмотів Джим.— Доброї ночі, Лукасе!

А потім він ще трохи позгадував пані Ваас і подумав, чим вона зараз може бути зайнята. А ще потім він попрохав у Бога, що якщо вона сумує, то хай пошле їй утіху. І, будь ласка, нехай Він їй усе пояснить. А ще потім Джим прислухався до рівного й глибокого посопування Емми, яка вже давно поснула, й задрімав сам.

Глава дев'ята, у якій виступають циркові артисти

і дехто замислює недобре проти Джима й Лукаса

Друзі прокинулися, коли сонце вже зовсім високо видерлося на небо. Як і вчора, на майдані знову зібралася юрма, що витріщалася на локомотив з безпечної відстані.

Джим із Лукасом вибралися назовні і, від душі потягшись, побажали один одному доброго ранку.

— Прегарний день сьогодні! — сказав Лукас.— Найслухніша погода для того, щоб піти до царя на гостину та повідомити його, що ми звільнимо його доньку.

— А може, давай спочатку поснідаємо? — запитав Джим.

— Здається мені,— відповів Лукас,— що зараз ми отримаємо запрошення на сніданок від самого царя.

Вони знову піднялися дев'яноста дев'ятьма срібними сходами та натиснули на алмазну кнопку дзвоника. Віконечко в ебенових дверях розчахнулося, і назовні визирнула велика жовта голова.

— Чого бажають ясновельможні пани? — запитала вона високим фальцетом і посміхнулася так само урочисто, як і вчора.

— Ми хочемо побачитися з царем мигдальським,— пояснив Лукас.

— Співчуваю, але й сьогодні у царя немає часу,— відповіла велика жовта голова і вже знову приготувалася зникнути, коли Лукас гучно сказав:

— Постривай-но, приятелю! Будь ласкавий повідомити цареві, що тут є два чоловіки, які збираються визволити його доньку з Дракон-Міста.

— О-о,— напівпошепки відреагувала жовта голова.— Це, звісно, зовсім інша справа. Будьте ласкаві, будь ласка, зачекайте хвилиночку!

І віконце зачинилося.

Друзі стояли перед дверима та чекали.

Та чекали.

Та чекали.

Хвилиночка вже минула давно-давно. І за нею ще багато інших хвилиночок. Проте велика жовта голова так і не з'явилася.

Досхочу начекавшись, Лукас прогарчав:

— Ти маєш рацію, Джиме. Схоже, про сніданок доведеться попідкуватися самим. Зате, може, будемо у царя обідати.

Джим пошукав очима Пінг Понга, але тут Лукас сказав:

— Ні, Джиме, негарно весь час розраховувати на частування малюка. Буде смішно, якщо ми самі не зможемо про себе потурбуватися.

— Гадаєш, варто ще раз спробувати Емму замість каруселі? — невпевнено спитав Джим.

Лукас видихнув кілька димових візерунків.

— Я тут дещо краще вигадав,— сказав він.— Поглянь-но, Джиме!

І Лукас плюнув петелькою, але тільки зовсім маленькою, щоб ніхто, окрім Джима, її не побачив.

— Тепер розумієш? — спитав він і задоволено підморгнув.

— Ні,— ошелешено відповів Джим.

— А пам'ятаєш учорашніх акробатів" Адже ми теж уміємо щось на кшталт цього. Улаштуємо циркову виставу!

— Ура! — у захваті загорлав Джим, але йому одразу ж спало на думку, що сам-то він нічого не вміє, і він поставив сумне запитання: — А я що робитиму?

— Будеш клоуном та моїм помічником,— вирішив Лукас.— Зараз побачиш, як може придатися вміння володіти якимось мистецтвом.

Вона видралися на Еммин дах та стали, як і раніше, вигукувати:

— Шановна публіко! Мандрівний цирк Усландії дає святкову виставу, якої тут ще ніхто не бачив! Сюди, усі сюди, шановна публіко! Наша вистава розпочинається!

Люди, охоплені цікавістю, штовхаючись, підійшли поближче.

Для початку Лукас показав, як "наймогутніший силач у світі" вміє голіруч згинати залізні вісі. Він з'явився перед публікою з товстою довгою кочергою, здобутою в локомотиві.

Мигдальці, які жахливо полюбляли все, так чи інакше пов'язане з цирком, підійшли ще ближче.

Під захоплені вигуки юрми Лукас зв'язав кочергу на бантик. Публіка вибухнула оплесками.

У другому відділенні Джим високо тримав сірника, що горів, а Лукас як мистецький плювальник гасив його на відстані трьох із половиною метрів. Джим у ролі клоуна намагався бути жахливо незграбним та видавав, що боїться, аби Лукас у нього не влучив. Потім дует "Лукас та Емма" виконав художнім свистом гарну пісеньку. Оплески посилилися, бо такого в цій країні дійсно ще ніхто не бачив і не чув. Перед початком останнього номеру Джим попросив шановну публіку зберігати цілковиту тишу для виключної у своєму роді вистави. У коли всі глядачі затримали дихання, Лукас здійснив неймовірний петлеподібний плювок. Такої здоровезної петельки навіть Джим ще жодного разу в житті не бачив. Мигдальці вибухнули громом оплесків та взялися викликати артистів на біс. Але перед тим, як почати заново, Джим обійшов публіку та зібрав гроші. Юрма цікавих на майдані ставала все більше, і Джимові дісталось безліч монет. Вони були маленькі з дірочкою посередині, аби нанизувати їх на мотузочку. Джим вирішив, що це дуже зручно, а то б він просто не знав, що робити з такою безліччю грошей.

Минуло вже багато годин, проте велика жовта голова у віконечку так і не з'явилася.

І ось з якої причини.

За великими ебеновими дверми знаходилося царське міністерство. А в міністерстві, справа відома, усе тягнеться жахливо довго. Спочатку брамник зі своїм повідомленням пішов до старшого брамника. Потім старший брамник відніс повідомлення головному брамникові. Головний брамник пішов до писаря, писар — до молодшого канцеляриста, той — до старшого канцеляриста, старший канцелярист — до канцелярських справ радника, і так кожен ішов до наступного вищого чиновника. Ось так довго повідомлення йшло до бонз. Бонзами в Мигдалії називаються міністри. А найголовніший міністр носить звання "головбонза", Керував справами у цей час головбонза на ім'я І Те Де. На жаль, про нього не можна сказати нічого приємного. Він був жахливо марнославний і терпіти не міг, якщо хтось інший чимось виділявся.

Коли головбонзі повідомили про двох чужинців, які бажають визволити принцесу Лі Сі, серце його тієї ж миті сповнилося отруйно-зеленими ревностями.

— Якщо хтось на світі повинен отримати принцесу за дружину,— сказав він собі,— то я — єдиний достойний кандидат.

Насправді він аніскілечки не кохав принцесу, його просто заздрощі брали. І, звісно, він був надто полохливий для того, аби попрямувати до Дракон-Міста визволяти Лі Сі. А коли в нього, головбонзи І Те Де, не вистачало сміливості, то й нікому іншому не можна було позиватися на таку ризиковану та звитяжну справу. Адже саме він про це й потурбується.

— Я відіб'ю бажання в цих чужинців,— сказав він про себе,— накажу схопити їх як шпигунів та кинути до їх до в'язниці. Треба тільки бути обережним, аби цар ні про що не дізнався, а то буде мені непереливки.

Потім він викликав капітана палацової варти. Той прийшов і, витягшись у струнку, відсалютував великою кривою шаблею.

Це був високий та дужий чоловік із похмурим, укритим шрамами обличчям. За всієї своєї лютості до того ж не дуже розумний. Єдине, що він умів,— це коритися. Коли хтось із бонз віддавав йому наказ, він виконував його не замислюючись. Неважливо, яким був наказ. Це він завчив раз і назавжди.

— Пане капітане,— сказав головбонза,— доставте до мене двох чужинців, що чекають перед палацом. Але нікому ані слова, зрозуміло?

— Слухаюсь,— відповів капітан і, відсалютувавши, вийшов, щоб скликати солдат-охоронців.

Глава десята, у якій друзі потрапляють у біду

Мандрівний усландський цирк закінчив виступ на біс, і на майдані знов пролунав грім оплесків.

— Ну ось! — сказав Лукас Джимові.— А тепер підемо та спокійно поснідаємо. Грошей у нас зараз точно вистачить.

І, повернувшись до глядачів, виголосив:

— Невеличкий антракт!

Цієї миті розчахнулися стулки дверей із ебенового дерева, і донизу сходами замарширували тридцять чоловік у військовій формі, і гостроконечних шоломах і з великими кривими шаблями на боку. Юрма принишкла та боязко розступилася.

Три десятки солдатів промарширували просто до усландських циркачів. Вони оточили друзів кільцем, і капітан наблизився до Лукаса.

— Прошу вельмишановних чужинців невідкладно слідувати за мною до палацу, якщо їм буде завгодно,— наказав він хрипким гавкаючим голосом.

Лукас обдивився капітана з голови до ніг. Потім витяг із кишені свою носогрійку, ретельно набив її тютюном та розкурив. Коли вона як слід задиміла, Лукас знову повернувся до капітана та спокійно відповів:

— Ні, зараз нам зовсім не завгодно. Ми саме збиралися піти поснідати. Увесь цей час ви не особливо поспішали, а тепер і ми не поспішаємо.

На обличчі старшого офіцера, вкритому шрамами, з'явилася ввічлива гримаса, і він прогавкав:

— Я перебуваю тут за найвисокішим наказом, аби забрати вас обох. А маю виконати наказ. Коритися — моя професія.

— А моя ні,— відповів Лукас, випускаючи з люльки тютюнову хмаринку.— Хто ви взагалі такий?

— Я капітан царської палацової варти,— проричав капітан, салютуючи своєю шаблею.

— А хто вас прислав, цар мигдальський?— провадив розпитування Лукас.

— Ні,— відповів капітан,— ми від пана І Те Де, головбонзи.

— Як ти вважаєш, Джиме? — звернувся Лукас до хлопчика.— Що спочатку: поснідаємо чи сходимо до пана І Те Де?

— Не знаю,— відповів Джим, ні про що не підозрюючи.

— Ну добре,— вирішив Лукас.— Ми будемо ввічливішими за нього і не примушуватимемо на себе чекати. Пішли, Джиме!

Оточені палацовою вартою, друзі піднялися дев'яноста дев'ятьма срібними сходами та увійшли до брами палацу. За ними захлопнулися важкі стулки з ебенового дерева. Вони потрапили до просторого коридору, прикрашеному із неймовірною розкішшю. Товсті виті колони із зеленого нефриту підтримували стелю, вкритий мерехтливими перлами. Усюди висіли драпірування з червоного оксамиту та коштовного візерунчастого шовку. Трохи далі коридор розгалужувався направо та наліво. Джим і Лукас побачили безліч дверей, за кожні п'ять метрів нові. Їх була незліченна кількість, бо один боковий коридор вів до інших бокових коридорів, і всі вони були такі довгі, що здавалося, ніби їм взагалі немає кінця.

— Це, вельмишановні чужинці,— приглушеним голосом сказав капітан,— царське міністерство. Будьте ласкаві слідувати за мною, я доставлю вас до ясновельможного пана головбонзи І Те Де.

— Власно кажучи,— буркнув Лукас,— ми хочемо до царя, а не до пана І Те Де.

— Ясновельможний пан головбонза неодмінно проводить вас до його царської величності,— відповів капітан, і на його обличчі з'явилася ввічлива гримаса.

Вони ще довго крокували вздовж та поперек різноманітних коридорів, поки нарешті не зупинилися у якихось дверей.

— Це тут,— улесливо прошепотів капітан.

Лукас безтурботно постукав, і вони з Джимом увійшли досередини.

Солдати залишилися стояти біля входу.

У кімнаті на високих стільцях сиділи три дуже товстих бонзи. Посередині на найвищому стільці сидів бонза в золотому вбранні. Це й був пан І Те Де.

Усі троє тримали в роках шовкові віяла, постійно ними обмахуючись. Перед кожним бонзою навприсядки сидів писар із папером, тушшю та китичкою, бо в Мигдалії заведено писати китичкою.

— Доброго ранку, панове,— дружелюбно сказав Лукас, приклавши пальці до козирка.— Це ви будете пан І Те Де, головбонза? Нам хотілося б до царя.

— Доброго ранку,— посміхаючись, відповів головбонза.— Трохи пізніше ви, певно, підете до царя, трохи пізніше.

— Може бути,— додав другий бонза, знизу подивившись скося на першого.

— Це не цілком виключено,— почувся голос третього. І тут усі трое закивали один одному, а писарі схвально захихотіли і, схилившись до своїх паперів, записали дотепні слова бонз, аби зберегти їх для нащадків.

— Перш за все ласкавіше дозвольте задати вам кілька запитань,— сказав головбонза.— Хто ви такі?

— І звідки ви взялися? — поцікавився другий бонза.

— І що вам тут треба? — запитав третій.

— Мене звуть Лукас-машиніст, а це мій друг Джим Кнопка,— сказав Лукас.— Ми приїхали з Усландії і хочемо до царя мигдальського, аби повідомити йому, що збираємося визволити його доньку з Дракон-Міста.

— Дуже схвально! — посміхнувся головбонза.— Але так будь-хто може сказати.

— Чи є у вас докази? — запитав другий бонза.

— Чи дозвіл? — додав третій.

І знову писарі схвально захихотіли та записали все для нащадків, а бонзи, обмахуючись віялами, запосміхалися та закивали один одному.

— Послухайте-но, панове бонзи! — сказав Лукас, зсунувши кашкета на потилицю та витягши люльку з рота.— Чого вам треба, відверто

кажучи? Не варто так пишатися. Я гадаю, що цар дуже розсердиться, якщо почує, як ви тут зазнаєтеся.

— Про це,— відповів головбонза із посміхом,— він, імовірно, ніколи не дізнається.

— Без нас,— самовдоволено продовжив другий бонза,— вельмишановні чужинці взагалі ніколи не зможуть потрапити до царя.

— А ми пустимо вас до нього лише тоді, коли достеменно все перевіримо,— закінчив третій.

І знову бонзи запосміхалися та закивали один одному, а писарі записали і схвально захихотіли.

— Ну добре,— зітхнув Лукас.— Лишень, будь ласка, покваптеся із вашою перевіркою. А то ми ще не снідали.

— Скажіть, будь ласка, пане Лукасе,— почав головбонза,— чи є у вас паспорт?

— Ні,— відповів Лукас.

Бонзи, високо здійнявши брови, значуще подивилися один на одного.

— Без паспорта,— сказав другий бонза,— ви навіть не зможете довести, що маєтеся в наявності.

— Без паспорта,— додав третій бонза,— вас не існує офіційно. Отже, ви також не можете йти до царя. оскільки людина, яка не існує, нікуди йти не може. Це логічно.

І бонзи закивали один одному, а писарі захихотіли та записали сказане для нащадків.

— Але ж ми стоїмо тут! — знайшовся Джим.— Отже, ми існуємо.

— Проте так може сказати будь-хто,— заперечив із посміхом головбонза.

— Це ще далеко не доказ,— сказав другий бонза.

— У будь-якому разі, не офіційний,— додав третій.

— На крайній випадок ми можемо видати вам тимчасовий паспорт,— поблажливо запропонував головбонза,— але це дійсно все, що ми можемо для вас зробити.

— Добре,— сказав Лукас,— а до царя нам можна?

— Ні,— відповів другий бонза,— до царя із ним, звісно, не можна.

— А що ж із ним можна? — поцікавився Лукас.

— Нічого,— відповів із посміхом третій бонза.

І знову вони, обмахуючись віялами, закивали один одному, а писарі схвально захихотіли та записали дотепності своїх начальників.

— ось що я хочу вам сказати, панове бонзи,— повільно вимовив Лукас,— якщо ви цієї ж миті не доставите нас до царя, то мені доведеться довести, що ми маємося у наявності. І до того ж офіційно.

При цьому він швидко показав їм свій великий чорний кулак, а Джим — свій маленький чорний кулачок.

— Притримайте ваші язики! — прошипів головбонза із підступною посмішкою.

— Це ображення бонз! За таке ви зараз же можете потрапити до в'язниці,— додав другий бонза.

— О ні, це вже занадто! — вигукнув Лукас, постійно починаючи втрачати терпіння.— Ви що, точно не хочете пускати нас до царя, так?

— Ні за що! — вигукнув головбонза.

— Ніколи! — заволали писарі подивившись скося знизу нагору на бонз.

— А чому? — запитав Лукас.

— Тому що ви шпигуни,— відповів головбонза із переможною посмішкою.— Вас схоплено!

— Ах так,— промовив Лукас із погрозливою спокійністю в голосі,— то ви що, за дурнів нас тримаєте, дурні товстуни-бонзи? Не на тих натрапили!

Із цими словами Лукас спочатку підійшов до писарів, вихопив у них із рук китички та надавав ними писарям по вухах. Писарі відразу впали догоричерева та взялися жалісно скаржити. А Лукас, не виймаючи люльки з рота, схопив пана І Те Де, підняв його вгору, крутонув у повітрі та ткнув головою у корзину для паперового сміття. Головбонза заволав та заривав, у гніві вимахуючи ногами у повітрі, але звільнитися не міг. Він застряг.

А Лукас, прихопивши двох інших бонз за воріт, у кожній руці по одному, ногою розчинив вікно та висунув їх назовні. Бонзи заголосили,

проте дригати ногами не наважувалися, бо боялися, що Лукас їх уронить. А там було дуже високо.

Тому вони висіли собі мовчки із зблідлими обличчями та дивилися вниз.

— То що? — пробурмотів Лукас, стисши люльку між зубів.— Як вам це подобається? — Тут він трішечки потряс їх, від чого в обох аж зуби застукотіли.— Тепер відведете нас до царя чи ні?

— Так, та-а-ак... — заскавулили обидва бонзи.

Лукас втяг їх назад та поставив на підлогу. Ноги в обох тремтіли.

Але цієї миті у дверях з'явилася палацова варта. Зойки головбонзи підняли їх як сигнал тривоги. Усі тридцяттеро вартових пропхнулися до кімнати і з оголеними шаблями почали насуватися на Джима та Лукаса. Обидва друга разом відскочили до кута, аби прикрити себе з тилу. Джим став позад Лукаса, який відбивав удари шабель ніжками стільця, прикриваючись писарським столиком замість щита.

Проте зовсім скоро у хід пішли другий столик та ніжка від другого стільця, бо від перших шаблі залишили жалкі уламки. Але вже й так було ясно, що друзі не зможуть довго боронитися. Ось-ось резерви меблів скінчаться, і що далі?

Повністю поглинені битвою, ані Лукас, ані Джим не помітили, як у дверях промайнуло чиесь жахливо перелякане личко. На мить визирнуло воно з-за дверного косяка приблизно у сантиметрах у п'яти від підлоги й відразу зникло.

Це був Пінг Понг!

Він проспав увесь ранок, оскільки ввечері заснув незвично пізно. Тому він не застав своїх нових друзів біля локомотиву. Йому розповіли, що машиністів забрала палацова варта. Тут Пінг Понга охопило погане передчуття. Він носився всіма коридорами царського міністерства доти, поки не почув звуків битви, що доносилися здалеку. Пінг Понг помчав на шум та побачив розчинені двері. Він миттю оцінив усю небезпеку становища. Тут допомогти могла одна-єдина людина — його величність цар мигдальський! Пінг Понг стрімголов ринувся вздовж по коридорах, угору сходами, крізь зали та покої. Він пробігав повз численні пости палацової варти, що намагалася закрити йому шлях, але Пінг Понг просто проковзував під схрещеними алебардами. На повороті Пінг Понг раптово розтягся на гладкій мармуровій підлозі, втрачаючи дорогоцінні секунди, проте тут-таки схопився та понісся далі, залишаючи по собі крихітні хмаринки пилу. Ось він швидко застрибнув на широкі мармурові сходи та задріботів до довжелезній килимовій доріжці. Він біг, біг і біг.

Тепер усього лише дві приймальні відділяють його від тронної зали. Ще одна. А ось і великі двері, що ведуть до зали... Але — о жах! — брамники починають їх зачиняти! У найостаннішу мить проковзнув Пінг Понг у вузьеньку щілинку і опинився у тронній залі. Двері за його спиною із тихим лясканням захлопнулися на замок.

Тронна зала була величезна-превеличезна, а у самісінькій її глибині Пінг Понг побачив царя мигдальського, що сидів на троні із срібла та алмазів під балдахіном із небесно-блакитного шовку. Поруч із троном на маленькому столику стояв усіяний брильєнтами телефон.

Перед царем, утворивши велике півколо, забралися владні люди Мигдалії: і князі, і мандарини, і камергери, і дворяни, і мудреці, і астрологи, і уславлені художники, і поети. З ними цар обговорював найважливіші питання правління країною.

Були тут і музиканти зі скляними скрипками, срібними флейтами та мигдальським фортепіано, рясно прикрашеним перлами. Вони якраз

почали грати святкову мелодію. У великій залі запала повна тиша, і всі з шанобливою увагою почали слухати.

Але Пінг Понг не міг чекати на музичний фінал, бо концерти в Мигдалії були довшими за всі концерти на світі. Він протиснувся крізь натовп вельмож і на відстані приблизно двадцяти метрів від трону впав на животик — так у Мигдалії слід вітати царя,— одним повзком опинившись просто перед срібними сходами. Вельможі занепокоїлися. Музиканти урвали гру, збившись із такту, і придворні сердито зашепотіли. Цар мигдальський, високий чоловік дуже поважного віку із рідкою білосніжною бородою аж до самої підлоги, кинув здивований, проте беззлобний погляд на крихітку Пінг Понга, що лежав біля його ніг.

— Чого ти хочеш, малюку? — повільно спитав він.— Чому ти заважаєш моєму концертові?

Він говорив тихим голосом, проте голос цей лунав так чітко, що його можна було вловити навіть у найвіддаленішому кутку великої тронної зали.

Пінг Понг судомно глитнув повітря.

— Джипп... — затинаючись, вигукнув він.— Лукф... Локомопп... Еп... Небезпеці!

— Заспокойся, маленький! — м'яко попрохав цар.— Що таке? Не треба поспішати!

— Таж вони хочуть врятувати Лі Сі! — пропихав Пінг Понг.

Цар схопився.

— Хто? — вигукнув він.— Де вони?

— У міністерстві! — заволав Пінг Понг.— У пана І Те Де! Швидше!..
Па... Палацова варта!

— Що палацова варта? — схвильовано запитав цар.

— ...хоче їх вбити! — пропищав Пінг Понг.

Що тут почалося! Вельможі ринули до дверей. Музиканти кинули свої інструменти й помчали слідом за ними.

Цар біг попереду, окрилений надією на можливий порятунок доньки. За ним — юрма вельмож, всередині якої був Пінг Понг. Його ледь не затоптали у цьому сум'ятті ніхто більше не звертав на нього уваги.

А становище Лукаса та Джима тим часом стало зовсім кепським. Усі меблі були порубані на шматочки шаблями палацової варти. Беззбройні друзі виявилися безпорадними проти тридцяти солдатів.

— У кайдани їх! — вигукнув головбонза, вже стоячи на ногах, його голову все ще прикрашав кошик для паперового сміття. А двоє інших бонз та писарі вищали:

— Так-так-так, у кайдани їх! Вони небезпечні шпигуни!

Лукаса та Джима скували по руках і ногах важкими ланцюгами та підвели до пана І Те Де і двох інших бонз.

— То що? — запитав головбонза, хижо вишкірившись крізь прутки кошика.— Як воно ВАМ тепер? Ми, мабуть, зараз же відрубаємо ваші вельмишановні голови.

Лукас не відповідав. Зібравшись усіма своїми силами, він спробував розірвати ланцюги.

Проте вони були з мигдальської сталі, і їхньої товщини вистачило б на цілого слона.

Бонзи, посміхаючись, кивали один одному, а писарі хихотіли над зусиллями Лукаса.

— Джиме, старий,— повільно та хрипко проговорив Лукас, не звертаючи уваги ані на бонз, ані на писарів,— подорож виявилася короткою. Мені жахливо шкода, але на нас чекає одна й та сама доля.

Джим сковтнув.

— Ми ж друзі,— стиха відповів він та прикусив нижню губу, аби вона не дуже тремтіла.

Писарі знову хихикнули, а бонзи із посміхом кивнули один одному.

— Джиме Кнопко,— сказав Лукас,— ти дійсно найкраще хлоп'я з усіх тих, кого я знав у своєму житті!

— Відвести їх на плаху! — наказав головбонза, і солдати схопили та потягли друзів.

— Стійте! — пролунав раптом чийсь голос. Він Був негучний, але такий чіткий, що був чутний кожному.

У дверях стояв цар мигдальський, а позад нього — усі владні люди його царства.

— Відставити! — повелів цар.

Капітан зблід від жаху та покірливо опустив шаблю. Солдати зробили те саме.

— Зняти з чужинців кайдани! — наказав цар.— Негайно закувати пана І Те Де і всіх інших!

Коли Лукаса звільнили, він спершу знову розкував свою згаслу люльку, а потім сказав:

— Пішли, Джиме!

І друзі підійшли до царя мигдальського.

Лукас зняв кашкета, вийняв із рота люльку та вимовив:

— Доброго дня, ваша величносте! Дуже радий познайомитися з вами особисто.

І всі троє потиснули один одному руки.

Глава одинадцята,

у якій Джим несподіваним чином дізнається про свою таємницю

У супроводі почту вельмож цар, Лукас та Джим повільно поверталися палацовими коридорами до тронної зали.

— Саме вчасно встигли, ваша величносте! — сказав Лукас цареві, коли вони піднімалися широкими мармуровими сходами.— Усе це могло погано скінчитися. А як ви взагалі про нас дізналися?

— Завдяки одному крихітному хлоп'яті, який так несподівано до мене увірвався,— відповів цар.— Хто він, мені невідомо, проте розуму та відваги йому не бракує.

— Пінг Понг! — в один голос вигукнули Лукас із Джимом.

— Це онук придворного кухаря, у якого ще таке довге ім'я,— додав Джим.

— Пан Шу Фу Лю Пі Плю? — спитав цар із посмішкою.

— Так, воно,— сказав Джим.— Тільки ж куди подівся Пінг Понг?

Почалися розшуки Пінг Понга.

Нарешті крихітка-хлоп'я був знайдений. Він спав, затишно закутавшись у кінчик шовкової гардини. Для немовляти його віку операція зі спасіння чужинців виявилася справою зовсім незвичний і дуже хвилюючим. І тільки-но малюк побачив, що друзі в безпеці, він заспокоївся та глибоко заснув.

Сам цар, нахилившись, підняв його та бережливо відніс нагору, до своїх царських покоїв.

Там він вклав Пінг Понга у своє царське ліжко під балдахіном. Джим із Лукасом розчулено дивилися на свого крихітку-рятівника, тонесеньке схропування якого більше нагадувало тріскіт цикади.

— Я винагороджу його по-царськи,— стиха сказав цар.— А щодо головбонзи І Те Де можете бути спокійні. Він та його колеги отримають по заслугі.

Так все й налагодилося. Усі віддавали друзям шану. Кожен, кого б вони не зустрічали, низько їм вклонявся.

До опівдня у царській бібліотеці панувала жахлива суєта.

Бібліотека складалася з 7 мільйонів 389 тисяч 502 книжок. Запрошені туди всі разом вчені Мигдалії були зайняті терміновим прочитанням цих

книжок. Їм належало якомога швидше з'ясувати, що понад усе любляють їсти на обід мешканці острову Усландія і як це приготувати. Нарешті вчені відшукали те, що їм було потрібно, і послали повідомлення до царської кухні панові Шу Фу Лю Пі Плю та його дітям, дітлахам, онукам та онучкам, які, один одного зачепивши, усього 31, теж були кухарями. Цього дня пан Шу Фу Лю Пі Плю готував страви власноруч.

І він, і його численна родина тим часом, звісно, вже давно знали, що трапилося, тому і він, і його численна родина ледь не луснули від гордості за Пінг Понга, їх самого юного нащадка, і від хвилювання влаштували жахливу суєту.

Коли їжа була готова, пан Шу Фу Лю Пі Плю надяг свій найбільший кухарський ковпак, величезний, як батут, і особисто доставив наїдки до царською столової. Друзі пообідали (Пінг Понг досі спав) по-царськи. Такої смакоти вони не їли ніколи в житті, за винятком, мабуть, полуничного морозива пані Ваас. А потім вони так нахвалювали Шу Фу Лю Лі Плю за його майстерність, що придворний шеф-кухар почервонів від ніяковості як помідор. До речі, цього разу вони їли справжніми ложками, виделками та ножами. Бо все ті самі вчені прочитали про це у своїх книжках і тут-таки доручили царському придворному срібних справ майстрові терміново виготовити столові прибори.

По обіді цар із Лукасом та Джимом вийшли на велику терасу. Звідти відкривався прегарний вид на все місто із тисячами золотих дахів.

Вони всілися під тентом та взялися бесідувати про се про те.

Потім Джим збігав униз і приніс із локомотиву гру "Людино, не сердься!".

Друзі пояснили цареві мигдальському правила, і гра почалася. Цар грав із великим старанням, проте часто програвав, але при цьому дуже

радів. Про себе ж він думав: "Якщо ці чужинці такі вдачливі, то, може, у них дійсно вийде визволити мою маленьку Лі Сі?".

Пізніше з'явився Пінг Понг, який нарешті виспався. Потому було подано какао та торт, приготовані за усландськими, і цар із Пінг Понгом, які не знали нічого подібного, скуштували те й інше та впевнилися, що наїдки дуже непогані.

Після десерту цар запитав:

— Друзі мої, коли ви збираєтеся відбути до Дракон-Міста?

— Чим швидше, тим краще,— відповів Лукас,— проте спочатку нам слід було б дізнатися, що це взагалі за місто таке, де воно знаходиться, ну й всяке таке.

Цар кивнув.

— Сьогодні ввечері, друзі мої,— пообіцяв він,— ви дізнаєтеся все, що відомо в Мигдалії про це місто.

Потім цар із Пінг Понгом повели друзів у сад царського палацу, аби провести час до вечора. Вони показали Лукасові та Джимові всі місцеві пам'ятки, наприклад, чудові мигдальські каскади та фонтани. Гарні павичі із хвостами ніби з зеленого та фіолетового золота гордо рухалися їм назустріч; сині олені із срібними рогами довірливо підходили ближче, зовсім ручні, вони дозволяли навіть на собі прокотитися; були тут і мигдальські єдинороги, хутро у яких сяяло, як місячне сяйво, і пурпурові буйволи із довгою хвилястою вовною, і білі слони із бивнями, всіяними брильєнтами, і маленькі ігрункові мавпочки із веселими мордочками, і тисячі інших рідкостей.

Увечері вся компанія повечеряла на терасі і з настанням темряви повернулася до тронної зали. До того часу тут закінчилися великі приготування.

Тисяча маленьких ліхтариків із різнокольорових самоцвітів освітлювала величезний простір зали. Мигдальські вчені, усього 21, чекали на Джима та Лукаса.

Вони принесли з собою безліч сувоїв та книг, у яких містилися всі відомості про Дракон-Місто.

Уявіть собі, якими вченими були ці люди, усі 21, якщо навіть у цій країні, де вже маленькі діти такі кмітливі, вони вважалися чи не найученішими. У них можна було запросто спитати про все, наприклад, скільки крапель у морі, чи на якій відстані від Землі знаходиться Місяць, чи чому Червоне море називається Червоним, чи яка тварина на Землі найрідша, чи коли настане сонячне затемнення. Вони знали це все напам'ять. Титул вчених лунав так: "Квітуча вченість". Проте квітучими вони якось не виглядали. Одні через постійне навчання та запам'ятовування зовсім зморщилися та стали дуже лобастими. Інші від безкінечного читання та сидіння стали маленькими та товстими, а ззаду навіть якимись приплюснутими. Треті від того, що весь час тяглися по книжки до верхніх полиць бібліотеки, були довгими та тонкими, ну просто як палиці від мітел. Кожний учений носив великі золоті окуляри, що було знаком їхньої відмінного достоїнства.

Після того як "Квітучі вченості", впавши долілиць, привітали спочатку царя, а потому обох мандрівників, Лукас почав ставити запитання.

— Для початку я хотів би дізнатися ось що,— сказав він, розкурюючи люльку,—звідки, власно, відомо, що принцеса перебуває в Дракон-Місті?

Уперед виступив палицеподібний учений і, поправивши окуляри, заговорив:

— Вельмишановні чужинці! Це сталося таким чином: рівно рік тому чарівна, як вранішня росинка, принцеса Лі Сі проводила свої літні канікули на морі. Одного разу вона раптом безслідно зникла. Ніхто не знав, що з нею сталося. Ми були і тяжкій невідомості доти, поки два тижні тому один рибалка не виловив із Жовтої річки пляшкову пошту. Жовта річка протікає від червоно-біло-смугастих гір повз браму нашого міста. Отже, ним було знайдено іграшкова молочна пляшка, такими користуються маленькі дівчатка для гри у "дочки-матері". У пляшечці лежав лист, написаний рукою нашої принцеси, подібної до пелюстки квітки.

— А чи можна глянути на листа? — запитав Лукас.

Учений порився у своїх паперах та протяг Лукасові маленький у кілька разів згорнутий листочок. Лукас розгорнув його та прочитав: "Дорогий незнайомцю! Ким би ти не був, знайшовши цю пляшкову пошту, достав її якомога скоріше моєму батькові Пунь Гиню, великому цареві мигдальському. Мене викрала чортова дюжина та продала пані Мальцан. Тут ще багато інших дітей. Будь ласка, врятуйте нас! Полоненими бути так жахливо. Пані Мальцан — це дракониха, а адреса в мене відтепер така:

ПРИНЦЕСІ ЛІ СІ

(мешкає у пані Мальцан)

СУМЛАНДІЯ

СТАРА ВУЛИЦЯ, 133

Третій поверх, ліворуч.

Лукас опустил листка та поринув у роздуми.

— Мальцан?..— бурмотів він.— Мальцан... Сумландія?.. Десь я все це вже чув.

— Сумландія — це колишня назва Дракон-Міста,— пояснив палицеподібний учений.— Ми знайшли згадку про нього в одній старій книжці.

Лукас, вийнявши трубку з рота, ошелешено присвиснув та пробурмотів:

— Історія стає насправді цікавою!

— Чому? здивувався Джим.

— Послухай-но мене, Джим Кнопко! — серйозно відповів Лукас.— Настала мить, коли ти маєш дізнатися велику таємницю. Таємницю твоєї появи в Усландії. Тоді ти ще був немовлям та всього не пам'ятаєш. А доправив тебе до нас у посилці поштар.

Очі в Джима від подиву стали зовсім круглими, коли він почув від Лукаса, що сталося тоді в Усландії. Закінчивши свою оповідь, машиніст зобразив на листку паперу, як виглядала адреса на посилці.

— Але замість зворотної адреси там була тільки велика цифра 13,— додав він.

Цар, Пінг Понг та вчені уважно вислухали Лукаса та почали порівнювати адреси.

— Не доводиться сумніватися,— підсумував маленький товстий учений, спеціаліст із цих питань,— що в обох випадках йдеться про одну й ту саму адресу. Тільки принцеса Лі Сі написала адресу без помилок, а адреса на посилці з Джимом писав якийсь невіглас.

— Отже, пані Ваас зовсім не моя справжня матуся,— раптом сказав Джим.

— Так, ти правий,— відповів Лукас.— Саме це її завжди більш за все і засмучувало.

Джим помовчав, а потім із переляком у голосі запитав:

— А хто ж тоді моя матуся? Ти, може бути, гадаєш, що це пані Мальцан?

Лукас замислено похитав головою.

— Ввижається мені, що ні. Пані Мальцан — дракониха, принцеса теж про це пише. А ось хто такі ці "13", треба б з'ясувати. Це ж вони надіслали тебе у посилці.

Але ніхто не знав про цифру 13. Навіть "Квітучі ученості".

Ясна річ, Джим був дуже занепокоєний. Уявляєте, як воно буває на душі, коли ось так, серед ясного дива, дізнаєшся про самого себе такі важливі речі.

— У будь-якому разі,— підсумував Лукас,— тепер ми маємо поїхати до Дракон-Міста, не тільки щоби визволити принцесу Лі Сі, а й щоб дізнатися таємницю Джима-Кнопки.— Він пихнув люлькою та продовжив: — Це дійсно дивовижно! Адже якби ми не припливли до Мигдалії, то ніколи б не натрапили на цей слід.

— Так,— погодився цар.— За всім цим криється насправді велика таємниця.

— Ми з моїм другом Джимом Кнопкою розкриємо цю таємницю,— серйозно й рішуче сказав Лукас.— Так де ви кажете знаходиться це Дракон-Місто-Сумландія?

Цього разу наперед вийшов зморщений лобастий учений. Він був придворним царським географом та знав напам'ять усі мапи на світі.

— Вельмишановний чужинцю,— почав він із похмурою міною,— місцезнаходження Дракон-Міста, на жаль, невідомо простим смертним.

— Зрозуміло,— погодився Лукас.— Інакше би поштар неодмінно його відшукав.

— Проте ми припускаємо,— вів далі лобастий учений,— що місто знаходиться десь по інший бік червоно-біло-смугастих гір. Оскільки пляшкову пошту принцеси принесло течією Жовтої річки, то Дракон-Місто має, вочевидь, лежати десь у верхній її частині. Але шлях Жовтої річки відомий нам, знову ж таки, лише в межах червоно-біло-смугастих гір. Там вона витікає з глибокої печери. А ось де її початок, ніхто не знає.

Лукас розмірковував та палив свою люльку, випускаючи тютюнові клуби під стелю тронної зали. Нарешті він спитав:

— А запливти до цієї печери можна?

— Ні,— відповів той.— Цілковито неможливо. Течія надто бурхлива.

— Таж річка повинна десь мати виток! — сказав Лукас.— А чи можливо перебратися на той бік гір та пошукати там?

Лобастий учений розстелив перед друзями велику географічну мапу.

— Перед вами мапа Мигдалії,— почав він,— кордони царства утворені, як бачимо звідси, уславленою мигдальською стіною, яка опоясує країни з усіх боків, за винятком моря. Стіна має п'ять брам: північну, північно-західну, західну, південно-західну та південну. Якщо виїхати з країни крізь західну браму, то на шляху опиниться "Ліс Тисячі Див". Одразу за ним починаються червоно-біло-смугасті гори. Їх називають "Короною Світу". На жаль, гори непрохідні. Але ось тут, трохи південніше, розташована ущелина під назвою "Долина Сутінків". Єдина можливість перетнути гори — це пройти крізь ущелину. Проте досі на такий крок ніхто не наважився. До того ж "Долина Сутінків" сповнена жахливих звуків та голосів, вони настільки страшні, що ніхто не в змозі їх винести. По той бік "Долини" припустимо знаходиться величезна пустеля. Ми називаємо її "Кінець Світу". Більш мені немає чого вам розказати, бо далі починається ще зовсім недосліджена територія.

Лукас уважно роздивився мапу та знову замислився. Потім він сказав:

— Якщо перебратися через "Долину Сутінків" на інший бік гір і весь час їхати на північ, то десь неодмінно знову виїдеш до Жовтої річки. Тоді можна рухатися далі, вгору за течією, поки не побачиш Дракон-Місто, якщо воно взагалі знаходиться біля Жовтої річки, ось що я маю на увазі.

— Ми не знаємо цього напевне,— обережно відповів учений,— але припускаємо.

— Так, ми неодмінно спробуємо,— продовжував Лукас.— Мапу я хотів би взяти з собою. Про всяк випадок. Джиме, у тебе є запитання?

— Так, відповів Джим.— А який вони мають вигляд, ці самі дракони?

Для відповіді вперед виступив маленький учений, цілком сплюснутий ззаду, і почав пояснювати:

— Я є придворний професор зоології. Мені відомо все про всіх тварин на світі. Що ж до сімейства драконів, то тут наука поки блукає у потемках. Усі описи, які мені вдалося знайти, виключно неточні та неймовірно суперечливі. Перед вами деякі їх зображення, але наскільки вони правдиві, я, на жаль, судити не можу.

Із цими словами вчений розгорнув перед друзями малюнок, на якому було зображено кілька істот, що мали вельми неправдоподібний вигляд.

— То що ж,— сказав Лукас та весело пихнув люлькою.— Коли ми повернемося, то точніше скажемо вам, який вигляд мають дракони. Я гадаю, тепер ми знаємо все, що треба. Дякую вам, панове, "Квітучі Ученості"!

Учені Мигдалії, усі 21, сповнені взаємної пошани, пали долілиць перед своїми слухачами, потому забрали свої папери та залишили тронну залу.

— Коли ж ви маєте намір розпочати свою подорож, друзі мої? — запитав цар, коли вони залишилися втрьох.

— Запевняю, що завтра вранці,— відповів Лукас.— Краще за все до сходу сонця. На нас чекає довгий путь, не хотілося б марнувати час.— Потім він попрохав Пінг Понга: — Будь ласка, дістань аркуш паперу та конверт із поштовою маркою. Олівець у мене є. Хотілося б написати листа до Усландії, перш ніж їхати в Дракон-Місто. А то все може трапитися.

Пінг Понг приніс усе, що просив Лукас, і друзі спільними зусиллями склали довгого листа. У ньому вони пояснювали пані Ваас та королю Альфонсові За-Чверть-Дванадцятому, чому їм довелося поїхати з Усландії. І що Джим відтепер все знає про посилку. І що зараз їм треба прямувати до Дракон-Міста-Сумландії, аби звільнити принцесу Лі Сі та розкрити таємницю Джима-Кнопки. Наприкінці листа друзі передали всім привіт від серця, і панові Ермелю теж. Лукас підписався своїм ім'ям, а

Джим намалював чорне личко. Потім вони поклали листа до конверта, учотирьох спустилися на великий майдан і опустили до поштової скриньки.

Одинока та кинута стояла Емма у місячному сяйві.

— Добре, що згадав! — вигукнув Лукас, обернувшись до короля та Пінг Понга.— Еммі потрібна свіжа вода. А до тендеру нам необхідно завантажити вугілля. Прямуючи у невідомість, ніколи не знаєш зарані, чи скоро знову зможеш роздобути пристойне паливо.

Саме у цей момент на порозі королівської кухні з'явився шеф-кухар Шу Фу Лю Пі Плю. Він хотів помилуватися місяцем. Побачивши чужинців із царем та Пінг Понгом, що стояли біля локомотиву, кухар побажав їм приємного вечора.

— Ах, мій дорогий пане Шу Фу Лю Пі Плю,— сказав цар.— Ви неодмінно допоможете нашим друзям вугіллям та водою з вашої кухні, чи не так?

Придворний шеф-кухар виразив готовність, і всі взялись до роботи. Лукас, Джим, кухар і навіть сам цар тягали з кухні до локомотива цеберки із водою та вугіллям. І Пінг Понг не хотів байдикувати, хоча, звісно, міг носити цеберки завбільшки з наперсток.

Нарешті тендер наповнився вугіллям, а Еммин котел — водою.

— Так,— сказав задоволений Лукас,— велике всім спасибі! А зараз нам час спати.

— Хіба ви не хочете переночувати в палаці? — здивувався цар.

Але й Лукас, і Джим вважали, що їм краще спати в локомотиві. І затишно, і звично.

Тат усі стали прощатися і бажати один одному спокійної ночі. Цар, шеф-кухар і Пінг Понг пообіцяли встати раніше і неодмінно проводити друзів у путь.

Потім вони розійшлися. Лукас і Джим — до Емми в кабінку, Пінг Понг — на кухню, ну а цар — до себе у палац.

Незабаром усі вже спали.

Глава дванадцята,

у якій починається подорож у невідоме і друзі бачать "Корону Світу"

— Агов, Джиме, прокинься!

Джим потягся, потер очі та запитав сонним голосом:

— Що таке?

— Час,— сказав Лукас.— Вирушаємо в путь.

Джим миттю оклигав та визирнув у віконечко кабіни.

Майдан був пустий. Ще не розвидніло.

Тут розчахнулися кухонні двері, і на порозі з'явився пан Шу Фу Лю Пі Плю. Із великим згортком у руках він прямував до Емми. Позад нього дріботів крихітка Пінг Понг, на личку якого було помітно сумні зморщечки. Проте він дуже намагався зберігати достойний вигляд.

— Ось,— сказав шеф-кухар,— тут я зробив бутерброди вельмишановним чужинцям у путь. По-усландськи. Сподіваюся, буде смачно.

— Дякую,— відповів Лукас.— Дуже мило з вашого боку.

Раптом Пінг Понг заплавав. За всього свого бажання він більше не міг стримувати свого горя.

— О-хо-хо, вельмишановні локомотивні машиністи! — ридав він, витираючи сльози з маленького личка,— вибачте мене за те, що я плачу. Але немовлята мого віку — о-хо-хо! — іноді плачуть ні з сього ні з того...

Лукас і Джим розчулено посміхнулися та обережно потисли його малесеньку ручку.

Лукас сказав:

— Ми все розуміємо, Пінг Понгу. Прощавай, наш маленький рятівнику та друже!

Нарешті прийшов і цар. Він був блідіше, ніж завжди, і виглядав дуже серйозним.

— Друзі мої,— сказав він,— нехай бережуть вас боги, вас та мою малесеньку донечку. Відтепер я непокоїтимуся не лише за Лі Сі, а й за вас обох. Ви припали мені до душі.

Лукас, розчулившись, випустив із люльки велику тютюнову хмару і пробурмотів:

— Усе налагодиться, ваша величносте!

— Ось ще вам гарячий чай,— сказав цар, протягаючи Лукасові золотий термос.— Гарячий чай завжди добре у дорозі.

Лукас і Джим подякували, забралися в локомотив і зачинили двері кабіни. Джим опустив віконечко і вигукнув:

— До побачення!

— До побачення! До побачення! — заволали у відповідь ті, хто залишався. Емма рушила, і всі почали махати на прощання доти, поки не втратили один одного із поля зору.

Подорож до Дракон-Міста почалася.

Якийсь час вони їхали пустинними вулицями, потім досягли передмістя, і золоті дахи Пиня залишилися позаду. Зійшло сонце, погода була така чудова, якої тільки і можна побажати, відправляючись в експедицію. Цілісінький день без жодної зупинки їхали вони крізь Мигдалію, тримаючи курс на "Долину Сутінків".

Наступного дня вони проминули великі сади та поля й покотили крізь сіла, де мигдальські селяни та селянки зі своїми дітлахами та онучатами махали їм услід. Тепер Емми більше ніхто не лякався. Вістка про те, що двоє чужинців на локомотиві попрямували звільняти принцесу Лі Сі, звісно, миттєво облетіла всю країну.

На третій день друзі побачили один із найзнаменитіших мигдальських біломармурових палаців, що стояв посередині озера. Там мешкали молоді мигдальські фрейліни.

Лукас і Джим змогли побачити, як дівчата махають їм здалеку шовковими хусточками, і помахали у відповідь своїми носовими хустинками.

Повсюди, де б друзі не зупинялися, їм приносили повні корзини фруктів та молодощів, а Еммі — воду та вугілля.

На сьомий день путі друзі дісталися, нарешті, західної брами Великої Мигдальської Стіни. Дванадцять солдатів, що несли там службу та буди жахливо схожі на палацових вартових, притягли такий здоровезний ключ, який навіть утрюх ледь можна було втримати. Вони вставили ключа до замка і з величезним зусиллям повернули. Гігантська стулка західної брами із гучним скрипінням розчахнулася.

Цього не відбувалося зі дня створення людини.

Коли Емма виїздила із брами, вартові віддали честь та вигукнули:

— Хай живуть, хай живуть усландські герої!

Уже за кілька хвилин мандрівники опинилися просто в "Лісу Тисячі Див".

Зовсім серйозною справою виявилось знайти в ньому більш-менш проїжджий шлях для локомотива, і будь-який інший машиніст, що знає свою справу не так добре, як Лукас, точно би безнадійно застряг. "Ліс Тисячі Див" був величезними дикими джунглями із картатих скляних дерев, ліан і незвичайних квітів. А через те, що всі вони були прозорими, до поля зору друзів потрапило безліч диких тварин, що населяли джунглі.

Тут літали метелики завбільшки із парасольку. На гілках, наче акробати, перекидалися картаті папуги. Між квітів копошилися великі черепахи із довгими вусами на мудрих обличчях, а по листю квітів повзали червоні та сині равлики із багатопверховими будиночками на спинках, що виглядали як зменшені копії пиньських будинків із їхніми золотими дахами. Подеколи з'являлися витончені смугасті білочки з такими великими вухами, що вдень вони могли парити на них у повітрі, а вночі загортатися в них, як в теплі ковдри. Величезні змії, що відливали міддю, обвивали стовбури дерев. Вони були цілком безпечні, бо на кожному кінці тулуба мали по голові, і голови ці кожного разу виражали

протилежні думки з приводу того, куди їм хочеться повзти. Тут, звісно, і гадати було нема чого, аби розжитися якоюсь здобиччю. Ось і доводилося їм харчуватися плодами, які не могли втекти. Одного разу Джим і Лукас побачили навіть зграйку лякливих ніжно-рожевих косуль, що танцювали одна з одною на лісній галявинці.

Усе це, звісно, було жахливо цікаво, і Джим із задоволенням зійшов би з локомотиву, аби трішечки повештатися "Лісом Тисячі Див". Проте Лукас похитав головою.

— Доведеться перенести на потім,— уважав він.— Зараз просто немає часу. Спершу треба якомога скоріше визволити принцесу.

Три дні їм знадобилося, аби продертися крізь джунглі, бо вони дуже повільно просувались уперед. Але на третій день хаші раптом відкрили свою чудову картату завісу, і просто перед ними здійнялися гори у червону та білу смужку, що носили назву "Корона Світу". А вже коли Джим із Лукасом чітко бачили цей могутній масив, віддалений від морського узбережжя на багато сотень миль, то ясно, якими жахливо високими були його верхівки. Величне видовисько справило на друзів сильне враження.

Гори так тісно прижималися одна до одної, що нема чого й думати було про те, аби перебратися через них. За першою грядою стояла друга, а за нею третя, і так далі одна за одною. Гори впиралися верхівками в хмари та тяглися крізь усю країну і півночі на південь.

Кожна гора переливалася червоно-білими смугами, уздовж чи поперек, хвилеподібно чи зигзагами.

Деякі були навіть у клітинку чи із справжнім орнаментом.

Після того як друзі досхочу надивилися на всі і особливо на вершину із самим, на їхню спільну думку, гарним орнаментом, Лукас дістав мапу та розгорнув її.

— Гаразд,— сказав він.— Тепер подивимось, де знаходиться ця сама "Долина Сутінків".

Він швидко відшукав її, чим привів Джима у жахливе здивування, бо хлопчик бачив на папері лише безладну плутанину картатих ліній та крапок.

— Дивись-но сюди,— ткнув Лукас пальцем у мапу.— Ми стоїмо отут, а тут знаходиться "Долина Сутінків". Отже, ми вийшли з лісу трохи північніше. Тому зараз треба їхати на південь.

— Як скажеш, Лукасе,— довірливо проказав Джим.

Отже, друзі поїхали на південь, увесь час вздовж гір. Незабаром вони побачили вузьку щілину між двома високими верхівками та спрямували Емму просто до неї.

Глава тринадцята,

у якій починають говорити голоси в "Долині Сутінків"

"Долина Сутінків" виявилася моторошною ущелиною завширшки приблизно зі звичайну дорогу.

Його дно, рівне, як асфальт, складала порода червоного кольору. Сюди ніколи не проникав жоден промінчик сонця. Праворуч та ліворуч височіли баштами до самісінького неба круті скелі. А далеко попереду, над іншим кінцем ущелини, стояло червоне вечірнє сонце значного розміру, заливаючи пурпуровим світлом поверхні скель, укриті тріщинами.

Перед самісіньким входом до ущелини Лукас зупинив локомотив, і друзі для початку зайшли всередину, аби подивитися, як щодо страшних голосів.

Проте нічого не було чути. Усередині панувала урочиста таємнича тиша.

У Джима часто закалатало серце, і він схопив Лукаса за руку. Обидва стояли й мовчали. Нарешті Джим сказав:

— Але ж тут зовсім тихо!

Лукас кивнув і тільки-но хотів щось відповісти, як раптом праворуч у скелі пролунав цілком чіткий голос Джима:

— Але ж тут зовсім тихо!

І тут само зліва зверху знов:

— Але ж тут зовсім тихо!

А потім то справа, то зліва всією долиною згори донизу пройшло щось на зразок перешіптування:

— Але ж тут зовсім тихо! — Але ж тут зовсім тихо! — Але ж тут зовсім тихо!

— Що це? — перелякано запитав Джим, ще міцніше вчепившись в Лукасову руку.

— Що це? — Що це? — Що це? — прошелестіло вздовж скелястих стін.

— Не бійся — відповів Лукас заспокійливо.— Це всього лише луна.

— Лише луна — лише луна — лише луна,— рознеслося ущелиною. Друзі попрямували назад до Емми і тільки-но хотіли сісти в кабінку, як Джим раптом прошепотів:

— Тс-с-с, Лукасе! Чуєш?

Лукас прислухався. Тут він уловив, як луна повертається із протилежного кінця ущелини. Спочатку негучна, вона ставала все дзвінкішою:

— Але ж тут зовсім тихо! — Але ж тут зовсім тихо! — Але ж тут зовсім тихо!

І, дивна річ, тепер це був не голос одного Джима, луна звучала таким чином, ніби говорили, перебиваючи один одного, сто Джимів. І було воно, звісно, набагато гучніше за попереднє.

Тут луна знову повернула назад і заново пішла вниз вештатися долиною.

— Отакої! — прошепотів Лукас.— Луна повертається, і, як на мене, не одна, а відразу кілька.

Тепер здалека повернулася друга луна, лунаючи то справа, то зліва.

— Що це? — Що це? — Що це? — гукала вона зі скель. Звук був уже як від цілісінького натовпу Джимів. Потім луна розвернулася та знову пішло назад.

— Та-а-ак,— пошепки сказав Лукас,— ось весело буде, коли так далі піде.

— Чому ти так вважаєш? — упівголоса спитав Джим. Йому не було посправжньому лячно від того, що його власний голос, весь час примножуючись, вештається, як примара, туди-сюди на свій страх та ризик.

— А ти уяви собі,— приглушено відповів Лукас,— що станеться, коли Емма загуркоче долиною. Звук буде, як на цілісінькому величезному вокзалі.

Тут повернулася третя луна і, наближуючись, зигзагоподібно зазвучало в ущелині.

— Лише луна — лише луна — лише луна! — вигукнули тисяча Лукасів зі скалистих стін.

Потому голоси розвернулися та знову попрямували у протилежний кінець долини.

— Як це виходить? — прошепотів Джим.

— Важко сказати,— відповів Лукас.— Треба буде перевірити.

— Тихо! — прошепотів Джим.— Воно знову тут!

Із глибини другий раз прийшла перша луна, жахливо посилившись у путі.

— Але ж тут зовсім тихо! — Але ж тут зовсім тихо! — Але ж тут зовсім тихо! — ричали десять тисяч Джимів. Шум був такий, що в обох загуло у вухах.

Коли все це закінчилося, Джим ледь чутно запитав:

— Лукасе, що робитимемо? — Адже воно стає все гучніше!

У відповідь Лукас прошепотів:

— Боюся, що зробити нічого не можна. Можна тільки спробувати якнайшвидше проїхати крізь ущелину.

Тим часом повернулася луна з іншого кінця долини. Луною було запитання Джима "Що це?". Але тепер волали вже сто тисяч Джимів. Під локомотивом задрижала земля, і друзям довелося затулити вуха.

Як тільки луна покотилася назад, Лукас швидко відчинив скриню поруч із важелями і дістав звідти свічку, яка сильно розм'якла від жара парового котла.

Енергійно відділивши віск від гніта, він скатав дві маленьких кульки та протяг їх Джимові зі словами:

— Ось, запхни до вух, аби в тебе перетинки не луснули! І не забудь відкрити рота!

Джим похапцем запхнув віск до обох вух, те саме зробив і Лукас. Потім він на мигах запитав хлопчика, чи чути йому хоч щось. Обидва прислухалися, проте третя луна, що прийшла подібно громовому розкату і знову відкотилося назад, їх не оглушила.

Лукас задоволено кивнув, підморгнув Джимові й підкинув до топки кілька лопат вугілля. І ось вони — повний уперед! — покотили до жахливої ущелини. Дно було рівним, тому вони на добрячій швидкості понеслися уперед, ну, звісно, із належним шипінням та гуркотом.

Аби уявити собі, що обом ось-ось доведеться пережити, треба знати, яку властивість мала ця "Долина Сутінків". Скелі були розташовані саме

таким чином, що звук поширювався зигзагоподібно і не міг залишити вузьку долину.

Вийшовши з одного кінця ущелини, луна досягала іншого, але їй було аж ніяк не вибратися на волю, тому доводилося повертати назад. Повернувшись до своєї вихідної точки, вона знову повертала, і так туди-сюди, туди-сюди, вешталася із кінці в кінець та назад. Кожна луна, звісно, створювала нову луну, а ця нова луна — ще одну луну. І так голосів ставало все більше та більше. А чим більше голосів, тим гучніше, звісно, луна. Взагалі-то забагато шуму вона ще поки не наробила, проте зараз в ущелині пролунав гуркіт локомотиву. Такого тут ще не бувало!

До речі, зараз хтось може спитати: а чому в ущелині, коли друзі до нього зайшли, було так тихо? Адже найменший звук, що колись потрапив до долини, мав усе ще вештатися нею. До того ж посилений у багато-багато разів.

Так, запитання це, певно, діже слушне, запитання справжнього природознавця. І розмірковування теж абсолютно правильні, адже якби друзі приїхали у долину на день-інший раніше, вони б почули жахливий-прежахливий шум.

Цей шум утворився з кількох звуків, що були дуже тихі спочатку, але з плином часу стали жахливо гучними.

Наприклад, одне кошаче "няв!" було чути мільйон сто тисяч разів, горобине "цвірінь!" мільйон разів та шурхотіння камінця, що ковзнув униз,— сімсот мільйонів разів. Приблизно можна тепер собі уявити, який шум там був.

Але куди ж він подівся?

Розгадка полягає у... дощі! Кожного разу, коли йшов дощ, на кожній краплі, так би мовити, повисало трошки луни, і його змивало геть. Так

"Долина Сутінків" завжди очищувалася від шумів. Саме за день до прибуття Джима, Лукаса та Емми пройшов сильний ливень, і після нових звуків до долини не потрапило, тому там і панувала абсолютна тиша.

А тепер повернімося до наших друзів, що на всіх парах несуться крізь ущелину.

Путь виявилася довше, ніж припускав Лукас. Лукас. Коли вони булидесь на середині долини, Джим випадково озирнувся назад. І побачив там таке, від чого навіть у найхоробрішого сміливця кров застигла б у жилах!

Залишись вони біля входу в ущелину — лежати б їм зараз похованими під уламками скель. Там, позаду, по обидві боки ущелини скелі вже впали. Джим побачив, як то ліворуч, то праворуч розколювалися скелясті стіни, ніби від вибухів, як хиталися та падали донизу височезні верхівки скель, наповнюючи уламками "Долину Сутінків". Над ними нависла смертельна небезпека. Джим скрикнув та смикнув Лукаса за рукав.

Лукас озирнувся і в єдину мить оцінив усю небезпеку становища. Ані секунди не затримавшись, він повернув маленький важіль червоного кольору, на якому було написано:

Аварійний важіль!

Користуватися тільки в разі підвищеної небезпеки!

Він не користався допомогою цього важеля вже багато років і гадки не мав, чи в змозі добра старенька Емма витримати таку напругу. Але вибору не було.

Емма прийняла сигнал і видала протяжний свист, що означав: "Я зрозуміла!". Тут стрілка на спідометрі поповзла вгору, усе вище та вище, пройшла червоний штрих, поруч із яким було позначено: максимальна

швидкість, потім ще вище, де вже нічого не було позначено, і тут спідометр луснув та розколовся на тисячі уламків.

Пізніше ані Джим, ані Лукас не могли пригадати, як їм вдалося уникнути загибелі.

Локомотив, ніби гарматне ядро, вилетів з ущелини назовні саме у ту мить, коли впала остання гора.

Лукас повернув червоний важіль назад. Емма уповільнила хід, і раптом відбувся сильний струс. Машина випустила пару та зупинилася. Вона більше не пихтіла і взагалі не виявляла жодних ознак життя.

Лукас та Джим спустилися на землю, витягли віск із і озирнулися назад.

Позаду них лежав гірський масив "Корона Світу", а на місці ущелини, крізь яку вони пробиралися, високо-високо піднімалася червона хмара пилу.

Зовсім нещодавно там була "Долина Сутінків".

Глава чотирнадцята,

у якій Лукас має визнати, що без свого маленького друга Джима він би пропав

— Поки що все обійшлося! — пробурмотів Лукас, зсуваючи кашкета на потилицю та витираючи піт із лоба.

А Джим, який все ще не оговтався від жаху, сказав:

— Мені здається, що пройти крізь "Долину Сутінків" більше вже ні в кого не вийде.

— Так,— серйозно погодився Лукас.— "Долини Сутінків" більше не існує.

Потім він набив свою носогрійку, розкутив її і, випустивши кілька хмаринок диму, замислено продовжив:

— Уся дурість у тому, що й назад нам ніяк.

Джимові таке й на думку не спадало.

— О Господи! — із жахом відповів він.— Але ж нам треба додому!

— Так, так,— погодився Лукас.— Доведеться шукати інший шлях.

— А де ми зараз взагалі? — боязко запитав Джим.

— У пустелі,— відповів Лукас.— Здається мені, це і є "Кінець Світу".

Сонце вже сідало, проте було ще досить світло, аби розпізнати, що вони перебувають на нескінченній рівнині, пласкій, як стільниця. Навколо не було нічого, тільки пісок, валуни та камені. Далеко на обрії чорнів великий, як дерево, одинокий кактус, ніби перст вказівний на тлі білястого сутінкового неба.

Друзі озирнулися у бік червоно-біло-смугастих гір. Пильна хмара дещо розсіялася, і стало видно руїни "Долини Сутінків".

— Як же так сталося? — пробурмотів Джим, хитаючи головою.

— Мабуть, луна так підсилила Еммин гуркіт,— відповів Лукас,— що скелі не витримали та впали.

Обернувшись до локомотива, він похлопав його по товстому боці та із ніжністю сказав:

— Ну й наробила ти справ, моя старенька дурненька Еммо!

Проте Емма мовчала, не виявляючи жодних ознак життя. Тільки тоді Лукас помітив, що з нею негаразди.

— Еммо! — перелякано загорлав він. — Еммо! Товстушко моя мила, що з тобою?

Але локомотив мовчав. Не було чути навіть найтихішого посопування.

Лукас і Джим ошелешено подивились один на одного.

— О Господи,— промимрив Джим.— Якщо Емма зараз... — Він не наважився доказати до кінця.

Лукас зсунув кашкета на потилицю й пробурмотів:

— Ось тобі й маєш!

Вони швиденько витягли з-під сходинок скриню з інструментом. У ній лежали усілякі ключі, молотки, лещата, викрутки, напилки — тобто все, що потрібно для ремонту локомотива.

Довгий час Лукав у повній тиші обережно простукував кожне колесо та кожний гвинтик у старенької Емми та напружено вслухувався.

Джим стежив за ним широко розплющеними очима і не наважувався ні про що запитувати.

Лукас так пильно думав, що в нього навіть люлька згасла. Нічого доброго це не означало. Нарешті він випростався та пробурчав:

— Чорт забирай мене зовсім!

— Що, зовсім кепсько? — запитав Джим.

Лукас повільно кивнув.

— Схоже на те,— хмуро кинув він,— що один поршень зламався. Добре, що в мене є запасний.

Він дістав із шкіряної ганчірки маленький сталевий поршень завбільшки із Джимів палець.

— Ось,— сказав машиніст, затиснувши поршень у руці.— Малий, та дорогий! Задає такт, щоб Емма пихкала.

— Гадаєш, зможеш полагодити? — тихо запитав Джим.

Лукас стиснув плечима та стурбовано пробасив:

— Так чи інакше треба спробувати. Не можна втрачати ані хвилини. Не знаю, чи витримає Емма цю непросту поладженню. Може бути, так, а може бути, і ні... Нам навіть у дрібниці не можна помилитися, інакше... Джиме, ти маєш мені допомогти, один я ні за що не впораюся.

— Гаразд,— наважившись, відповів Джим.

Він знав, що Лукас не жартує, тому питань більше не задавав. Та й вигляд Лукаса не сприяв довгим розмовам. Друзі мовчки взялися до справи.

Тим часом остаточно потемнішало, і Джимові довелося ввімкнути ліхтарика. У безмовному завязтті боролися друзі за життя своєї милої старенької Емми. Година за годиною спливав час. Поршень уставлявся глибоко досередини, тому поступово, частина за частиною, довелося розбирати весь локомотив на вузли та деталі. Слово честі, ця робота вимагала міцних нервів.

Мабуть, було вже далеко за північ. Зійшов місяць, скритий грядою хмар.

Лише неясна, ледь упізнавана присмеркова синява лежала над пустелею "Кінець Світу".

— Лещата! — упівголоса попрохав Лукас. Він працював між колесами локомотиву.

Джим протяг Лукасові лещата. Раптом він почув у повітрі якесь дивне посвистування. За ним почувся огидний клекіт. Потім знову щось прошелестіло. І ось ще раз, тепер уже зовсім близько. Що це могло бути?

Джим спробував вдивитися у пільму. Він розрізнув безліч великих чорних горбів, які сиділи на землі та витріщали на нього палаючі очі. Знову почулося шелестіння. Гігантська незграбна птиця опустилася на дах кабіни та витріщилася на хлопчика зеленими баньками, що світилися.

Джим зробив над собою зусилля, аби не загорлати від жаху.

Не відводячи очей від страшної птиці-велетня, він прошепотів:

— Лукасе! Агов, Лукасе!

— Що таке? — озвався той із-під локомотива.

— Тут раптом з'явилися такі великі птахи,— знову зашепотів Джим.— Їх тут прорва. Вони сидять навколо і ніби чогось хочуть.

— А який вигляд вони мають? — поцікавився Лукас.

— Дуже недружелюбний,— відповів Джим.— Шиї в них голі, дзьоби криві, а очі зелені. І на кабіні вже сидить одна така і весь час на мене дивиться.

— А-а-а,— протяг Лукас,— це ж усього-на-всього стерв'ятники.

— Зрозуміло,— промовив Джим досить жалібним голосом.. І трохи згодом додав: — Я лишень і узнати хотів, а що, стерв'ятники дуже любляють нападати чи ні? Ти як гадаєш?

— Поки ти живий,— почав пояснювати Лукас,— вони тебе не чіпатимуть. Чекатимуть, поки не помреш.

— Зрозуміло,— сказав Джим.— І за дві хвилини знову спитав: — А ти цілком впевнений?

— У чому впевнений? — перепитав Лукас із-під локомотиву.

— Ти цілком впевнений,— повторив Джим,— що маленькі чорношкірі хлопчики для них не виняток? Може, якраз їх вони любляють їсти живцем?

— Ні,— заперечив Лукас.— Не бійся. Стерв'ятників називають "могильники пустель", бо вони завжди мають справу тільки із мертвечиною.

— Он воно як,— пробурмотів Джим,— ну тоді гаразд.

На справді все було зовсім не гаразд. Стерв'ятник, що сидів на кабіні, робив дуже голодні рухи кінчиком дзьоба, тому Джима не залишала думка, що для маленьких чорношкірих хлопчиків стерв'ятники все-таки, мабуть, роблять виняток... А якщо не вдасться привести Емму до ладу, що тоді? Тоді їм доведеться залишитися тут, посеред пустелі "Кінець Світу", поруч із цими бридкими могильниками, що вже сидять тут та чекають.

Звідси так далеко до будь-якої людської допомоги, а до Усландії просто неможливо далеко. Отже, це кінець, і не повернутися їм до Усландії ніколи-ніколи!

Джим так далеко зайшов у своїх думках, що на нього напало раптом жахливе відчуття повної самотності. І він у розпачі розрюмсався.

Саме у цю мить Лукас вибрався з-під локомотиву і почав витирати ганчіркою руки.

— Що з тобою, старий? — запитав він, тактовно дивлячись убік, бо, звісно, відразу зрозумів, у чому справа.

— Нічого, відповів Джим,— у мене просто... здається... у мене гикавка почалася.

— Он воно як, пробурмотів Лукас.

— Лукасе, скажи мені, тільки чесно,— тихо попрохав Джим.— Чи є ще надія?

Лукас задумливо подивився перед собою, а потім, серйозно дивлячись в очі Джимові, відповів:

— Послухай-но мене, Джиме Кнопко! Ти мій друг, і тому я можу сказати тобі правду. Я не знаю, що робити далі. Мені ніяк не розкрутити останньої гайки. Ззовні не вийде. Треба влізти в котел. А мені ніяк, я завеликий і затовстий. Отака дурна історія!

Джим скоса подивився на стерв'ятника, що сидів на кабіні, і на інших подалі, які повільно, але впевнено підсувалися ближче, із цікавістю витягаючи з-під пір'я-коміру голі шиї. А потім рішуче сказав?

— Я залізу досередини.

Лукас серйозно кивнув:

— Це насправді остання можливість. Проте не небезпечна. Адже тобі доведеться працювати під водою на дні котла. Воду нам виливати не можна, оскільки іншої в пустелі немає. Крім того, ти навіть присвітити собі не зможеш. Працюватимеш цілком та повністю навіпацки. Поміркуй добре, перш ніж погоджуватися. Я зрозумію, якщо ти відмовишся.

Джим поміркував. Плавати та пірнати він, звісно ж, умів. До того ж Лукас сказав, що це їхня остання можливість. Отже, нічого іншого не залишається.

— Зроблю,— сказав він.

— Чу-до-во! — повільно відгукнувся Лукас.— Візьми із собою оцей ключ. Гадаю, він підійде. А гайка розташована приблизно тут.— Він указав місце з зовнішньої сторони днища котла.

Джим запам'ятав місце гайки та заліз на котел. Стерв'ятник на кабіні здивовано спостерігав за ним.

Раптом із-за темної гряди хмар показався місяць, і стало дещо світліше.

Кожен, хто знайомий із устроєм локомотива, знає, що позаду труби є щось на зразок куполу, схожого на другу трубу дещо меншого розміру. Цей купол можна відчинити, і тоді буде видно шахту, що веде до котла.

Джим зняв чоботи, кинув їх Лукасові і поліз до відчиненого купола. Там було дуже тісно, і Джимове серце скажено закалатало.

Проте він стис зуби та протиснувся далі, ногами вперед. Коли ззовні залишилася сама його голова, хлопчик кивнув Лукасові, а потім відчув під ногами воду. Вона була дуже теплою.

Джим удихнув побільше повітря та ковзнув униз.

Лукас стояв перед локомотивом та чекав. Він сильно зблід, це було помітно, незважаючи на кіптяву та сажу. А що робити, якщо із Джимом щось трапиться?

Лукас тільки й зможе, що стояти тут склавши руки, адже до котла йому ніяк не забратися. Машиніст витер з лоба кілька великих холодних крапель поту. Тут він почув зсередини котла неголосне дзенькання. Потім ще раз. І раптом щось, тихо дзенькнувши, випало на землю.

— Гайка! — вигукнув Лукас.— Джиме, вилазь!

Але Джим не з'являвся. Спливали секунди. Лукас, хвилюючись за свого маленького друга, ледь усвідомлював, що робить. Видершись на локомотив, він загорлав крізь купол:

— Джиме! Джиме! Вилазь-но! Джиме, ти де?

І тут нарешті з'явилося чорне личко, що жадібно хапало ротом повітря, геть мокро. Потому рука. Лукас схопив її та витяг друга назовні. Узявши хлопчика на руки, він спустився вниз.

— Джиме! — повторював він знов і знов.— Старий мій Джиме!

Хлопчик закашлявся. Зніяковіло посміхаючись, він виплюнув із рота воду та прошепотів:

— Ось бачиш, Лукасе, як добре, що ти взяв мене з собою?

— Джиме Кнопко! — сказав Лукас.— Ти чудове хлоп'я, і без тебе я б просто пропав.

— Знаєш, як там було? — зітхнув Джим.— Спочатку все йшло добре. Гайку я одразу знайшов, та й відкрутилася вона легко. А коли я зібрався назад, то ніяк не міг відшукати лаз. Але врешті-решт я все-таки впорався.

Лукас стяг із Джима мокрий одяг та загорнув його в теплу ковдру. Потім він напоїв його гарячим чаєм із царського термосу.

— Так! — потому сказав Лукас.— Тепер відпочивай. А інше я й сам дороблю.

Але раптом він хлопнув себе долонею по лобі й налякано вигукнув:

— Чорт мене забирай! Адже крізь дірку від гайки скапує вода!

Так воно й було. Але, на щастя, її витекло дуже небагато, десь із півлітра.

Лукас швидко змінив зламаний поршень та закрутив усе назад. Ззовні гайка закрутилася дуже добре. А потім він знову частина за частиною ретельно зібрав добру стару Емму. І коли останній гвинт був міцнісінько завернутий...

— То що, Джиме! — вигукнув він.— Що ти тепер скажеш?

— А що я маю сказати? — поцікавився Джим.

— А ось послухай-но! — весело відповів Лукас.

Джим прислухався. І дійсно: Емма знову пихтіла!

Хоча й зовсім тихесенько, ледь чутно, але інакше не скажеш — вона пихтіла!

— Лукасе! — загорлав щасливий Джим.— Емма цілісінька та непошкоджена! Ми врятовані!

І обидва, сміючись, потиснули один одному руки.

Стерв'ятники виглядали розчарованими. Проте здається, вони все ще на щось сподівалися. Птахи тільки ненабагато відступили у глиб пустелі.

— Ось що! — виголосив задоволений Лукас.— Тепер Емма має добряче виспатися і набратися сил. І мі, гадаю, зробимо те саме.

Друзі забралися до кабіни та зачинили за собою двері. Потім вони трохи попоїли фруктів та солодоців із корзини з провіантом та попили чаю з золотого термосу.

Після чого Лукас викурив люльку.

Але Джим уже поснув. Він так гордо посміхався уві сні, як може посміхатися лише той, хто полагодив зламаний локомотив із ризиком для життя.

Лукас добряче закутав його ковдрою та прибрав із лоба ще вологі кучеряві пасма чорного волосся.

— Молодець малюк! — ласкаво пробурмотів він.

Потім вибив люльку і ще раз визирнув у віконце.

Стерв'ятники сиділи колом вдалині, яскраво освітлені місяцем. Вони гомоніли між собою, мабуть, щось обговорювали.

— Дзуськи! — пробурмотів Лукас.— Нас вам все одно не отримати.

Потім він влаштувався зручніше, глибоко позіхнув і теж поснув.

Глава п'ятнадцята, у якій мандрівники потрапляють

до чудернацької місцевості та знаходять згубні сліди

Наступного ранку друзі прокинулася досить пізно. Це їм зрозуміло, адже напередодні вони лягли далеко за північ. Сонце стояло вже високо, і палюча спека все посилювалася. У пустелі, де ані дерево, ані кущ не дають тіні, повітря швидко стає задуже гарячим, наче в пічці.

Друзі похапцем поснідали та рушили в путь. У веселому настрої покотили вони відразу на північ. Оскільки компасу в них не було, єдиним орієнтиром слугували гори "Корона Світу".

Вони вирішили їхати так, аби гори весь час було видно справа. За їхніми розрахунками, десь на півночі вони мали виїхати до Жовтої річки і

звідти вгору за течією до самісінького Дракон-Міста. Мапа більше не допомагала, але спочатку все й так йшло добре.

Емма знову була у пречудовому настрої. Схоже, вона зовсім оклигалася після важкого полагодження. Незважаючи на свій вік і важкувату фігуру, вона була дуже добрим і надійним локомотивом.

Сонце підіймалося все вище та вище. Через спеку повітря над пустелею дрижало. Лукас і Джим щільно зачинили обидва віконця. Хоча всередині маленької кабіни через топку теж було досить жарко, але порівняно із зовнішньої температурою все-таки стерпно.

Подеколи на їхньому шляху траплялися наполовину занурені в пісок вибілені скелети звірів. Друзі проводжали їх замисленими поглядами.

Було десь за південь, коли Лукас раптом здивовано скрикнув:

— Та невже?

— Що таке? — запитав Джим, потягаючись. Він трохи задрімав, утомлений спекою.

— Здається, ми збилися зі шляху,— пробурмотів Лукас.

— Чому?

— Поглянь-но у праве віконце! Адже гори весь час стояли там. А зараз вони раптом опинилися на іншому боці.

І насправді, усе було, як сказав Лукас: у правому віконці бовванів пустий та далекий обрій пустелі, а ліворуч — гори в червону та білу смужки.

Усе це було вже доволі дивним, проте ще більш дивним виявилось те, що з горами, здається, теж було не все гаразд. Вони виглядали так, ніби не стояли на землі, а парили ледь вище.

— Що ж таке трапилось? — захвилювався Джим.

— Я теж не знаю,— відповів Лукас.— У будь-якому треба повернути чи що.

Але не встиг він це сказати, як гори зовсім зникли, їх не було більше видно ані праворуч, ані ліворуч.

Замість них друзі раптом побачили в далечині морський пляж із пальмами, що згиналися від вітру.

— Отакої, бачили? — пробурмотів ошелешений Лукас.— Джиме, ти щось розумієш?

— Ні,— відгукнувся Джим.— Ми, здається, потрапили до якоїсь незвичної місцевості.

Він обернувся та почав дивитися назад.

До його величезного здивування, позад них височіли червоно-біло-смугасті гори.

Тільки тепер вони стояли догоричерева! Так би мовити, звисали з неба.

— І все ж таки щось не так! — знову пробурмотів Лукас, затиснувши в зубах люльку.

— Що робитимемо? — перелякано запитав Джим.— Якщо так піде далі, нам ні за що не знайти потрібного напрямку.

— Розумніше за все буде,— розсудив Лукас,— про всяк випадок їхати далі доти, поки ми не виберемося з цього клятого "НЕЗНАЮЩО".

Отже, вони поїхали далі. Але вибратися не виходило. Навпаки, усе стало ще більш дивним. Наприклад, вони раптом побачили великі айсберги, що пливли небом.

Це було особливо вражаюче, бо у такій спеці будь-який айсберг взагалі-то відразу мав розтаяти.

Тут перед ними виникла Ейфелева вежа, яка насправді стоїть у місті Парижі, а аж ніяк не в пустелі "Кінець Світу". Потім ліворуч з'явилися безліч вігвамів, що оточили вогнище, і воїни у пір'ї з бойовим пофарбуванням, що виконували дикий танець. Праворуч тат-таки опинилося місто Пинь зі своїми золотими дахами. Потому все щезло так само несподівано, як і з'явилося, і навколо знову лежала лише гола пустеля. Проте за кілька секунд у тремтливому повітрі знову виникло щось незрозуміле.

Лукас сподівався, що по обіді за положенням сонця, що сідатиме, він зуміє відшукати північний напрям. Проте, на жаль, про це нема чого було й думати. Сонце палило то справа, то зліва, і часто-густо навіть одночасно з обох боків. Воно й насправді роздвоїлося. Здавалося, що все навкруги просто з'їхало з глузду.

Урешті-решт видіння цілком перемішалися. Так, наприклад, перевернута дзвіниця стояла на кінчику свого флюгера, а над нею в повітрі парило озеро, на хвилях якого паслися корови.

— Ну просто скажений безлад! Такого зі мною ще не траплялося! — пробасив Лукас ледь не зо сміхом.

Тепер виник величезний повітряний млин, що стояв на спинах двох слонів.

— Якби не така маячня,— сказав Лукас,— то всі ці непорозуміння були б просто смішними.

Цієї миті небом проплив могутній корабель під вітрилами, що випускав водограй.

— Я точно не знаю,— пробурмотів Джим і стурбовано похитав головою,— мені все це зовсім не подобається... Хотілося б швидше звідси вибратися.

Тут перед ними пустелею проскакала великими стрибками половинка "чортова колеса" з ярмарку, ніби шукаючи іншу половинку. Проте тієї ніде не було видно.

— Мені би теж цього хотілося,— погодився Лукас і пошкріб за вухом. — Та-а-ак, колись ми певно залишимо цю чудернацьку місцевість. За моїми підрахунками, з півдня ми подолали добру сотню миль. І справді, дурниця, що ми забули взяти з собою компас.

Якийсь час друзі мовчки їхали далі і спостерігали за картинами, що то з'являлися, то зникали. Якраз коли Лукас хотів сказати Джимові, що сонце тепер видно навіть у трьох місцях, хлопчик оглушливо заволав.

— Лукасе! — горлав він.— Там, дивись-но! Цього не може бути! Це ж, це... там Усландія!

І справді! Цілком чітка Усландія лежала, оточена синім океаном.

Велика та маленька верхівки гори підіймалися догори, а між ними можна було впізнати замок короля Альфонса За-Чверть-Дванадцятого. Блищали звивисті рейки залізниці, і всі п'ять тунелів були там, і будинок

пана Ермеля теж. Там само стояли маленька залізнична станція та будиночок пані Ваас із крамницею! А морем плив поштовий кораблик.

— Швидше! — вигукнув Джим цілком не при собі.— Швидше, Лукасе! Давай-но! Їдемо туди!

Проте Емма вже сама взяла курс на Усландію. Вона, схоже, теж помітила рідний острів.

Вони під'їжджали все ближче. От уже стало видно, як король виглядає з вікна.

А перед замком стоїть пані Ваас із листом у руках, поруч із нею поштар і пан Ермель.

Усі вони здаються дуже похнюпленими. Пані Ваас увесь час витирає очі куточком фартуха.

— Пані Ваас! — гукнув Джим, відчинивши вікно та висунувшись назовні, так далеко, як він тільки зміг, незважаючи на шалену спеку, що тут-таки його атакувала.— Пані Ваас, я тут! Чи ви мене бачите, пані Ваас? Це я, Джим Кнопка! Залишайтесь там, ми їдемо!

Він так схвильовано горлав та махав рукою, що ледь не випав із вікна. Лукас ледь устиг схопити його за велику кнопку на штанцях.

Еммі залишалося проїхати до Усландії якихось десять метрів, коли все щезло не менш раптово, ніж інші видіння. А знову по обидва боки пролягала нескінченна розжарена сонцем пустеля.

Джим спочатку просто не хотів у це вірити. Але нічого не допомогло, Усландії як не було. Дві величезні сльози скотилися по його чорних щоках. Він на зміг стриматися.

Лукасові очі теж підозріло блищали, і він випускав із носогрійки великі хмари диму.

Мовчки поїхали вони далі. Проте найдивовижніше чекало на них попереду. Перед друзями раптом постав інший локомотив, що виглядав так само, як Емма.

Цей локомотив їхав поруч приблизно в сотні метрів від них, із точно такою швидкістю.

Лукас, не вірячи своїм очам, висунувся з віконця, і на іншій машині машиніст теж висунувся з віконця.

Лукас помахав йому, й інший машиніст теж помахав у відповідь.

— Це вже просто якесь божевілля в квадраті! — сказав Лукас.— Адже ми не спимо!

— Ані трохи! — запевнив Джим.

— То що, тоді давайте розглянемо цю штуку зблизу,— запропонував Лукас.

Вони трохи повернули та поїхали до іншого локомотива. Але той повернув одночасно з ними, так що обидва локомотиви почали рухатися назустріч один одному.

Нарешті Лукас зупинив Емму. Інший локомотив теж зупинився. Лукас і Джим спустилися на землю. Одночасно з ними машиніст і маленький чорношкірий хлопчик теж вийшли з іншого локомотиву.

— Тут, мабуть, однак... — забурмотів ошелешений Лукас.

І вони пішли кожен назустріч один одному. Лукас до іншого Лукаса, Джим — до іншого Джима. Тільки-но хотіли обидва Лукаси та обидва Джими простягти руки для взаємного привітання, як задув легесенький вітерець. Інші Джим, Лукас та Емма стали прозорими й... випарувалися, перетворившись на ніщо.

Джим у повній розгубленості витріщився круглими очима на те місце, де щойно стояв Джим номер два.

Раптом він почув, як Лукас, присвиснувши, сказав:

— Тепер мені все ясно! Ну звісно, так воно і є!

— Що — воно? — запитав Джим.

— Ти колись чув про дзеркальну кімнату Фата Моргани?

— Ні,— відповів Джим.— Який патер?

— Та не патер! — посміхнувся Лукас.— Фата Моргана! Пішли назад, до Емми, там я поясню тобі, у чому річ. А то тут пече, як на сковорідці!

Вони знову влізли до кабіни, і Лукас по дорозі став пояснювати Джимові, що таке дзеркальна кімната Фата Моргани.

Такі кімнати іноді бувають на ярмарках. Вони складаються цілком із дзеркал. Якщо зайти досередини, то можна зовсім збитися з пантелику, бо анітрохи не зрозуміло, де віддзеркалення, а де ні. На ярмарку це дуже весело, і, коли треба, тобі допоможуть знайти вихід.

Зовсім інша річ у пустелі!

Фата Моргана тут складається, звісно, не із дзеркал. Та й звідки їм узятися в пустелі? Ні, просто це так кажуть, оскільки йдеться про схожі речі.

Фата Моргана — це так зване природне явище. Коли сонце розжарює піщану поверхню, повітря стає дуже гарячим, потім ще гарячіше і нарешті починає дрижати від спеки. І ось, розжарюючись усе більше та більше, воно раптом дає віддзеркалення, як справжнє дзеркало у ванній кімнаті. При цьому воно відбиває не тільки предмети, що перебувають поблизу, а частіше приносить віддзеркалення тих, які знаходяться десь дуже далеко. І ось тоді раптом виникають предмети, віддалені від пустелі на багато-багато миль. Наприклад, може трапитися, що люди, які мандрують пустелею, ні з сих ні з тих побачать попереду ресторанчик із вивіскою такого змісту:

ХОЛОДНИЙ ЛИМОНАД, СКЛЯНКА 10 ПФ.

І коли вони туди побіжать, потерпаючи від жахливої спраги, то все миттєво щезне. Так можна заблукати й цілком не знати, де перебуваєш.

Зрозуміло, запросто може статися, що ці віддзеркалення, які називають ще міражами, на довгому шляху крізь пустелю трохи перемішуються. Ось і з'являються міражі курйозного змісту, на зразок тих, що бачили друзі.

— А насамкінець,— завершив Лукас свої пояснення,— насамкінець ми навіть побачили самих себе. Але коли подув вітерець, повітря трохи охолодилося і припинило віддзеркалювати.

Джим якийсь час мовчки розмірковував, а потім захоплено сказав:

— Лукасе, мені здається, що ти знаєш все про все на світі.

— Ні,— відповів Лукас та засміявся,— я дуже багато чого не знаю. Наприклад, я не знаю, що там таке попереду.

Друзі почали напружено вдивлятися в лінію путі.

— Здається, там у піску якісь сліди,— сказав Джим.

— Так,— пробурмотів Лукас.— Виглядають як паротягові.

— Якщо це знову не Фата,— стурбовано проказав Джим.— У такій пустелі ніколи завчасно невідомо, природне це явище чи якесь інше.

Вони підкотили ближче, але цього разу картина не зникла. Це дійсно були сліди і піску, сліди від паротягових коліс.

— Виглядає так,— констатував Джим,— ніби тут хтось проїхав до нас.

Лукас зупинив Емму, спустився вниз та оглянув слід.

— Чорт забирай! — вилаявся він зрештою та пошкріб у себе за вухом.
— Тут і насправді хтось уже проїхав до нас. І знаєш, хто це був?

— Ні. А хто?

— Ми самі. Це Еммини сліди. Схоже, ми зробили величезне коло і повернулися до наших власних слідів.

— Ой-ой-ой! — жахнувся Джим.— Але ж нам треба якось вибиратися з цієї клятої пустелі!

— Цілком слушно! — підтвердив Лукас.— Усе питання у тому як.

Він став уважно оглядати все навколо.

У небі справа від них їхав паротяг, випускаючи з труби великі та картаті мильні бульбашки. Зліва височів старий маяк. На його найвищому майданчику якийсь кит робив стійку на голові. Позаду Лукас побачив універмаг, із вікон та дверей якого росли дерева. А просто перед собою він помітив довгу низку телеграфних стовпів.

Там дротами розгулювала родина бегемотів.

Лукас подивився на небо. Три сонця стояло на трьох різних місцях. Яке з них справжнє, а яке міраж, визначити було неможливо.

Лукас похитав головою.

— Це не має сенсу,— пробурчав він.— Треба чекати, поки міражі Фата Моргани не закінчаться. Інакше нам звідси ні за що не вибратися. І потім, нема чого дарма витратити вугілля та воду. Адже цілком не відомо, скільки нам доведеться триматися на старих запасах.

— А як ти гадаєш, коли Фата скінчиться? — похмуро поцікавився Джим.

— Гадаю, що вночі,— відповів Лукас,— коли не буде так спекотно.

Тут вони залізли назад до кабіни, аби перепочити та діждатися заходу сонця.

Від спеки обох хилило до сну, і Лукас уже засинав, коли Джим раптом запитав його:

— Чому ж вони були такі сумні?

— Хто-о? — позіхнув Лукас.

— Усі,— стиха відповів Джим,— я маю на увазі усландський міраж.

— Може бути, ми побачили їх саме тієї миті, коли прийшов наш лист,
— замислено проказав Лукас.

Джим глибоко зітхнув. Дещо згодом він сумно запитав:

— Лукасе, як на тебе, ми колись ще побачимо Усландію?

Лукас дружньо поклав руку на плече Джимові і, бажаючи втішити, відповів:

— Є в мене така впевненість, що одного чудового дня ми всі втрюх повернемося до Усландії — ти, Емма та я.

Джим підвів голову, і його очі стали великими-превеликими.

— Ти чесно так вважаєш? — із надією в голосі запитав він.

— Я можу ледь не слово дати,— пробасив Лукас.

На душі в Джима відразу стало легко та весело, ніби вони вже були на шляху додому.

Він знав, що якщо Лукас щось каже, то це, вважай, справа надійна.

— А гадаєш, швидко? — запитав він ще.

— Може бути, так, а може бути, й ні,— відповів Лукас.— Хто знає. Це тільки передчуття.

І трохи згодом додав:

— Краще спробуй зараз заснути. Можливо, нам доведеться їхати всю ніч.

— Гаразд,— відповів Джим і майже відразу заснув. А Лукас не спав і розмірковував. Він був дуже стурбований. Закуривши люльку, Лукас взявся розглядати пустелю, що лежала у південній спеці, і помітив, що прилетіли стерв'ятники.

Вони терпляче сиділи навколо Емми у мовчазному очікуванні.

За всім, стерв'ятники твердо розраховували на те, що мандрівники ніколи не виберуться з цієї жахливої пустелі.

Глава шістнадцята, у якій Джим Кнопка придбаває важливий досвід

Кожен, хто хоч раз подорожував пустелею, знає, що заходи там відрізняються особливою пишністю. Вечірнє небо сяє усіма кольорами, від вогнисто-помаранчевого до найніжніших рожевого, світло-зеленого та фіолетового.

Лукас і Джим, сидячи на даху локомотива та бовтаючи ногами, доїдали залишки провіанту з корзини та допивали чай із золотого термосу.

— У нас більше нічого не буде доти, поки ми не знайдемо нового провіанту,— стурбовано сказав Лукас.

Спека трохи спала. Здійнявся навіть легенький вітерець, який приніс їм трохи прохолоди. Усі міражі зникли, за винятком одного-єдиного, який вперто намагався залишитися ще на якийсь час. Проте він був зовсім малесеньким природним явищем: половинкою велосипеда із їжачком, що сидів на ньому верхи. Ще чверть години ця половинка трохи розгублено крутилася пустинею туди-сюди, а потім і вона пропала.

Тепер обидва друга могли бути достатньо впевненими в тому, що сонце, яке сідає за обрій, справжнє. А оскільки всім відомо, що сонце сідає на заході, Лукас одразу зміг визначити, де північ та куди їм їхати. Вечірнє сонце мало б світити в ліве віконце. Ось як це просто виявилось, і вони поїхали.

За деякий час сонце вже збиралося сховатися за обрій, і тут до очей Джимові впало дещо незвичайне. Стерв'ятники, які непохитно супроводжували їх, раптом усі як один розвернулися та полетіли геть.

Здавалося, що вони навіть надто поспішали. Джим поділився своїм спостереженням із Лукасом.

— Може, вони нарешті здалися,— пробурмотів задоволений Лукас.

Проте цієї миті Емма видала оглушливий свист, який пролунав криком жаху, і, розвернувшись сама собою, як навіжена помчала у зворотній бік.

Лукас натиснув на гальмо та зупинив Емму. Вона, тремтячи, послухалась і запихкала, судомно переводячи дихання.

— Та ти що, Еммо? Що це ще за новомодні витівки?

Джим хотів щось сказати, проте варто було йому випадково озирнутися назад, як слова застрягли у нього в горлі.

— Там! — тільки й зміг прошепотіти він.

Лукас озирнувся. Усе, що він уже колись бачив, не йшло у жодне порівняння із тим, що він побачив цього разу.

На обрії стояв велетень таких гігантських розмірів, що навіть гори "Корона Світу", що височіли до небес, здавалися порівняно з ним купою сірникових коробок.

Велетень був явно дуже старим, бо його довжелезна біла борода діставала йому до колін і, от диво, була заплетена у товсту кіску. Певно, таким чином велетневі легше було зберігати її у пристойному вигляді. Так, можна собі уявити, яких зусиль коштувало щоденне розчісування цих заростів! На голові у велетня був старий солом'яний бриль. Звідки взяли такі величезні соломини? Гігантське тіло прикривала стара довга сорочка, яка напевне перебільшувала за розмірами найбільше вітрило.

— Ох! — вихопилося в Джима.— Це не Фата! Скоріше звідси, Лукасе! Може бути, він нас ще не помітив.

— Без паніки! — відповів Лукас, випускаючи з люльки тютюнову хмарку. Він уважно розглядав велетня.— Мені здається, констатував він, — що, незважаючи на свою величезність, велетень виглядає вповні ввічливо.

— Щ... щ... що? — перелякано пролепотів Джим.

— Так,— спокійно відповів Лукас.— Його великий зріст ще зовсім не означає, що сам він обов'язково чудовисько.

— Так, але... — вів, затинаючись, Джим,— а якщо все-таки він воно?

Тут велетень поривчасто простяг уперед руку, але потім розгублено опустив її, і, схоже, глибоке зітхання сколихнуло його груди. Проте, дивна річ, при цьому не було чути ані звуку. Стояла повна тиша.

— Якби велетень схотів,— сказав Лукас, не випускаючи люльки з рота,— то давно вже би зміг щось із нами зробити. Здається, у нього

добрий норев. Ось тільки хотілося б знати, чому він не підійде ближче. Невже він сам нас боїться?

— Ох, Лукасе? — простогнав Джим, у якого від жаху аж зуби застукотіли.— Тоді нам край!

— Не думаю,— заперечив Лукас,— можливо, велетень навіть може сказати, як нам вибратися з цієї клятої пустелі!

Джим онімів. Він більше не знав, що й думати.

А велетень раптом підняв руки і, склавши їх рупором, вигукнув тоненьким жалібним голосом:

— Чужинці, прошу вас, будь ласка, не йдіть! Я вам анічогісінько не зроблю!

При його зрості голос мав би, власне кажучи, лунаати громовим гуркотом.

Але нічого подібного не сталося. А з якої причини?

— Здається мені,— пробурмотів Лукас,— це зовсім нешкідливий велетень. Скоріше навіть милий. Тільки от із голосом у нього не все гаразд.

— А може, він прикидається! — заволав переляканий Джим.— Він, певне, хоче спіймати нас та з'їсти. Я вже якось чув про такого велетня. Чесно, Лукасе!

— Ти йому не довіряєш, і все тільки тому, що він величезний,— відповів Лукас.— Теж мені причина! Він же, врешті-решт, у цьому не винний.

Тут велетень біля обрію став на коліна і, зробивши благаючий жест, вигукнув:

— Ах, прошу, повірте мені! Я вам нічого не зроблю, мені тільки хочеться з вами побесідувати. Я такий самотній, такий жахливо самотній!

І, дивна річ, його голосок лунав так само жалібно.

— Так, бідолаха, такого не можна не пожаліти,— сказав Лукас.— Помахай-но я йому, аби він побачив, що ми нічого злого не замишляємо.

Джим із жахом споглядав, як Лукас, висунувшись із віконця, ввічливо підняв кашкета та привітно помахав велетневі носовою хусточкою.

Ну все, зараз буде горе! Велетень повільно піднявся на ноги. Увесь вигляд його виражав нерішучість та засоромленість.

— Чи означає це,— скрикнув він своїм тонесеньким голоском,— що мені можна підійти ближче?

— Саме так! — вигукнув у відповідь Лукас, склавши руки рупором, а потім знову привітно посигналив носовою хусточкою. Велетень обережно зробив крок до локомотиву і тут же очікувально завмер на місці.

— Він нам не вірить! — пробурчав Лукас. Сповнений рішучості, він вибрався з кабіни і, махаючи хусточкою, пішов велетневі назустріч.

У Джима від жаху все попливло перед очима. Невже Лукас перегрівся на сонці?

Проте як би там не було, Джим все-таки не міг допустити, аби його друг ішов наодинці назустріч такий небезпеці.

Хлопчик виліз з локомотиву та вперішив слідом за Лукасом, незважаючи на тремтіння в колінах.

— Та почекай, Лукасе! — гукнув він, ледь переводячи дух.— Я з тобою!

— Ну ось бачиш,— сказав Лукас і дружньо поплескав його по плечі,— ось так набагато краще! Переляк — поганий помічник. Коли боїшся, все здається набагато гірше, ніж воно є насправді.

Велетень, побачивши, що чоловік із маленьким хлопчиком вилізли з локомотиву та, махаючи, йдуть йому назустріч, зрозумів, що непокоїтися не треба. Його нещасне обличчя просвітліло.

— Добре, друзі,— заволав він своїм тонесеньким голоском,— я зараз прийду!

І він пішов назустріч Джимові з Лукасом. Усе, що сталося слід за цим, було настільки дивовижним, що Джим широко роззявив рота, а Лукас геть позабув про свою люльку.

Велетень наближався і з кожним кроком ставав дещо меншим. Метрів за сто від друзів він виглядав уже ненабагато більшим за високу дзвіницю. Через наступні п'ятдесят метрів — завбільшки всього лише за будинок. І, нарешті, дійшовши до Емми, він зробився таким само на зріст, як Лукас-машиніст. Навіть на півголови нижче.

Перед зчудованими друзями стояв худий старий із тонким добрим обличчям.

— Доброго дня! — сказав він, знімаючи свого солом'яного бриля.— Просто й не знаю, як вам дякувати за те, що не втекли геть. Уже багато років я пристрасно мрію про те, що колись хтось виявить належну хоробрість. Але до сьогодні ніхто так і не підпустив мене до себе. А я

лише здалеку виглядаю жахливо величезним. Так, до речі, зовсім забув представитися: мене звуть Тур Тур. Ім'я Тур та прізвище Тур.

— Доброго дня, пане Тур Тур,— ввічливо відповів Лукас і підняв свого кашкета,— мене звуть Лукас-машиніст.

Він зробив вигляд, нібито зовсім не здивований, і поведився так, ніби дивні зустрічі на зразок цієї для нього — річ звичайна. Лукас і справді був людиною, яка завжди знає, що до чого!

Тут і Джим, який із роззявленим ротом все ще витріщався на пана Тур Тура, оговтався і сказав:

— Мене звуть Джим Кнопка.

— Я жахливо радий! — звернувся пан Тур Тур до Джима.— І перш за все тому, що ви зовсім молодий чоловік, мій дорогий Джиме Кнопко, і вже такий неймовірно хоробрий. Ви справили мені добру службу.

— Ох... ах... я... взагалі-то... — забелькотів Джим і почервонів під своєю чорною шкірою до самих вух. Йому раптом стало жахливо соромно, бо, правду кажучи, ніяким сміливцем він не був. А про себе хлопчик вирішив нікого і нічого не боятися, перш ніж не подивиться на цих "кого" і "чого" зблизу. Адже чи мало що, а коли все буде як із паном Тур Туром? Він подумки навіть дав собі чесне слово, що завжди про це пам'ятатиме.

— Бачте що,— знову звернувся пан Тур Тур до Лукаса.— Ніякий я насправді не велетень. Я усього лише уяновелетень. У тому-то й біда. Тому я такий самотній.

— Поясніть нам це докладніше, пане Тур Туре,— попросив Лукас,— маю вам сказати, що ви перший уяновелетень, який нам зустрівся.

— Я вам залюбки все поясню, як умію,— запевнив пан Тур Тур,— але не тут. Панове, дозвольте вам запросити на гостину до мого скромного житла.

— Ви що, тут живете? — здивувався Лукас.— Посеред пустелі?

— Звісно,— відповів пан Тур Тур, посміхнувшись,— я живу у самісінькій середині "Кінця Світу", саме біля оази.

— А що таке оаза? — обережно спитав Джим, що побоювався нових сюрпризів.

— Оазою,— почав пояснювати пан Тур Тур,— називається джерело в пустелі. Ходімо, я вам все покажу.

Проте Лукас не хотів лишати Емму. Емма принагідно могла заправитися свіжою водою. Але Джимові з Лукасом прийшлося деякий час, аби запевнити боязкого уявновелетня в тому, що їзда на локомотиві — річ цілком безпечна. Нарешті все товариство вирушило в путь.

Глава сімнадцята,

у якій уявновелетень пояснює свою незвичайність та виявляє вдячність

Оазою пана Тур Тура виявився малесенький ставочок із прозорою водою, усередині якого фонтанчиком бив ключ. Навколо росла свіжа соковита зелень, а безліч пальм та фруктових дерев тягли свої верхівки до неба пустелі. Під деревами стояв невеличкий, дуже доглянутий білий будиночок із зеленими ставнями. На городику перед будиночком уявновелетень вирощував квіти та овочі.

Лукас, Джим і пан Тут Тур усілися в кімнаті за круглий дерев'яний стіл та почали вечеряти. На вечерю було подано смачні овочі різних сортів, а на десерт — пречудовий фруктовий салат.

Пан Тур Тур був вегетаріанцем. Так називають людей, які не їдять м'яса.

Пан Тур Тур дуже любив тварин, тому йому зовсім не хотілося вбивати їх та їсти. Те, що тварини все одно від нього тікали, бо він був уявновелетень, дуже часто його засмічувало.

Поки всі троє мирно сиділи за столом, старенька Емма стояла біля фонтанчика.

Лукас відкрив купол за її трубою, і свіжа вода з неквапливим дзюркотінням лилася до паротягового котла. Через сильну спеку в пустелі Еммі дуже хотілося пити.

Після їжі Лукас закурив свою носогрійку і, відкинувшись на спинку стільця, сказав:

— Дякую за смачний обід, пане Тур Туре. А тепер мені дуже хочеться почути вашу історію.

— Так-так,— заквапив Джим,— розкажіть, будь ласка!

— Отже, так,— почав пан Тур Тур,— власне кажучи, особливо розповідати нема чого. Безліч людей володіє якимось особливими якостями. У пана Кнопки, наприклад, чорна шкіра. Такий він від природи, і в цьому немає нічого дивного, чи не так? Чом би й не бути чорношкірим? Але, на жаль, більшість людей вважає інакше. Якщо самі вони, наприклад, білі, то цей колір вважається в них єдино правильним, і тому їм не подобається, якщо інші чорношкірі. На жаль, люди часто бувають такі нерозумні.

— До того ж,— вставив Джим,— іноді чорна шкіра — дуже практична річ, наприклад, якщо ти машиніст.

Пан Тур Тур серйозно кивнув і провадив:

— Чи бачте, друзі мої, якби один із вас зараз устав та пішов геть, він усе зменшувався та зменшувався, поки врешті-решт не перетворився б на точку на обрії. А повертаючись назад, він поступово ставав би все більшим та більшим, поки нарешті, підійшовши до нас, не став би свого звичайного зросту. Проте погодьтеся, що людина насправді весь час одного зросту. І тільки здається, що вона спершу зменшується, а потім стає більшою.

— Правильно! — погодився Лукас.

— Ну а в мене,— продовжив пояснювати пан Тур Тур,— усе навпаки. Ось так. Чим більше я віддаляюся, тим вищим вигляджу. А чим ближче я підходжу, тим помітніший мій справжній зріст.

— Тобто ви маєте на увазі,— сказав Лукас,— що насправді більше не зменшитесь, якщо підійдете ще ближче? І що ви зовсім не такий величезний, а тільки здаєтеся велетнем на відстані?

— Цілком правильно,— відповів пан Тур Тур,— тому я і кажу, що я уявновелетень. Точнісінько так можна було б назвати уявнокарликами тих людей, які здалеку виглядають маленькими, хоча насправді такими не є.

— Дійсно цікаво,— пробурмотів Лукас, задумливо випустивши з люльки кілька гарних кілець диму.— Але, пане Тур Туре, скажіть, будь ласка, як же це вийшло? Чи ви були таким уже в дитинстві?

— Я завжди був таким,— сумно відповів пан Тур Тур.— І нічого не міг із цим зробити. У дитинстві ця властивість проявлялася не так сильно,

приблизно в два рази менше, ніж зараз. Ви, імовірно, можете собі уявити, як мені було сумно. Я ж дуже мирна та товариська людина. Але де б я не з'явився, усі перелякано тікали геть.

— А чому тепер ви живете тут, в пустелі "Кінець Світу"? — поцікавився Джим із співчуттям. Йому було жахливо шкода старенького.

— Так сталося,— відповів пан Тур Тур.— Народився я на Ларипурі. Це великий острів на північ від Вогняної Землі. Мої батьки були єдині люди, які мене не боялися. І взагалі вони були дуже хороші. Коли вони померли, я вирішив переїхати. Мені хотілося відшукати таку країну, де б мене ніхто не боявся. Я мандрував усім світом, але усюди повторювалось одне й те саме. Урешті-решт, аби більше нікого не лякати, я пішов до пустелі. Друзі, після моїх батьків ви перші люди, які мене не злякалися. Мені так хотілося ще раз, перш ніж я помру, змогти із кимось побесідувати! Завдяки вам моє бажання виконалося. І тепер, коли мені буде самотньо, я згадаю вас обох та втішуся думкою про те, що десь на білому світі в мене є друзі. На подяку за це мені хотілося б щось зробити для вас.

Лукас довго мовчав та розмірковував над почутим. Джим теж глибоко замислився. Йому дуже хотілося сказати панові Тур Туру щось підбадьорливе, але до голови нічого годящого не приходило.

Нарешті Лукас увірвав мовчання:

— Якщо бажаєте, пане Тур Туре, то ви й справді можете зробити нам велику послугу.

І Лукас розповів про те, звідки вони приїхали і що зараз вони прямують до Дракон-Міста, аби звільнити принцесу Лі Сі та розкрити таємницю Джима-Кнопки.

Коли Лукас завершив, пан Тур Тур подивився на друзів із величезною повагою та сказав:

— Ви й насправді дуже хоробрі люди. Не сумніваюся, що вам вдасться визволити принцесу, хоча похід до Дракон-Міста напевно вельми небезпечна справа.

— Чи не могли б ви описати нам шлях туди? — запитав Лукас.

— Це буде зовсім неточно,— відповів пан Тур Тур,— краще я сам виведу вас із пустелі. Щоправда, піду я з вами тільки до району "Чорних Скель". А далі доведеться вам самим добиратися.

Трохи подумавши, він провадив:

— Є ще одна складність. Хоча я живу тут уже довгі роки і знаю пустелю як свої п'ять пальців, але вдень я безпорадно заблукаю. Останніми роками Фата Моргана стала ще сильнішою.

— Нам жахливо пощастило, що ми зустріли вас, пане Тур Туре! — сказав Лукас.

— О так! — серйозно відповів Тур Тур та наморщив лоба.— Одним вам із цієї пустелі було б ні за що не вибратися. Завтра чи найпізніше післязавтра вами вже точно ласували стерв'ятники.

Джим здригнувся від жаху.

— Тоді давайте зараз відправлятися,— запропонував Лукас.— Місяць вже зійшов.

Пан Тур Тур швидко зробив бутерброди та наповнив свіжим чаєм золотий термос царя мигдальського. Потім усі троє пішли до локомотива.

Але перш ніж пуститися в дорогу, Джим захотів ще раз побачити на незвичайні велетенські здібності пана Тур Тура, і той дав згоду їх продемонструвати.

Місяць сяяв так яскраво, що все було видно майже як вдень.

Джим і Лукас лишилися стояти біля Емми, а пан Тур Тур пішов углиб пустелі. Друзі спостерігали, як, віддаляючись, він стає все більшим. А коли він пішов назад, то навпаки — все зменшувався доти, поки нарешті, зупинившись перед ними, знову не став нормального зросту.

Потім Лукас лишився сам, а Джим із паном Тур Туром пішли геть, аби подивитися, чи дійсно він збільшується тільки уявно. Відійшовши на невеличку відстань, вони озирнулися, і Джим заволав:

— Лукасе, що ти бачиш?

Лукас відповів:

— Ти тепер завбільшки з мій мізинець, а пан Тур Тур — із телеграфний стовп.

При цьому Джим легко міг установити, що насправді пан Тур Тур, перебуваючи поруч із хлопчиком, аніскільки не вирів, а виглядів точнісінько так само, як і раніше.

І ось, нарешті, біля Емми залишився Джим, а Лукас пішов із паном Тур Туром.

Тепер і Джим міг спостерігати за тим, як зменшується Лукас і збільшується пан Тур Тур.

Коли вони повернулися, задоволений Джим сказав:

— Та-а-ак, пане Тур Туре, ви й насправді уявновелетень!

— У цьому немає жодних сумнівів! — підтвердив Лукас.— А тепер у путь, друзі!

Усі троє залізли в кабину, закрили двері та поїхали углиб пустелі. Хмарки пару з труби славної товстушки Емми підіймалися у нічне небо, усе вище та вище, і зезали без сліду там, де саяв сріблом великий місяць.

Глава вісімнадцята,

у якій друзі розстаються із уявновелетнем і застрягають у "Вустах Смерті"

Пустеля була пласка наче дошка і, куди не поглянь, всюди однакова. Але пан Тур Тур ані секунди не сумніався у тому, в який бік їм слід їхати. Не минуло й трьох годин, як вони вже досягли північної межі пустелі "Кінець Світу".

Пустеля лежала в яскравому саяві місяця, проте на її краї все раптово закінчувалося.

Там нічого не було — ані землі, ані неба. Там було просто НІЩО. Здалеку це НІЩО виглядало як колосальна пільма кольору вугілля, смоли та воронового крила водночас, що простиралася від краю пустелі до самісіньких небес.

— Дивно! — сказав Лукас.— Що це?

— Це "Чорні Скелі",— відповів пан Тур Тур.

Вони впритул під'їхали туди, де починалася пітьма. Лукас зупинив Емму, і всі вийшли назовні.

— Дракон-Місто,— почав пояснювати пан Тур Тур,— лежить десь у "Країні Тисячі Вулканів". Це масивне плоскогір'я, покрите тисячами великих та маленьких вогнедишних пагорбів. Де саме знаходиться Дракон-Місто, я, на жаль, теж не знаю. Але ви це розвідаєте.

— Гаразд,— сказав Лукас.— Тільки що тут за чорнота така?

— Нам що, треба крізь неї проїхати?— запитав Джим.

— Це неминуче,— відповів пан Тур Тур.— Розумієте, друзі мої, річ у тім, що "Країна Тисячі Вулканів" лежить, як я вже казав, на висоті семисот метрів вище за рівень "Кінця Світу". Єдиний шлях нагору проходить тут, крізь "Чорні Скелі".

— Тут? — здивувався Джим.— Але ж я не бачу жодного шляху.

— Правильно,— серйозно погодився пан Тур Тур.— Його неможливо побачити. Саме у цьому секрет "Чорних Скель". Вони настільки чорні, що поглинають усіяке світло. Ну просто нічого не побачиш. Тільки в особливо сонячні дні всередині залишається зовсім трошки світла. Тоді на небі можна розпізнати слабеньку фіолетову плямку. Це сонце. Але зазвичай тут повнісінька темрява.

— Але якщо нічого не видно, як же тоді знайти шлях? — стурбовано запитав Лукас.

— Шлях веде звідси нагору весь час по прямій,— пояснив пан Тур Тур.— Її довжина — близько сотні миль. Якщо ви весь час їхатиме тільки прямо, то нічого не станеться. Але вам у жодному разі не можна відхилятися від заданого курсу! По обидві боки шляху зяють бездонні прірви, куди ви неодмінно впадете!

— Гарненька перспективка! — пробурмотів Лукас та пошкріб у себе за вухом.

А Джим перелякано пролопотів собі під ніс про "Боже милостивого".

— У найвищому місці,— провадив пан Тур Тур,— шлях проходить крізь велику браму у скелі. Вона називається "Вуста Смерті", Це найтемніше місце, і навіть у найсонячніший день там панує абсолютно непроникна темрява. Ви одразу впізнаєте "Вуста Смерті" за жахливим плачем та стогонами.

— А чому вони плачуть? — запитав Джим, якому стало посправжньому незатишно.

— Це вітер, який весь час дме у цю браму,— відповів пан Тур Тур.— До речі, раджу вам двері локомотива весь час тримати зачиненими. Оскільки у цьому районі панує вічна ніч, вітер такий холодний, що краплі води перетворюються на лід, не встигши впасти на землю. А ще вам не можна виходити з локомотива! Інакше ви одразу ж застигнете.

— Спасибі за добрі поради! — сказав Лукас.— Гадаю, ми краще зачекаємо з від'їздом до сходу сонця. Як би обмаль світла при цьому не було, із ним все-таки краще, ніж зовсім без нього. Як ти вважаєш, Джиме?

— Я згодний,— відповів хлопчик.

— Тоді давайте просто зараз попрощаємось,— запропонував пан Тур Тур.— Я розповів вам усе, що мені було відомо, друзі мої. І мені хотілося б встигти додому до настання дня. Ви ж знаєте, через міражі Фата Моргани.

Друзі потисли йому руку та попрощалися, а пан Тур Тур попрохав їх неодмінно відвідати його, якщо вони знову опиняться в пустелі "Кінець

Світу". Джим із Лукасом пообіцяли, і уявновелетень попрямував додому до своєї оази.

Друзі дивилися йому вслід. З кожним кроком його постать ставала все більшою та більшою, поки нарешті не біля обрію не стала зовсім величезною. Там вона обернулася та ще раз помахала друзям. Джим із Лукасом помахали у відповідь. Пан Тур Тур закрокував далі, все зростаючи, але стаючи при цьому менш чітким, поки нарешті його страхітлива постать не розчинилася у нічному небі.

— Мила людина! — сказав Лукас, енергійно димлячи люлькою.— Йому й насправді можна співчувати.

— Так,— замислено погодився Джим. Шкода його, весь час один та один.

І вони попрямували спати, аби зібратися з силами для подорожі крізь "Чорні Скелі".

Наступного ранку над пустелею зійшло яскраво сяюче сонце. Джим із Лукасом поснідали, міцнісінько заперли двері кабіни, ретельно зачинили вікна і рушили в путь, просто у темряву кольору вугілля, смоли та воронового крила водночас.

Усе було так, як розповідав пан Тур Тур: сліпучо сяюче сонце незабаром стало неможливо розрізнити. Тільки десь високо у чорному небі виднілася тьмяно-фіолетова плямка. А навколо все було абсолютно та непроглядно чорним.

Лукас клацнув вимикачем та засвітив фари. Але це не допомогло. Чорні скелі поглинули світло, і стало так само темно, як раніше.

Чим далі вони їхали, тим холодніше ставало. Друзі закуталися в ковдри, проте й це допомогло ненадовго. Незважаючи на те що Лукас

топив дуже сильно, крізь вікна кабіни проникав все міцніший мороз. Джимові стало так холодно, що у нього зуби стукотіли.

Вони просувались уперед дуже-дуже повільно. Година спливала за годиною, а друзі, за Лукасовими розрахунками, здолали тільки половину від сотні миль.

Тепер і Джим допомагав топити, тому що самотужки Лукас уже не встигав. Усе швидше доводилося їм кидати вугілля до топки, аби вода в котлі кипіла та давала пару. А Емма з кожною хвилиною сунула все повільніше. На її трубі та вентилях уже висіли товсті бурульки.

Лукас стурбовано подивився на запаси вугілля, що стрімко танули.

— Сподіваюся, нам вистачить,— пробурмотів він.

— А чи надовго вугілля залишилося? — поцікавився Джим, дуючи на свої задубілі руки.

— Може бути, на годину,— відповів Лукас,— а може, й менше. За таких витратах важко сказати.

— А чи ми доїхати встигнемо? — запитав Джим, у якого від холоду вже зуб на зуб не потрапляв. Його червоні губи припали синявою.

— Якщо нічого не завадить, можливо,— пробурмотів Лукас, гріючи зледенілі пальці об люльку.

Тепер навіть блідо-фіолетова плямка на небі зникла. Отже, вони точно наблизилися до "Вуст Смерті". Минуло ще кілька хвилин, і раптом здалеку до них донеслися жахливі стогони та завивання:

— Ууууууііііууууііііооооо!

Лунали вони настільки зловісно, що описати неможливо. Якщо самому не почути, то й уявити собі це теж не можна. Звук був негучним, проте таким жалібним у цій чорній самотності, що здавався майже невиносним.

— Боже милосердний! — пробелькотів Джим.— Гадаю, буде краще, якщо знову заліпити вуха воском.

Проте огарок свічки від холоду став твердим мов камінь, і розім'яти його було не можна.

Тому друзям довелося терпіти невтішні стогони.

— Аааааууууу! — тужно стогнало ззовні, тепер уже набагато ближче.

Лукас і Джим стиснули зуби.

Цієї миті Емма зупинилася та видала довгий, сповнений відчаю свист. Вона невідомо як відхилилася від прямого курсу і раптом відчула, що під її колесами з'яє безодня.

— Чорт забирай! — вилаявся Лукас і один за іншим спробував кілька важелів.

Проте Емма тільки тріпонулася та відмовилася їхати далі.

— Що із нею таке? — запитав Джим із широко розплющеними від жаху очима.

— Гадки не маю,— буркнув Лукас.— Вона не хоче далі. Мабуть, ми збилися з прямого шляху.

— І що тепер буде? — прошепотів Джим.

Лукас не відповів. Але ж Джим знав, яке обличчя буває у нього в хвилини найбільшої небезпеки. Тоді рот перетворюється на нитку, вилиці видаються вперед, а очі стають як щілини.

— У будь-якому разі не можна, аби вогонь згас,— нарешті сказав він,
— інакше ми загинемо.

— Але ж ми не можемо ось так запросто тут залишатися,—
заперечив Джим.

Лукас стиснув плечима. Джим більше не ставив запитань. Адже якщо навіть Лукас не знає, як бути, тоді справи їх напевне зовсім кепські.

Тепер вітер завивав майже зловтішно. Ніби "Вуста Смерті" зло реготали:

— Хохохо-хахаха-хохохо!

— Не журися, старий! — утішив Лукас. Проте лунало це не дуже переконливо.

Вони все чекали та чекали й при цьому напружено думали про те, що слід зробити. Виходити назовні не можна через холод. Та й що ззовні поробиш?..

Дати задній хід теж не годилося, бо Емма не наважувалася ні на найменший рух — ані вперед, ані назад. Що ж робити? А робити було нема чого. Але вдіяти щось було необхідно! Кожна втрачена мить наближувала той момент, коли закінчиться вугілля.

Поки друзі мовчки ламали голові, до яких так нічого і не приходило, ззовні готувалося їх спасіння. Пар, підіймаючись з Емминої труби, замерзав у крижаному повітрі та випадав снігом. Вітер із завиванням ганяв перед собою білі пластівці, і вони помалу вкривали місцевість.

Білі вихори опустилися на чорні скелі, і там, де випав сніг, вони більше не могли поглинати світло, тому одразу став упізнаваним шлях. Усередині чорного НІЩО раптово повис шматочок білої дороги.

Першим це помітив Джим. Він продихав дірочку у морозних візерунках вікна та спробував удивитись у неї.

— Гей, Лукасе! — позвав він.— Подивись-но!

Лукас визирнув назовні. Потім він підвівся, серйозно кивнув Джимові, зробив глибокий вдих та сказав:

— Ми врятовані.

А потім розкурих нову люльку.

Тут і Емма погодилася їхати далі. Вона знову знайшла прямий шлях, і знову покотили вони у темряву кольору вугілля, смоли та воронового крила водночас.

— Ууууоооооооооооооо! — стогнав вітер. Це лунало так, ніби вони прямцем в'їжджали до розтуленої пащі смерті.

— Оооооооооооооооооооо! — позіхала вона. Але тут друзі виїхали на інший бік скелястої брами та проминули "Вуста Смерті".

— Хьюююююю! — глухо позіхнуло ще раз позаду них, проте лунало це вже набагато безпечніше. А потім жалібні стогони відізвалися луною вдалечині.

Тепер у них залишалося тільки десять лопат вугілля. Але, на щастя, путь пішла під уклін, бо "Вуста Смерті" знаходилися у найвищому місці. Кожної хвилини Лукас кидав до топки по одній лопаті вугілля: одна

хвилина — дві хвилини — три хвилини — чотири — п'ять — шість — сім хвилин — вісім — дев'ять — і — десять хвилин — ось і згоріла остання лопата вугілля. Але світліше не ставало.

Локомотив котився все повільніше. Ось-ось зупиниться...

Але тут, у найостаннішу мить, вони ніби ковзнули крізь якусь завісу. Світло проникло крізь крижані вікна, ярке сонячне світло. Емма зупинилася.

— Ну, Джиме,— сказав Лукас.— Як щодо невеличкої перерви?

— Гаразд,— відповів Джим із глибоким зітханням полегшення.

Вони насилу зняли із запору товстий шар криги та відчинили двері. Їм назустріч заструменіло тепле повітря. Друзі вибралися назовні, аби відігріти на сонечку заляклі суглоби.

Глава дев'ятнадцята,

у якій друзі ремонтують невеличкого вулканчика, а Емма отримує іншу зовнішність

Широко розставивши ноги та засунувши руки до кишень, стояли друзі перед локомотивом та оглядали місцевість. Перед ними тисячами тисяч вогнедишних гір усіх розмірів розкинулася "Країни Тисячі Вулканів". Одні височіли не нижче будинків у чотири поверхи, інші були зовсім маленькими, приблизно з кротовий пагорбок. Багато з них саме діяло, тобто виригали вогонь та іскри, інші тільки потроху диміли. Із деяких текла донизу розпечена лава, і вони виглядали як горшки із перевареною кашею.

Земля безперервно здригалася, і в повітрі то зростали, то стихали гул та гуркіт. Раптом відбувся сильний поштовх, і в землі із гучним шумом

утворилася глибока тріщина. Вулкани, що стояли навколо, закипіли, і розжарена каша поступово заповнила цю тріщину. Але в іншому місці тут-таки виникла нова. Удалині височіла одна-єдина височезна вершина. Висота її була, мабуть, понад тисячу метрів. Із неї теж курився димок. Лукас і Джим дуже довго мовчки розглядали цю малозатишну місцевість.

— Хотів би я знати,— заговорив нарешті Джим,— що станеться, якщо о-о-он із тієї великої гори посередині та поллється через край? Тоді, мабуть, уся країна вкриється розпеченою кашею. Як по-твоєму, Лукасе?

— Цілком можливо,— відповів Лукас. Його цієї миті займали зовсім інші думки.— Отже, десь тут має бути Дракон-Місто,— пробурмотів він,— але де?

— Так, а де? — підхопив Джим.— Непогано б дізнатися.

— Навіть якби ми знали де,— провадив Лукас,— нам би це не дуже допомогло. А як би ми туди потрапили?

— Так, а як? — знову підхопив Джим.— Тут далі не поїдеш. Або застрягнеш у розпеченій каші, або провалишся до тріщини. Невідомо, у якому місці раптом трісне.

— Навіть якби ми і це знали,— відгукнувся Лукас,— все одно нічого б не вийшло. Далі їхати не вийде, бо вугілля в нас більше немає.

— Ох! — перелякано відповів Джим.— Про це я зовсім не подумав. Неприємна історія!

— До біса неприємна,— буркнув Лукас,— дров тут, схоже, теж ніде немає. У будь-якому разі нічого, що виглядало би схожим чи віддалено схожим на дерево, я знайти не можу.

Для початку вони присіли та перекусили парою бутербродів, запиваючи їх чаєм із золотого термосу царя мигдальського. Було щось близько чотирьох годин опівдні, самий час для чаювання. До того ж вони все одно дуже хотіли їсти, бо так і не обідали. Після їжі, коли Лукас розкурював люльку, а Джим закручував кришку термосу, обом раптом здалося, що вони вловили якийсь шум.

— Тш-ш-ш! — сказав Джим.— Послухай-но!

Обидва прислухалися. Шум повторився. Звук був такий, ніби десь повискувало мале порося.

— Схоже на голос,— прошепотів Джим.

— Так,— погодився Лукас, ніби порося чи хтось на кшталт його. Підемо поглянемо, що там таке.

Друзі підвелися та пішли на голос. Незабаром вони знайшли те місце. Жалібний плач лунав із вулкану неподалік. Проте цей вулкан здавався погаслим. Він не викидав вогню, із нього не витікало розжареної каші, він навіть не димився.

Джим із Лукасом видерлися на пагорбок завбільшки із маленький будиночок і зазирнули в отвір кратеру. Тепер плач стало чути цілком чітко. Друзі навіть змогли зрозуміти кілька слів:

— Ой, не можу я більше, не можу, і все! Ооо-хо-хо, біднесеньке я створіннячко!

Але нічого не можна було розгледіти: всередині вулкану панувала непроглядна темрява.

— Гей, Альо! — гукнув Лукас униз.— Є там хто-небудь?

Тепер раптом запала гробова тиша. Плакати теж припинили.

— Гей! Альо! Гей! — вигукнув Джим своїм дзвінким голосом.— Хто там? Хто казав про "біднесеньке створіннячко"?

Спочатку все було тихо, але раптом почувся жахливий виск. Усередині вулкану щось жахливо загуркотіло та загриміло. Обидва друга трохи відійшли назад на випадок, коли звідти все-таки з'явиться вогонь чи поллється розпечена лава.

Але нічого подібного не сталося, а перед ними виникла велика голова із круглими очиськами, що віддалено нагадувала голову бегемота, тільки всіяна жовто-синіми крапками. Голова була посаджена на слабеньке тільце із довгим тоненьким хвостиком, як у крокодильчика-підлітка. Незвичайна істота постало перед Джимом і Лукасом, широко розставивши задні лапки, і, уперши передні в боки, лото заверещало з усіх сил:

— Я ддрракон! У-у-ух!

— Дуже приємно,— відповів Лукас.— Я — Лукас-машиніст.

— А я Джим Кнопка,— додав Джим.

Дракон ошелешено подивився на обох друзів своїми круглими очиськами, а потім запитав писклявим поросячим голоском:

— Ви що, зовсім мене не боїтесь?

— Ні,— відповів Лукас.— А що? Треба, чи що?

Тут дракон всерйоз розревся, і великі сльози градом покотилися з його опуклих очей.

— Уху-уху-уху! — ридало маленьке чудовисько.— Цього мені тільки не вистачало! Навіть у людей я не вважаюся насправдашнім драконом! Ну що за невдалий день сьогодні! Уху-уху-ухууууу!

— Ні, звісно, ми віримо, що ти насправдішній дракон,— заспокійливо сказав Лукас.— Та й кого нам на усьому світі боятися, як не тебе. Адже правда, Джиме?

При цьому він підморгнув своєму другові.

— Аякже,— підтвердив хлопчик,— але так сталося, що ми нікого не боїмось. А то ми б знаєш як тебе боялися?

— О-хо-хо,— заголосив дракон та ковтнув сльозу в печалі,— ви просто хочете мене втішити.

— Ні, правда,— запевнив Лукас,— ти виглядаєш жахливим чудовиськом.

— Так,— підтвердив Джим,— дуже мерзенним та жахливим.

— Чесно? — запитав дракон, і його велика пика засяяла від радості.

— Чесно-чесно,— сказав Джим,— а що, хтось вважає тебе не насправдішнім драконом?

— Так, уууууууууууууу! — відповів дракон і знову гірко розридався.— Чистопородні дракони не пускають мене до себе, до Дракон-Міста. Вони стверджують, що я всього лише напівдракон. І це тільки тому, що моя матуся була гіпопотамицею! Зате мій тато був справжній дракон.

Друзі обмінялися значущими поглядами, які означали таке: "Ага! Так цей напівдракон зможе нам розповісти, як їхати далі".

— Це тому ти такий нещасний? — запитав Лукас.

— О ні,— сопучи, відповів дракон.— Але сьогодні день у мене і дійсно невдалий. Мій вулкан потух, а запалити його знову не виходить. Я вже все перепробував, нічого не допомагає.

— Нумо, лай-но нам подивитися! — запропонував Лукас.— Ми машиністи та розуміємось на тому, що горить.

Напівдракон миттю витер сльози та зробив круглі очі.

— Ой як гарно-то! — хрюкнув він.— Буду вам жахливо вдячний. Для нас такий сором, якщо вулкан гасне.

— Розумію,— сказав Лукас.

— Ось, до річч, — із наснагою провадив напівдракон.— Я ще не представився. Мене звуть Непомук.

— Гарне ім'я,— сказав Лукас.

— Щоправда, це людське ім'я,— відзначив Джим.— А воно пасує драконові?

— Моя матуся гіпопотамиця,— відповів Непомук,— так мене охрестила. Вона жила у зоопарку та багато спілкувалася з людьми. Звідти й ім'я. А драконів частіше зовуть по-іншому.

— А-а, он воно як! — сказав Джим.

Потім вони один за одним спустилися крізь кратер досередини вулкану. Коли вони потрапили вниз, Лукас запалив сірника та роздивився. Вони стояли у просторій печері.

Одну її половину займала величезна вугільна куча, а на другій стояла велика відкрита піч. Над ній на ланцюзі висів вражаючих розмірів котел. Усе було вкрито кіптявою, задушливо смерділо сіркою та чимось ще.

— У тебе тут дуже мило, Непомуку,— ввічливо сказав Лукас і задумливо подивився на вугільну кучу.

— Але ж у тебе немає ніякого ліжка! — здивовано відзначив Джим.

— Ой, ви знаєте,— відповів напівдракон Непомук,— більш за все я люблю спати у вугіллі. Стаєш таким брудним, дивитися приємно, і не треба кожного ранку спеціально бруднитися наново.

У драконів все не так, як у людей. Люди зранку та ввечері вмиваються, аби завжди бути охайними чистьохами, а дракони вранці та ввечері брудняться, аби завжди бути відмінними брудньохами. Такий драконівський лід.

А Лукас тим часом порався біля великої пічки. У лічені хвилини він уже знайшов неполадку.

— Ось воно що! — сказав Лукас.— Решітка вивалилася, і димохід засмітився.

— А чи багато треба часу, аби все полагодити? — запитав Непомук, здається, знову збираючись розревітися.

Лукас уже збирався запевнити напівдракона в тому, що справа зовсім нескладна, як раптом йому в голову прийшла інша ідея, і він сказав так:

— Я хочу подивитися, що можна зробити. Взагалі-то ремонтувати тут уже нема чого. Тобі б треба завести нову пічку. Проте, може бути, мені

все-таки вдасться ще разок налагодити стару. Пощастило тобі, що сюди приїхали саме два машиністи.

Просто у Лукаса виник один план, а для цього йому, звісно, довелося трішечки перебільшити.

— Джиме,— вів він далі із найсерйознішою міною,— лізь-но швидше нагору і кулею до нашого локомотива! Забери звідти спеціальну скриню з інструментами і не забудь операційну лампу.

— Домовились,— відповів Джим так само серйозно, потому видерся нагору і миттю повернувся із інструментами та ліхтариком.

— Ось що, дорогий мій Непомуку! — сказав Лукас, зморщивши лоба. — Зараз, будь ласка, залиш нас удвох. Ми з асистентом не можемо працювати, якщо за нами спостерігають.

Непомук із благоговінням подивився на скриньку, у який таємничо виблискували інструменти. Потім виліз із вулкану і, сповнений очікування, всівся біля кратеру. Незабаром він почув знизу стукіт молотка і скреготіння пилки. Обидва машиністи, мабуть, були і справді людьми на рідкість старанними!

Насправді Лукас за один раз поставив решітку на місце, а потому почистив димохід. Усе було знову у повному порядку. І тепер друзі затишно сиділи поряд, підморгували один одному і, посміючись, настукували молотками та напилками по печі та котлу, аби гриміло, як у кузні.

Трохи згодом Непомук запитав у кратер:

— Ну як, виходить?

— Справа складніша, ніж я гадав,— гукнув у відповідь Лукас,— проте сподіваюся, що ми впораємось!

І вони застукотіли знову. Джим ледь утримувався від сміху. Непомук сидів біля кратеру, прислухався до роботи і дуже радів тому, що поблизу у найпотрібніший момент опинилися два машиністи.

За деякий час Лукас упівголоса сказав:

— Гадаю, що тепер досить.

Друзі припинили стукотіти, і Лукас розпалив у печі вогонь. Полум'я зайнялося, і дим почав підніматися крізь кратер. Усе чудово діяло.

Побачивши дим, що піднімався догори, Непомук забув себе від радощів. Насамкінець його все-таки охопив невеличкий сумнів у тому, що машиністи зможуть усунути ці жахливо складні неполадки. А тепер він витанцьовував навколо кратеру і рохкав своїм писклявим голосом:

— Вийшло! Вийшло! Мій вулкан знову горить! Ура! Запрацювало!

Джим із Лукасом видерлись до нього нагору.

— Велике спасибі! — сказав Непомук обом.

— Та нема за що,— поважно відповів Лукас.— У мене ось теж є маленьке проханнячко.

— Так? Яке? — запитав напівдракон Непомук.

— Ти розумієш,— сказав Лукас,— у мене саме все вугілля скінчилося. А в тебе його цілісінька гора. Ти не заперечуватимеш, якщо ми наберемо до нашого тендеру з твоїх запасів?

— Звісно не заперечуватиму! — вигукнув Непомук і посміхнувся настільки дружелюбно, наскільки дозволяла його величезна паща.— Я зараз сам усе зроблю.

Джим із Лукасом хотіли допомогти, але Непомук уперто наполягав, що впорається сам.

— Ви для мене багато попрацювали, тепер відпочивайте,— заявив він.

Потім Непомук заліз до свого вулкану, але тут-таки виринув назад із великим ведром, повним вугілля, збігав до Емми та перекинув його до тендеру. Повернувшись до себе у печеру, він наново наповнив відро, і так доти, поки тендер не був набитий доверху.

Друзі спостерігали за ним, зазнаючи певних докорів сумління.

Нарешті напівдракон закінчив свою роботу.

— Уфф! — пропихтів він, витираючи піт з лоба.— Гадаю, тепер досить! Більше туди не влізає!

— Спасибі тобі, Непомуку! — сконфужено пробурмотів Лукас.— Це дійсно дуже-дуже мило з твого боку. Може бути, ти із нами повечеряєш?

Година і справді була вже пізня, і сонце схилялося до обрію.

— А що у вас є? — поцікавився Непомук, в очах якого миттю з'явився жадібний блиск.

— Чай із бутербродами,— відповів Джим.

Непомук був розчарований.

— О ні, дякую,— сказав він, такі штукенції мій шлунок не перетравлює. Я краще з'їм добрячу порцію лави.

— А що таке лава? — запитав Джим.— Вона смачна?

— Лава — улюблена їжа всіх драконів,— із гордим достоїнством пояснив Непомук.— Це гаряча каша із розплавленого заліза, сірки та всіляких інших делікатесів. У мене її повний котел. Хочете спробувати?

— Краще не треба,— в один голос відповіли Джим і Лукас.

Отже, друзі принесли з локомотиву свій провіант, а Непомук сховався за котлом із лавою. Потім вони разом посідали та почали вечеряти. Проте Непомук виявився не дуже приємним співтрапезником. Він чавкав, гучно хлебтав і так бризкався своєю розпеченою кашею, що друзям довелося слідкувати, як би він не попик та не перемазав їх з голови до ніг. Хоча Непомук був лише напівдраконом, він із усіх сил намагався поводитися як справжнісінький чистопородний дракон.

Наївшись нарешті, Непомук запросто перекинув котел із залишками їжі до найближчої тріщини. Потім він вилизався, похлопав себе по пружному животу та відригнув. При цьому з його вух звилися до неба дві димні закарлюки кольору сірки.

Друзі теж покінчили з їжею. Джим відніс термоса та хліб, що залишився, назад до локомотива, а Лукас розкурив свою носогрійку. Потім вони ще трохи потеревенили про те про се. Насамкінець Лукас як би мимохіть відзначив:

— Нам дуже хочеться до Дракон-Міста. Ти не знаєш, як туди потрапити, Непомуку?

— Ну звісно знаю,— відповів Непомук.— А навіщо вам туди?

Друзі стисло пояснили, у чому річ. Непомук сказав на це:

— Узагалі-то нам, драконам, належить бути всім за одного, і я не повинен вам нічого видавати. Однак ви мені допомогли, а дракони Сумландії такі противні, не пускають нас, напівдраконів, до себе у місто. І я буду за вас, аби їх позлити. Я помщуся їм, Бачите ось ту високу верхівку? — І він вказав лапою на величезний вулкан у самісінькій середині країни.— Дракони-Місто,— продовжував він,— знаходиться у цій горі. Вона порожня всередині, а згори відкрита. Адже це теж кратер.

— А що таке кратер? — запитав Джим.

— Кратер — це... ну, кратер є кратер,— суперечливо відповів Непомук,— це гора, порожня зсередини та відкрита згори, приблизно як велика чаша чи щось таке.

— Зрозуміло,— сказав Джим.

— А на дні цього кратеру,— вів далі Непомук,— і лежить Дракони-Місто-Сумландія. Воно величезне, там живе багато тисяч драконів. Усі вони переїхали туди з тих пір, як на іншому світі жити їм стало занадто небезпечно. Тільки окремі з них, та й то рідко, здійснюють прогулянки до інших країн.

— А звідки цей дим, що піднімається з гори? — зацікавився Джим.— У них що, такі самі пічки, як у тебе?

— Ясна річ,— відповів Непомук,— але переважно дим від самих драконів, вони ж вогнедишні.

Ніби на доказ сказаного він знову відригнув, і з його носу та вух вилетіли кілька хмаринок диму, жовтих, як сірка, та кілька іскор. Щоправда, видовище це було трохи жалюгідним.

— А-а,— сказав на це Джим,— он воно як!

— Як же потрапляють до Дракон-Міста? — запитав Лукас і теж зробив кілька димових хмаринок.

— Ось то й воно,— зітхнув Непомук, замислено підперши свою велику голову лівою лапкою.— Потрапити туди просто неможливо. Навіть мені.

— Але ж вхід має бути! — сказав Джим.

— Звісно,— відгукнувся Непомук,— є один, це печера, що веде крізь гору до Дракон-Міста. Але, на жаль, вхід цей удень та вночі охороняють дракони-вартові. Вони не пропускають нікого, хто не схожий на справжнього дракона.

— А що, іншого входу немає? — поцікавився Лукас.

— Ні,— відповів Непомук,— я нічого про це не знаю.

— Наприклад, якась річка, що тече з Дракон-Міста? — висловив обережне припущення Лукас.

— Ні,— запевнив Непомук,— ніколи про це не чув. Адже тоді б ця річка протікала крізь "Країну Тисячі Вулканів" і ми, напівдракони, знали би про неї. Немає жодної річки та іншого входу теж.

— Дивно,— пробурмотів Лукас,— а ми-то гадали, що виток Жовтої річки знаходиться у Дракон-Місті.

На що Непомук задумливо похитав головою та оголосив:

— Цього не може бути!

— А який вигляд мають чистопородні дракони? — запитав Джим у глибокому роздумі.

— Та по-різному,— відповів Непомук.— Найголовніше, що їм не можна бути схожими на жодних інших звірів, інакше вони вже більше не чистопородні. Ось я, наприклад, віддалено схожий на свою матусю-гіпопотамицю. На жаль. Ага, до того ж дракон має вміти виригати дим із вогнем.

Усі троє на якийсь час замислилися.

Нарешті Джим запропонував:

— А що як узяти та й замаскувати Емму під дракона? Вона не схожа на жодних звірів і вміє виригати дим із вогнем.

— Джиме! — вигукнув уражений Лукас.— Це ж геніальна ідея!

— Так, правильно,— погодився Непомук.— Насправді непогана можливість. Я знаю драконів, які виглядають точнісінько так само

— Тепер питання тільки в тому,— сказав Лукас,— як нам дістатися гори. Не хотілося б провалитися до тріщини чи застрягти у розпеченій лаві.

— Ну, це зовсім просто! — палко відгукнувся Непомук.— Я проведу вас туди, і тоді з вами нічого не трапиться. Мені завжди точно відомо, коли й у яких місцях трісне земля чи з якого кратеру потече. Так-так, ми, напівдракони, домовилися про це між собою. А то все б так і йшло шкереберть.

— Чудово! — Лукас був задоволений.— Тоді давайте просто зараз візьмемося до справи і замаскуємо нашу милу стареньку Емму під дракона!

Непомук злавив до свого вулкану та притяг горщик червоної протикорозійної фарби.

Крім того, він поставив розігріватися котел із лавою.

Джим із Лукасом зібрали всі свої ковдри і, закріпивши їх мотузками, розвісили всередині кабіни. Потім Непомук притяг лави, що стала до того моменту зовсім рідкою. Як кожен напівдракон, він міг брати розжарену лаву, не обпікаючи при цьому пальців.

Непомук м'яв, розмазував та пришльопував її на Емму. Зверху він зробив їй великий горб, спереду — довгий бридкий ніс, а по боках — шипи та луску. Лава, остигаючи, ставала твердою, як бетон. Насамкінець вони якомога жохливіше розмалювали її цілком у червоний колір, а на її добродушному обличчі намалювали мерзенну драконову пику. Емма все це покірливо витерпіла. Вона тільки зробила безпорадно-дурні очі, бо знову не розуміла, що відбувається.

Із заходом сонця справу було зроблено. Лукас заховався до кабіни та дав Еммі на пробу трохи поїздити навколо та повиригувати дим із вогнем. Враження складалося і дійсно вельми драконоподібне.

Потім вони домовилися щодо завтрашнього ранку і пішли спати, Непомук — на свою кучу вугілля, а обидва друга — до кабіни їхнього Дракомотива.

Глава двадцята,

у якій один чистопородний дракон запрошує Емму на вечірню прогулянку

Рано вранці наступного дня мандрівники попрямували далі, бо за твердженням Непомука шлях до Дракон-Міста був набагато довшим, ніж здавалося.

Незабаром виявилося, що ці застереження не були перебільшенням. Через велику кількість тріщин у землі та лавових струмків вони не змогли просто їхати прямо, їм довелося раз-по-раз петляти, ніби в лабіринті.

Непомук усівся попереду на Еммин котел, використовуючи свій тоненький хвостик як указку. Він витягав його то праворуч, то ліворуч, показуючи Лукасові таким чином потрібний напрям.

Дорогою їм зустрілося кілька напівдраконів, які з цікавістю виглядали зі своїх вулканів. Одні були завбільшки з крота чи сарану, інші віддалено нагадували кенгуру чи жирафів, залежно від родинних зв'язків.

Побачивши замасковану Емму, вони перелякано ховали голови назад. Вони явно вірили в те, що їхньої країною розгулює величезний страшний дракон. Лукас і Джим були дуже задоволені завданням ефектом.

Коли вони нарешті під'їхали ближче до вхідної печери Дракон-Міста, Непомук дав знак зупинитися. Лукас загальмував, і напівдракон спустився донизу.

— Так,— виголосив він,— далі ви все знайдете самі. А я краще додому піду. Не хочу зустрічатися з чистопородними драконами. Хто зна, який у них настрій.

Друзі ще раз від серця подякували йому за допомогу. Непомук побажав їм удачі, і на цьому вони попрощалися.

Лукас і Джим поїхали на Еммі далі, а напівдракон махав їм услід доти, поки вони не зникли за кутом гори. Потім він незграбно закрокував довгою дорогою назад до свого вулканчику.

За кілька хвилин Емма вже стояла біля входу до Дракон-Міста.

Це був величезний, укритий кіптявою отвір, що вів до гроту, з якого трохи диміло, як їх жерла пічки. Над входом висіла велика кам'яна табличка із таким написом?

УВАГА!

НЕЧИСТОПОРІДНИМ ДРАКОНАМ ВХІД ЗАБОРОНЕНО

ПІД ОСТРАХОМ СМЕРТІ!

— Ну, Джиме, старий! — сказав Лукас.— Уперед!

— Уперед! — відгукнувся Джим.

І вони заїхали у грот. Там було темно, хоч око вийми, і Лукас увімкнув Емміні очі-прожектори, аби вона могла бачити путь.

Коли вони доїхали приблизно до середини гроту, із темряви раптом вигулькнула пара розжарених червоних очей завбільшки з футбольні м'ячі. Друзі разом засмикнули віконця кабіни ковдрами та крізь крихітну шпарину почали дивитися назовні. Зараз стане ясно, чи правдоподібно діє Еммина драконове маскування. Якщо ні, то... що тоді станеться — уявити собі неможливо!

Повільно-повільно під'їхав локомотив просто до розпечених футбольних м'ячів. Вони належали драконові, який був втричі більший та товщий за Емму. Його жахливо довга шия, згорнута спіраллю, лежала в нього на плечах. На шиї розташовувалася комодоподібна голова. Чудовисько сиділо просто на дорозі. Об'їхати його, схоже, було абсолютно неможливо. Довгий, усаджений шипами хвіст він елегантно перекинув через ліве плече, а правою лапою постійно недбало чесав своє жирне жовто-зелене пузо, на якому, як підфарник у мотоцикла, сяяв червоним світлом круглий пуп.

Коли Емма зупинилася, чудовисько ривком розправило свою спіралеподібну шию і оглянуло локомотив з усіх боків. При цьому йому не треба було ані підводитися, ані ходити навколо. У цьому-то й полягала зручність його шлангоподібної частини тіла.

Закінчивши ретельний огляд Емми, дракон дружньо посміхнувся, що надало його пиці у вищій мірі несимпатичного виразу.

— Уха-ха-ха! — розреготався дракон. Звук був як від працюючої лісопилки.— Якккі в тттебе гарнесссенькі блиссскучі оччченята! — І знову розреготався: — Уха-ха-ха!

— Він приймає Емму за молоденьку драконицю,— прошепотів Лукас.
— Чудово.

Дракон рохкав та лукаво підморгував своїм червоним оком-м'ячем. При цьому він спробував ущипнути Емму за бік. Вона видала сповнений жаху свист.

— Уха-ха-ха! — реготав дракон, стрясаючи своїм жирним жовто-зеленим пухом так, що підфарник ходив вгору-вниз.— А ти мені подобаєшся. Що за дддиво твої оччченята! А щщще від тебе так пррриємно тттягне димком!

Емма сконфужено опустила свої очі-прожектори. Вона жахливо соромилася й зовсім не знала, що їй думати про ці компліменти.

Джим і Лукас, підглядаючи в щпарину між ковдрами, виявили, що поруч із головним гротом знаходилося ще одне приміщення, де у відблисках вогнища сиділо ще кілька драконів тієї самої породи. Вони явно чекали на свого колегу, аби змінити його на посту. А той, дурнувато витріщившись на Емму, саме намагався полоскотати в неї під підборіддям.

— Ссскажжжи, де ти жжживешшш? Я піззнішшше зззайду по тттебе, і ми підемо на прогулянку. Моя варррта скоро зззакінччується.

Емма нерозуміюче поглянула на дракона.

— Стає небезпечно! — прошепотів Лукас.— Тільки б він нічого не запідозрив.

— Шшш,— сердито прошипів дракон,— дужжже прррривітною тебе не назззвеш, копчена драконова ковбассса!

Друзі обмінялися стурбованими поглядами. Але на їхнє щастя цієї миті інший дракон гукнув із бокового приміщення:

— Гей ти, горрррлопане! Дай криххххтці ссспокій! Сссам бачччишшш, не хоччче вона ззз тобою розззмовляти.

— Дякувати Богові,— тихесенько зітхнув Джим.

— Рррр! — проричав дракон, люто виригаючи зелене полум'я із ліловим димом.— Геть зззвідссси, ти! Хххх!

І він, озлоблений, пішов із дороги. Лукас потяг за важіль — Емма рушила і якомога швидше покотила геть.

Передбачливий Лукас зробив так, що вона при цьому випустила багато-багато диму й іскор, ніби була обурена та скривджена, щоби в дракона наприкінці не виникли жодних підозр.

Незабаром вони виїхали з гроту, і перед ними опинилося Дракон-Місто. З першого погляду стало ясно, що йдеться про по-справжньому велике місто. Будинки були збудовані із гігантських сірих кам'яних глиб у сотні поверхів. Вулиці нагадували моторошні ущелини. Якщо високо

задерти голову та поглянути вгору, ще можна було б, імовірно, побачити невеличкий клаптик неба. Але й цей невеличкий клаптик був повністю окутаний густими клубами газу та диму, що підіймалися звідусіль. Як уже розповідав Непомук, цей огидний чад створювали самі дракони, що тисячами кишіли на вулицях, випускали вогонь із димом із своїх глоток, носів та пащ. У деяких драконів до того ж ще на кінчиках хвостів малася подоба вихлопної труби, і звідти величезними клубами валив жовто-зелений дим.

Тут панував жахливий шум. Дракони вищали, гриміли, бурчали, стукали, сварилися, горлопанили, завивали, кашляли, волали, плакали, сміялися, свистіли, лаялися, чхали, пихтіли, позіхали, брякали, шипіли, і ну просто не знаю що ще.

До речі, тут малися дракони найрізноманітніших типів. Одні — маленькі, як такси, інші — навпаки, завбільшки із товарний потяг. Багато з них шльопали по землі, перевалюючись з боку на бік, товсті та обрюзглі, як жаби, завбільшки з автомобіль. Інші виглядали скоріше як тонка гусені заввишки з телеграфний стовп. Одні були тисячоногими, інші — тільки з однією ногою і дуже старанно плигали на ній туди-сюди, треті, зовсім безногі, як бочонки, котилися вулицями. Шум стояв, зрозуміло, оглушливий. Крім того, тут були навіть крилаті дракони. Частина з них літала наче кажани, а інша частина пурхала ніби величезні жуки чи бабки. Дзижчачи й рокочучи у спертому повітрі, вони діловито перелітали з поверху на поверх. Здавалося, що всі без кінця кудись поспішають. Дракони квапливо носилися, штовхалися, безтурботно били один одного по головах та по тулубах і взагалі поводилися занадто нелюб'язно.

Там, де Джим і Лукас могли зазирнути у діри вікон, вони повсюди бачили драконів, зайнятих найрізноманітнішими справами. Деякі готували каву чи пекли млинці на вогні, що виходив із їхніх власних ніздрів. Звісно, йдеться про драконові млинці та драконову каву з сірки та кісткової муки із приправами з отрути, жовчі, скалок скла та іржавих кнопок.

Тільки одного не вдалося друзям ніде знайти — дітей. Ані драконят, ані будь-яких інших. Річ у тому, що в справжніх драконів дітей не буває. Їм діти цілком непотрібні, бо вони не вмирають, якщо тільки їх не вбивати.

Вони ніколи не вмирають по своїй волі, а просто старішають. Жодних інших дітей тут не було взагалі, і добре, що не було. А то їм ніде б було грати. На вулицях їх би просто розчавили, а галявинок чи чогось схожого тут не було. І жодних дерев для лазіння. Взагалі жодної зелені. Навколо цих незліченних вулиць-ущелин з їхнім смородом та шумом височіли глухою велетенською стіною краї величезного кратеру. З усього було видно, що місто це не дарма називався Сумландією.

Глава двадцять перша, у якій друзі дізнаються, що таке сумландська школа

Поки Емма вешталася дорогами, перед друзями виникла непередбачена проблема: як же знайти тут, у цьому величезному місті, Стару вулицю? Адже не можна було просто вийти з локомотива і в когось про це спитати. Залишалось одно: шукати навмання. На це, звісно, могли піти години, але тут уже нічим не зарадиш.

Проте їм пощастило. Уже на наступному перехресті, обережно визирнувши з-під ковдр назовні, Лукас побачив кам'яний дороговказ із написом: СТАРА ВУЛИЦЯ.

Тепер треба було тільки слідкувати за номерами будинків, вирізьбленими над входами.

За якийсь час вони вже відшукали будинок під номером 133.

— Джиме, ти боїшся? — тихесенька запитав Лукас.

Джим тут-таки ще раз подумав про уявновелетня і про те, що зблизу все може виявитися зовсім не таким небезпечним, як здається зараз. Тому він рішуче відповів:

— Ні, Лукасе.

А потім додав, аби не брехати занадто:

— У будь-якому разі не сильно.

— Чудово,— сказав Лукас. Тоді почнімо.

— Так,— відповів Джим,— можна починати.

Лукас обережно спрямував Емму до гігантської брами. Вони опинилися в під'їзді, величезному, як зала очікування вокзалу. Сходи спіраллю неймовірних розмірів закручувалася високо-високо нагору. Було не розрізнити, де вона закінчується. Похмура понурість панувала у велетенському приміщенні. Дивним чином сходи не мала сходинок, вона вела вгору як дорога-серпантин. В усій Сумландії сходинки не дозволялися, і легко зрозуміти чому: по високих сходинках не змогли б підніматися маленькі таксоподібні дракони, а на низеньких тут і там спотикалися б великі дракони, завбільшки із товарні потяги. До того ж рішення це мало ще одну перевагу. Тільки-но донизу пронісся якийсь дракон. Він усівся на свого хвоста, захищений товстою лускою, і з'їхав униз спіраллю сходів, як на санчатах.

Друзі зраділи відсутності сходинок, інакше вони стали б нездоланною перешкодою для Емми. А тепер можна було цілком спокійно їхати нагору. Так вони й зробили, рухаючись весь час по колу, поки не доїхали до третього поверху.

Перед першими дверима ліворуч вони зупинилися. Двері були такими високими й широкими, що крізь них міг спокійно проїхати двоповерховий автобус. Але, на жаль, вхід був закритий гігантською кам'яною плитою.

ПАНІ МАЛЬЦАН

ПОТУРБУЙТЕСЯ СТУКАТИ З РАЗИ!

ВІЗИТИ НЕБАЖАНІ

було видовбано на ній. Під написом красувався витесаний з каменю череп, що стискав у зубах кільце, яким, певне, і передбачалося стукати.

Лукас упівголоса прочитав Джимові написане.

— То що, постукаємо? — із сумнівом запитав Джим.

Лукас похитав головою та почав обережно роззиратися бо боках. Побачивши, що поблизу немає жодних драконів, він рішуче та швидко вискочив із кабіни та з усіх сил натиснув на кам'яну плиту. Плита й справді піддалася, але як важко!

Лукас зсунув її з місця наскільки зміг і видерся назад до кабіни.

— Добре, що Емма з нами,— прошепотів він, приводячи локомотив у рух.

Намагаючись не дуже шуміти, Лукас в'їхав до квартири. Там він знову зупинився, вибрався назовні і засунув плиту на колишнє місце. Потім він подав знак Джимові.

Той обережно виліз із кабіни.

— А хіба можна без дозволу в'їжджати до чужої квартири на локомотиві? — стурбовано прошепотів він.

— Зараз по-іншому не можна,— упівголоса відповів Лукас.— Для початку нам треба розвідати обстановку.

Вони лишили Емму стояти, суворо наказавши їй поводитися тихо як миша.

Потім вони, Лукас спереду, а Джим слідом за ним, прокралися довгим похмурим передпокоєм. Зупиняючись біля кожних дверей, вони обережно зазирали усередину приміщень. Ніде нікого не було видно: ані людей, ані драконів. В усіх кімнатах стояли цілком кам'яні меблі: кам'яні столи, кам'яні крісла, кам'яні дивани з кам'яними подушками-думками, на стіні висів навіть величезний, абсолютно кам'яний годинник, і його зловісне "тик-так" каменем падало в тишу. Вікон ніде не було, замість них доволі високо в стінах зяяли отвори, що пропускали ззовні тускле світло. Обережно наблизившись до іншого кінця коридору, друзі раптово почули з найостаннішої кімнати чийсь бридкий пронизливий голос, який щось розлютовано проричав. Потім знову стало тихо. Джим із Лукасом напружено прислухалися. І раптом пролунав ледь чутний дитячий голосок, що проказав щось відривчасто та перелякано. Друзі обмінялися значущим поглядом.

Швидко прокралися вони до дверей цього приміщення й зазирали досередини.

Перед ними була велика зала, а в ній трьома рядами стояли кам'яні парти. За партами сиділо близько двох десятків дітей з усіх куточків землі, і маленькі індіанці, і білі діти, і ескімосята, і смугляві хлопчики в тюрбанах, а посередині сиділа цілком чарівна чорноволоса дівчинка з двома кісками і дуже ніжним личком фарфорової мигдальської лялечки. Без сумніву, це була маленька принцеса Лі Сі, донька царя мигдальського.

Усі діти були прикуті ланцюгами до парт, так що рухатися вони могли, а ось втекти ні. У протилежній стіні стояла величезна кам'яна шкільна дошка, а поруч височіла, як шафа для одягу, величезних розмірів кафедра з кам'яної брили. За кафедрою сидів неймовірно огидний дракон. Він був набагато більший за локомотив на ім'я Емма, але теж набагато тонший та худіший. Гостру драконову пику вкривали щетина та бородавки. Маленькі колючі очки дракона дивилися скрізь скельця окулярів, що зблискували, а в лапах він тримав бамбукову трость, якою постійно із свистом вимахував. На довгій тонкій шиї ходив угору-униз товстий кадик, а з величезної мерзеної пащі витинався один-єдиний вельми огидний довгий зуб. Ясна річ, що драконом цим був ніхто інший як пані Мальцан[174]!

Діти сиділи прямо, боячись ворухнутися. Руки вони склали перед собою на парти, дивлячись на драконицю розгубленими, сповненими жаху очима.

— Схоже, що це школа,— прошепотів Лукас на вухо Джимові.

— Ой! — видихнув Джим, який ані разу не бачив школи.— А що, у школі завжди так?

— Упаси Господи! — шепотом змолився Лукас.— Деякі школи дуже навіть непогані. Принаймні там учителями не дракони, а певною мірою розумні люди.

— Тиххха! — гаркнула дракониця і вимахнула тростью.— Хто зараззз шшшепотів?

Лукас і Джим змовкли, сховавши голови назад. У класі запанувало боязке мовчання. Джим поглядав на маленьку принцесу. І кожного разу відчував легенький укол у серце. Принцеса йому аж занадто сподобалася. Він не міг пригадати, що хоч раз до цього зустрічав когось, хто б йому з самого початку так сильно подобався. Крім Лукаса, звісно.

Але він зовсім інша справа. Лукас зовсім не красень, при всій міцності їхньої дружби цього сказати не можна. А от маленька принцеса красуня! Вона була надзвичайно чарівною і при цьому здавалася такою крихкою та ніжною, що Джимові негайно захотілося стати її захисником. Увесь переляк з хлопчика немов вітром здуло, і він вирішив за будь-яку ціну визволити Лі Сі!

Дракониця, люто спалахуючи скельцями окулярів, загорлала на дітей пронизливим сварливим голосом:

— Агага! Не бажжжаєте відповввідати, хто тут шшшепотів! То поссстривайте!

Кадик дракониці злобно затанцював угору-вниз, і раптом чудовисько завищало:

— Ссскільки буде сссім на віссім? Ти там!

Маленький індіанець, на якого вказала тростю дракониця, підскочив. Він був ще зовсім малюк, мабуть, рочків усього чотирьох-п'яти. Але його чорну шевелюру вже прикрашали цілісіньких три пера. Скоріш за все він був син ватажка. Малюк глянув на пані Мальцан великими розгубленими очами та пробелькотів:

— Сім на вісім... Сім на вісім... буде...

— Буде, буде... — єхидно передражнила дракониця.— Тільки чччшшшвидко буде?

— Сім на вісім буде двадцять,— рішуче відповів маленький індіанець.

— Спра-а-авді? — насмішкувато прошипіла дракониця.— Щщщо ти кажешшш! Отжжже, двадцццять?

— Ннні,— затиноючись від жаху, відповіло хлоп'я,— я хотів сказати п'ятнадцять.

— Мовччати! — пронизливо вигукнула дракониця, виблиснувши окулярами на маленького індіанця.— Отжжже, ти не ззнаєшшш. Ти найдурнішшша та найлінівішшша дитина на сссвіті! А дурісссть та лінь мають бути ппокарані!

Із цими словами дракониця підвелася, підійшла до хлопчика та з люттю вдарила його.

Закінчивши езекуцію, вона задоволено засопіла та знову всілася за свою кафедру. У маленького індіанця очі були сповнені сліз, проте він не ревів. Усім відомо, що індіанці — дуже мужній народ.

Від гніву та обурення Джим жахливо зблід, незважаючи на свою чорношкірість.

— Яка наглість! — сказав він, скрипнувши зубами.

Лукас згідно кивнув. Він нічого не сказав, тільки стис кулаки.

Дракониця нетерпляче запитала:

— Так ссскільки буде сссім на вісссім? Лі Сі!

Серце у Джима завмерло.

Не можна було допустити, аби й маленькій принцесі дісталися стусани! Проте на таке складне запитання вона напевне не знає правильної відповіді. Він негайно має щось зробити! Але Джим не подумав про те, що Лі Сі була мигдальською дівчинкою і що мигдальські дітлахи вже в чотири роки запросто роблять найскладніші обчислення.

Маленька принцеса підвелася та голоском, схожим на щебетання пташки, вимовила:

— Сім на вісім буде п'ятдесят шість.

— Аххх! — сердито прошипіла дракониця, тепер через те, що відповідь була правильною.— А ссскільки буде, якщо від тринадцяти відняти шшшість?

— Тринадцять мінус шість,— відповіла своїм пташиним голоском Лі Сі,
— буде сім.

— Фффу! — розлютилася дракониця.— Мабуть, ти вважжжаєшшш себе дужжже роззззумною, бо вссе знаєшшш, чччи не так? Та ти просссто зззухвала роззззумниця, ясссно тобі? Ну, подидивимось, як ти впораєшшшссся: ану кажжжи усссю таблицю множжження на сссім! Та прошшшу дещщщо шшшвидшшше!

— Сім на один буде сім,— почала відповідати принцеса, ніби соловейко заспівав.— Сім на два буде чотирнадцять, сім на три буде двадцять один... — І так далі, без жодної помилки відповіла Лі Сі всю таблицю множення на сім. Джим і не підозрював, що це може лунати так гарно. Дракониця уважно слухала, проте тільки для того, аби впіймати її на помилці. При цьому вона злобно вимахувала своєю свистячої тростю.

— Джиме,— прошепотів Лукас.

— Що?

— Ти не боїшся?

— Hi.

— Добре, Джиме. Тоді слухай, я тепер знаю, як ми вчинимо. Ми поки дамо дракониці віддати дітей добровільно. Якщо вона не погодиться, доведеться застосувати силу, хоча я цього терпіти не можу.

— А як саме ми це зробимо, Лукасе?

— Тобі треба піти до неї, Джиме, та влаштувати перемовини. Розкажи дракониці, чого ти хочеш від неї. Це я довіряю тобі. Але ані слова ні про мене, ні про Емму! Ми з Еммою чекатимемо тут, і, якщо буде треба, прийдемо до тебе на допомогу. Усе ясно?

— Гарзд,— рішуче відповів Джим.

— Тоді бувай! — прошепотів Лукас і став прокрадатися за локомотивом.

Між тим принцеса закінчила відповідати. Вона не зробила жодної помилки. І саме це по-справжньому розлютило драконицю. Вона налетіла на Лі сі, штовхнула її та загорлала:

— Ти щщщо, гадаєшшш, щщщо можешшш сердити мене відсссутніссстю помилок? Ти зззарозззуміла та хххвалькувата плюгавка! Щщщо? Яа-а-ак? Відповідай, коли тебе зззапитують!

Принцеса мовчала. Та й що було на це відповідати?

— Ссскільки буде три додати чччотири? — нетерпляче запитала дракониця.

— Сім,— відповіла Лі Сі.

Очі дракониці злобно виблиснули.

— А якщо Я скажжу, що буде вісім?

— Усе одно буде сім,— відповіла Лі Сі.

— Якщо Я кажжу, що буде вісім, то буде вісім,—
прошипіла дракониця.— Зрозуміло?

— Ні, сім,— прошепотіла Лі Сі.

— Що? — фиркнула дракониця.— Сперечаєшся? Я
сама знаю, що буде сім. Але ти маєш слухатися! А
замість цього ти задираєш нос! Зверху має бути
покарана! Ану кажжи, що буде вісім!

Лі Сі мовчки похитала голівкою.

Тільки-но зібралася дракониця покарати маленьку принцесу, як
раптом сердитий хлоп'ячий голос сердито вигукнув:

— Заждіть, пані Мальцан!

Дракониця здивовано озирнулася та помітила, що у дверях стоїть
маленький чорношкірий хлопчик і безстрашно дивиться в її бік.

— Не можна так чинити з Лі Сі! — твердо сказав Джим.

— А це ще що за наглий чорний брудноххх? —
спантеличено рохнула дракониця.— Звідки ти взявся, і взагалі
хто ти такий?

— Мене звать Джим Кнопка,— спокійно відповів Джим.— Я приїхав з
Усландії, щоб визволити принцесу Лі Сі. Й інших дітей також.

У масі дітлахів почулися шепіт та шушукання, і всі здивовано подивилися на Джима. Особливо маленька принцеса була вражена тим, як мужньо поводить ся маленький чорношкірий хлопчик із величезним чудовиськом.

Дракониця поспіхом роздала направо та наліво два-три стусани та ляпасів і обурено виснула:

— Мовччати! Щщо ви сссобі дозззволюєте, бандо невихованих бешшшкетників!

Потім вона знову повернулася до Джима та, склавши губи дудочкою, запитала з удаваною дружністю:

— Тебе приссслали до мене "Тринадцять лютиххх", моя дитиночччко?

— Ні,— відповів Джим,— мене ніхто не прислав.

У гострих очках дракониці з'явився невпевнений блиск.

— Щщо це оззначчає? — зашипіла вона.— Ти щщо жжж, сссам по сссобі ззз'явивссся? Можжже бути, я тобі подобаюссся, га?

— Ні,— знову сказав Джим.— Не подобається. Але я хочу дізнатися таємниці мого народження, і ви, мабуть, можете мені допомогти.

— Але чччому сссаме я? — нетерпляче запитала дракониця.

— Тому що посилка, у якій я приїхав до Усландії, була від якихось тринадцяти для пані Малтсан чи щось на зразок того.

— А-а-а! — здивовано вигукнула дракониця, і злобна посмішка повільно розповзлася її пикою, всіяною бородавками.— То ццце ти, моє зззолотццце! Давно я на тебе ччекаю!

У Джима спиною поповзли мурашки, проте він тут-таки взяв себе до рук та ввічливо спитав:

— Чи не могли б ви сказати, хто мої справжні батьки?

— Довго шшшукати не доведетьсся, моє сссонечку,— захихотіла дракониця.— Аджжже ти — мій!

— Я теж спочатку так гадав, — рішуче відповів Джим.— Тільки тепер я знаю, що ви мені — ніхто!

— Але жжж я купила тебе в "Тринадцяти лютиххх",— промурчала дракониця із підступним блиском в очах.

— Яка різниця? — відповів Джим.— Я краще знову поїду до Усландії.

— Пррррава? — сердито запитала дракониця.— Невжжже ти так зззі мною вчинишшш? Та щццо ти кажешшш, мій хлопчччику!

— Так,— відповів Джим.— І принцесу я візьму із собою. І всіх дітей теж.

— А якщццо я тобі їххх не віддам? — м'яко, але нетерпляче поцікавилася дракониця.

— Доведеться віддати, пані Мальцан,— сказав Джим, обмінявшись швидким поглядом із маленькою принцесою.

Дракониця зайшлася єхидним реготом.

— Хі-хі-хі! Баччили дурня? Хо-хо-хо! Він і дійсно за своєю волею до мене з'явився! Ось і потрапив до пасочки! Ха-ха-ха!

— Нема чого так гучно реготати! — сердито вигукнув Джим.— Віддасте дітей добровільно чи ні?

Від реготу дракониця аж за боки вхопилася.

— Ні! — фиркнула вона.— Ні, маленький брудноххх! Цього я вжже точно не ззроблю!

Раптом дракониця увірвала свій регіт. Вона погрозово виблиснула очима на Джима і проричала:

— Уссі ці діти мої і тільки мої, ззрозуміло? І ніхто більшше не має на ниххх права! Я купила їххх у "Тринадцяти лютиххх"! Я ззза кожного зззплатила! Тепер вони — мої!

— А звідки в "Тринадцяти лютих" беруться діти, яких вони вам продають? — спитав Джим, дивлячись дракониці просто у вічі.

— А ось ццце тебе не сссоссується! — зло фиркнула вона.

— А от і стосується, пані Мальцан,— сміливо заперечив Джим.— Дуже навіть стосується. Маленьку принцесу, наприклад, викрали.

Дракониця була не при собі від люті. Вони забила по підлозі хвостом та провищала:

— Усссе одно, усссе одно вона моя!!! І ти тежжж!!! І своєю Усссландію ти, дурню, більшше ніколи не побаччишш! Я тебе ніколи не відпущу!!!

При цьому вона важкою повільною ходою почала наближатися до Джима.

— Бачишшш! — зашипіла вона.— Зззараззз я іззз тобою привітаюссся і для почччатку для так тебе відлупцюю, радосссте моя, щщщо ти зовсссім забудешшш ссссвоє зззухвале базззікання!

Величезна лапа дракониці потяглася до хлопчика. Але Джим спритно вивернувся. Тоді дракониця почала бити тростю навколо себе, проте удари не досягали мети. Джим вихором носився повз парти і навколо кам'яної кафедри. Дракониця вже ледь не настигла його, але схопити не встигла. Вона злилася все більше та більше, то червоніючи, то зеленіючи, і на її тілі усюди вилізали шишки та бородавки. Видовище було геть неапетитне.

Джим поступово почав задихатися. Він кашляв, хапаючи ротом повітря, бо дракониця постійно виригала чад та вогонь. Але куди ж подівся Лукас? Адже він обіцяв прийти на допомогу разом із Еммою. Кімната вже була повною диму, і Джим ледь міг бачити, куди він біг. Нарешті пролунав дзвінкий Еммин свист. Дракониця озирнулася та побачила в клубах диму чудовисько із палаючими очима, що насувалося на неї. Схоже, це страховисько було не більше її самої, проте товстіше та міцніше.

— Щщщо вам тут тррреба? — завищала дракониця.— Хххто вам доззззволив?..

Вона не встигла доказати, бо Емма загуркотіла, як ураган, і добряче піддала їй буфером. Пані Мальцан відповіла ударом сильної лапи та броньованого хвоста. Тут між ними відбулася дика та нестримна битва.

Дракониця вила, вищала, шипіла на всі лади, невпинно виригаючи полум'я та чад, і вже так близько підступила до Емми, що стало зовсім незрозуміло, хто переможе. Проте Емма не давала себе залякати. Вона

точнісінько так само з усіх сил випускала снопи іскор із димом і знову й знову котила вперед для нової атаки. Її драконівський маскувальний одяг потроху перетворювався на клоччя, і все більше було помітно, що Емма не чудовисько, а локомотив. Діти сиділи, прикуті до парт, і, не маючи можливості втекти, спочатку із неприхованим жахом стежили за двобоєм. Проте коли діти виявили істинну природу незнайомого дракона, вони зраділи та почали підбадьорювати Емму захопленими вигуками.

— Локомотив! — горлали діти.— Браво, локомотиве! Ура, локомотиве!

Нарешті Емма приготувалася до останнього штурму і з усього розмаху піддала дракониці так, що та гепнулася на спину, безпорадно задержавши всі чотири лапи.

Лукас вистрибнув із кабіни та гукнув:

— Швидше, Джиме! Треба її зв'язати, поки не оговталася!

— А чим? спитав Джим, ледь переводячи дихання.

— Ось, нашими ланцюгами! — схвильовано гукнув маленький індіанець.— Заберіть в неї ключа. Вона носить його на шиї!

Джим підскочив до дракониці та зубами перекусив шнурка, на якому висів ключ.

Потім він швидко відімкнув ланцюги в дітей, що сиділи поблизу. Підійшовши до принцеси, Джим помітив, що вона почервоніла та чарівним рухом відвернула геть свою голівку.

— Тварюка вже оговтується,— помітив Лукас.— Давай швидше!

Одним ланцюгом вони обмотали дракониці пащу, аби вона в разу чого не могла її відтулити. Потім вони зв'язали їй передні та задні лапи.

— Ось так! — задоволено зітхнув Лукас та витер піт з лоба. Джим саме повернув ключа в останньому замку.— Тепер більше нічого не трапиться.

Після того як Джим визволив дітей, спочатку пролунало гучне "здрастуйте!", а потім почався справжній переполох. Діти співали, волали, бігали, а найменші стрибали на одній ніжці та плескали в долоні.

Лукас і Джим, посміхаючись, сиділи у центрі ґвалту. Дітлахи протискалися до них і без кінця дякували. Підходили вони й до Емми, вихваляли її до небес і поплескували по товстих боках. Кілька хлопчиків навіть повзали по ній, розглядаючи усілякі деталі. Еммина пом'ята фізіономія сяяла від задоволення та розчуленості.

Лукас пішов до передпокою і замкнув на важкий замок входні кам'яні двері.

— Ну, діти,— сказав він, повернувшись.— Поки ми в безпеці. ніхто не зможе зараз захопити нас зненацька. У нас є трохи часу. Давайте обговоримо, як нам краще за все вибратися з цього незатишного Дракон-Міста. Тікати крізь ту печеру, якою ми сюди їхали, боюся, буде занадто небезпечно. По-перше, Еммине маскування більше нікуди не годиться, а по-друге, у кабіні на всіх не вистачить місця. Та й дракони-вартові точно щось помітять. Отже, треба придумати новий план.

Якийсь час усі посилено розмірковували, проте ніхто нічого не вигадав. Раптом Джим запитав, наморщивши лоба:

— Лі Сі, а куди ти кинула тоді свою пляшкову пошту?

— До річки, яка бере початок за нашим будинком,— відповіла принцеса.

Джим із Лукасом обмінялися здивованим поглядом. Лукас стукнув себе долонею по коліну та гукнув:

— Ось як все-таки! Невже Непомук нас обдурив?

— А річку звідси видно? — поцікавився Джим.

— Так,— відповіла принцеса.— Ходімо, я її вам покажу.

Дівчинка повела друзів до помешкання на іншому боці коридору.

Там стояло близько двадцяти маленьких кам'яних ліжечок. Це була спальня, у якій дракониця замикала дітей кожного вечора. Якщо підтягти ліжечко до стіни та стати на нього, то можна визирнути у кам'яний отвір. І дійсно, внизу, усередині дивного трикутного майданчика знаходилася величезна кругла колодязна чаша, з якої потужним потоком біла жовто-золота вода; вона текла через край цієї кам'яної чаші й утворювала велику річку, що петляла вздовж похмурих підніж будинків-ущелин.

Лукас і Джим задумливо дивилися вниз, на виток Жовтої річки, бо в тому, що йшлося саме про неї, сумніватися не доводилось. Між тим усі діти перебралися до спальні, сповненні очікування, навколо друзів.

— Якщо пляшкова пошта Лі Сі допливла за течією до самісінької Мигдалії,— проказав поволі Джим,— то й у нас, певно, теж вийде.

Лукас витяг люльку з рота.

— Чорт мене забирай, Джиме,— пробасив він.— А це ж ідея! Ні, це більше ніж ідея, це вже готовісінький план, найсміливіший у світі! Це буде подорож у найповнішу невідомість!

Лукас примружився і діловито запихкав люлькою.

— А я, може бути, плавати не вмію,— боязко подала голос якась маленька дівчинка.

Лукас посміхнувся.

— Це нічого, мила панянка. У нас дивовижний корабель. Емма плаває, наче лебідь. Щоправда, треба трохи смоли та дьогтю, аби законопатити всі шви та щілини.

На щастя, це виявилось зовсім нескладною річчю, бо у дракониці у коморі стояло багато діжок зі смолою, у чому друзі тут-таки змогли переконатися.

Смола й була основним продуктом харчування мешканців Сумландії.

— Ось що, діти! — сказав Лукас.— Краще дочекатися ночі. Під покровом темряви ми на нашому локомотиві по течії вплинемо з Дракон-Міста і завтра вранці будемо вже далеко звідси.

Діти із захопленням прийняли план.

— Чудово. Тоді,— запропонував Лукас,— розумніше за все буде, якщо ми поспимо пару годинок. Згодні?

Усі були згодні. Для надійності Джим замкнув ще й класну кімнату, у якій Емма наглядала за зв'язаною драконицею. Потім вони затишно, наскільки змогли, умостилися на кам'яних ліжечках та поснули. Лише

Лукас сидів у кутку кімнати у величезному кам'яному кріслі із височезною спинкою, кутив свою люльку та охороняв дитячий сон.

Маленькому індіанцеві снився його рідний вігвам та внучатий дядечко, ватажок "Білий Орел", який вручив йому нову пір'їну. А ескімося бачило уві сні свій круглий сніговий дім, над яким різнокольоровими сполохами горіло північне сяйво, і свою сивоволосу тітоньку Улуболо, що подавала йому чашку гарячого риб'ячого жиру. Маленькій голландці снилися її рідні нескінченні поля тюльпанів із білим будиночком її батьків посередині, перед яким лежали величезні, як жорна млина, круглі жовті сири. А маленька принцеса уві сні гуляла зі своїм батьком за руку по витонченому фарфоровому мостику.

Джима-Кнопку сон уніс до Усландії. Хлопчик сидів у маленькій кухні у пані Ваас, у вікно світило сонце, і він розповідав про свої пригоди. І маленька принцеса Лі Сі сиділа поруч із пані Ваас і з захопленням слухала його.

Так кожному з дітей снилися його рідні краї, а сутінки тим часом поступово згущувалися, і мить відплиття наближалася.

Глава двадцять друга, у якій мандрівники потрапляють під землю і бачать дива

Між тим зовсім стемніло. Кам'яний годинник у сусідній кімнати пробив десять. Час!

Лукас розбудив дітей. Для освітлення вони запалили кілька смоляних факелів. Потім вони принесли з комори діжку з дьогтем, усі разом поставили її на плиту у драконицевій кухні та розвели великий вогонь. Коли чорна каша закипіла, Лукас перевіз Емму з класної кімнати до кухні, і вони разом із Джимом узялися затуляти всі щілини у вікнах та дверях кабіни, акуратно промазуючи їх гарячою смолою. Діти здивовано спостерігали за ними.

— А що нам робити із драконицею? — запитав Джим під час роботи.— Залишимо її зв'язаною лежати?

Лукас трохи подумав, а потім похитав головою:

— Ні. Тоді вона швидко помре з голоду. Ми її перемогли, і так жахливо мстити їй, безпорадній, тепер — не дуже шляхетно. Хоча вона цього, звісно, заслужила.

— Але якщо ми її відпустимо,— стурбовано сказав Джим,— вона напевне здійснить тривогу та не дасть нам піти.

Лукас задумливо кивнув:

— Отже, нічого іншого не залишається, як узяти її з собою. Хотілося б ще щось від неї дізнатися. Крім того, вона має понести заслужене покарання.

— Таж вона важчезна! — гукнув Джим.— Якщо взяти її з собою, то Емма втопиться, і до того ж для нас самих місця не залишиться.

— То так,— відповів Лукас та посміхнувся.— Тому тварюка має бути задоволена тим, що попливе позаду нас.

— Тоді доведеться знімати з неї ланцюги,— сказав Джим і наморщив лоба.— А вона жахливо сильна, впиратиметься.

— Не думаю,— відповів Лукас із задоволеною посмішкою.— Ми зробимо дуже просто. Один кінець ланцюга прикріпимо в Емми ззаду, а інший — у дракониці на єдиному зубі. Він так сильно видається вперед, що пащу можна спокійнісінько залишати зв'язаною. Перед відплиттям звільнимо їй передні та задні лапи. А якщо вона надумає опиратися, то відчує на власному зубі, що це означає. Ось побачиш, вона буде покірливою, наче ягня.

Цей план усім дуже сподобався. Закінчивши конопатити, вони відкотили Емму назад до класу. Побачивши, що вони повертаються, дракониця підвела голову. Схоже, вона цілком збадьорилася. Проте для того, аби знову стати небезпечною, вона була дуже добре опутана ланцюгами. Дракониця обмежилася лише тим, що злобно виблиснула очима та випустила з вух і ніздрів жовті клуби диму.

Коли Лукас все-таки оголосив їй, що вона попливе у кільватері, дракониця схопилася та у розпачі затрясла своїми оковами.

— Припини! — строго сказав їй Лукас.— Від цього жодного зиску, тож поведься розумно.

Дракониця, певно, зрозуміла. У будь-якому разі вона нахилила голову до підлоги, заплющила очі та прикинулася мертвою. Проте це не викликало співчуття, на яке вона, можливо, сподівалася.

При світлі факелів Лукас дістав зі скрині з інструментом лещата і з'єднав усі обривки ланцюгів, які ще лежали на партах. Один кінець цього довгого ланцюга він приладнав до Емми ззаду, а інший — до великого зубу дракониці. Цей кінець він закріпив із особливою ретельністю, аби чудовисько в путі не змогло його скинути.

Закінчивши з цим, він дав команду усім дітлахам забратися на локомотив і зайняти місця. Тільки вони із Джимом поки залишилися внизу. Коли всі розсілися, Лукас став попереду Емми для управління, бо в кабіні йому вже було не вміститися.

Потім він дав знак Джимові, який тут-таки зняв ланцюги з передніх і задніх лап дракониці і швидко відскочив убік.

— Еммо, рушай! — сказав Лукас.

Локомотив поїхав, і ланцюг натягся. Дракониця розплющила очі та незграбно підвелася. Побачивши, що її лапи вільні, вона, як і передбачав Джим, тут-таки з усіх сил спробувала пручатися.

Але цієї миті з її грудей вирвався болісний стогін, оскільки зуб був драконицевим слабким місцем і, з'єднаний із сильно натягненим ланцюгом, завдавав їй нестерпного болю. Робити було нема чого, і вона важкою ходою мимохіть закрокувала слідом за Еммою. При цьому було дуже помітно, що вона готова луснути від злості. Її маленькі очки горіли різнокольоровими вогниками.

Коли вони дісталися дверей квартири, Лукас гучно сказав дітям:

— Гасіть факели! Інакше світло нас видасть!

Потім вони з Джимом відчинили важкі кам'яні двері, і незвичайна процесія у повній темряві спустилася спіраллю сходів на перший поверх та вийшла на вулицю.

Кілько драконів, що запізнилися, незграбно протупотіли протилежним боком вулиці.стороне. Діти зачали дихання. На щастя, чудовиська нічого не помітили, по-перше, через темряву, а по-друге, тому що вони, як завжди, були надто зайняті тим, що злилися чи лаялися собі під ніс.

Лукас обережно спрямував локомотив навколо будинку, і незабаром вони опинилися біля річки. Від води йшло дивне легке золотаве світло. Вона сяяла сама по собі, так що було видно, як мерехтять у ночі швидкі хвилі.

Лукас зупинив Емму та почав досліджувати берег. Той полоого спускався просто до води.

Лукас повернувся задоволений і прошепотів дітям:

— Спокійно сидіть на своїх місцях! А тобі, моя мила товстушко Еммо, доведеться зараз знову пограти у кораблик. Щастя! Я на тебе покладаюся!

Із цими словами він вивернув кран знизу котла, і вода із булькотінням полилася з Емминих нутрощів. Коли котел спорожнів, він закрутив крана і з допомогою Джима підтяг локомотива так близько до пологого спуску, що далі той зміг котитися сам собою. Друзі похапцем заскочили на локомотив та видерлися до дітлахів на дах кабіни.

— Тримайтеся міцно! — приглушено скомандував Лукас, коли Емма м'яко ковзнула у воду. Течія була доволі сильною. Вона миттю підхопила пливучий локомотив і понесла його вперед. Дракониця, що боялася води, як і всі її родичі, все ще стояла на березі й вироблювала жахливі гримаси. У неї були на те причини, оскільки вона знала напевне, що у воді її вогонь згасне і, крім того, вода змиє з неї весь бруд. Їй було дуже-дуже страшно. Спочатку вона ще кілька разів жалюгідно пробувала боротися із ланцюгом, що її тяг, потім деякий час йшла за локомотивом по берегу, але тут з'явився міст, і що ж тут поробиш? Дракониця кілька разів провищала по-щенячому, нічого більше із зав'язаною пащею вона сказати і не могла, а потім, покірлива долі, зафиркала і пошльопала назустріч хвилям. Тут почулося шипіння і показалася пара, а коли хмарки пару трохи розсіялися, виявилось, що дракониця, коли треба, чудово вміє плавати. Так і дрейфували вони цілком беззвучно крізь нічне Дракон-Місто.

Ось тільки куди вела ця річка? Невже Непомук сказав друзям неправду і вона все-таки протікає крізь "Країну Тисячі вулканів"? Чи тут була, ймовірно, якась таємниця, невідома напівдраконові?

Тепер течія помітно посилилася. Вона стала по-справжньому бурною. Наскільки було видно в темряві, мандрівники наближалися до міської околиці, тобто до величезної стіни кратеру, яка оповивала місто на зразок валу фортеці.

— Стережись! — гукнув раптом Лукас з передньої частини котла, на якій він видів верхи на пару з Джимом. Усі пригнулися, і їх поволокло до абсолютно непроникної пільми печери у скелі. Вони неслися все швидше та швидше. Навколо вже нічого не можна було розрізнити. Тільки гуркіт та шипіння маси води, що вирвалася на волю, гули у мандрівників у вухах.

Лукас хвилювався за дітей. Опинись вони тут удвох із Джимом, він не надав би небезпеці настільки великого значення. Обидва вже звикли до самих найризикованіших пригод. Але діти — як вони перенесуть це плавання? Деякі зовсім ще малюки, крім того, є тут і дівчатка. Звісно, вони жахливо бояться.

Але, врешті-решт, назад їм тепер вже не можна, а втішати та підбадьорювати їх у цьому гуркоті теж ніяк неможливо. Лукасові нічого не лишалося, крім як чекати на розвиток подій.

Течія несла їх уперед та вниз, усе глибше та глибше. Дітлахи заплющили очі і міцно вчепилися один в одного та в локомотив. У них голова йшла обертом від цього падіння, якому, здавалося, краю не буде, ніби падали вони до самого центра Землі.

Нарешті, нарешті течія трохи спала, і хвилі, що пінилися, заспокоїлися. А деякий час потому течія річки стала такою саме рівною та неквапливою, як і на початку плавання, тільки тепер мандрівники перебували десь глибоко-глибоко під землею. Поступово вони наважилися розплющити очі та побачили, що у темряві мерехтить райдужне чарівне світло. Але нічого певного поки було не розпізнати. Лукас обернувся до дітей і гукнув:

— Ніхто не пропав? Усі на місці?

Дітлахи все ще не могли оговтатися, і їм знадобилося багато часу, аби перерахуватися. Нарешті вони змогли доповісти Лукасові, що все гаразд.

— А що із драконицею? — запитав Лукас потім.— Вона ще на ланцюзі? Жива?

Ні, із драконицею не сталося нічого серйозного, крім того, що вона досхочу наковталася води.

— А де ми взагалі? — запитав маленький хлопчик у тюрбані.

— Гадки не маю,— відповів Лукас,— сподіваюся, скоро стане світліше, тоді побачимо.— І він розкурих свою люльку, що погасла під час стрімкого спуска вглибину.

— У будь-якому разі ми точно перебуваємо на шляху до Пиню! — утішив Джим, бачачи, що кілька малюків збираються розревтися. Діти швидко заспокоїлися та почали із цікавістю роззиратися навколо. Тьмяне чарівне світло тим часом посилилося до пурпурово-червоних сутінків, у відблиску яких можна було розрізнити, що річка протікає крізь печеру з високими зводами. Світло йшло від сотень тисяч червоних дорогоцінних камінців, які кристалами завдовжки з руку росли на стінах та на стелі.

Ці рубіни іскрилися, блищали та мерехтіли, ніби незліченні ліхтарики. Видовище було надзвичайно чудовим.

За деякий час світло змінилося. Воно змінилося сліпучою зеленню, яку випромінював цілісінький ліс смарагдів, які, ніби гігантські бурульки, звисали зі стелі печери ледь не до самісінької води. Трохи далі річка попрямувала крізь низький, вузький та довгий грот, у якому панувало фіолетове сяйво, що створювали міріади найтонших кристалів аметисту, які, наче мох, вкривали скелясті стіни. Потім вони перетнули простір, що випромінювало таке яскраве світло, що дітям довелося трохи

примружитися. Там зі стелі, подібно до сотень люстр, звивали величезними виноградними гронами прозорі алмази.

Підземним красотам не було краю. Дітлахи вже давно припинили теревенити. Спочатку вони все ще перешіптувалися, але врешті-решт цілком прищухли, повністю занурившись у споглядання цього підземного світу див. Іноді течія прибивала локомотив так близько до стін печери, що кожен із них зміг відламати кілька дорогоцінних камінців на згадку.

Ніхто з компанії мандрівників, мабуть, не зумів би сказати, скільки годин минуло, але тут Лукас помітив, що течія раптом знову помітно посилилася.

Скелясті стіни почали зсуватися все ближче та ближче одна до одної, поступово набуваючи червонуватого забарвлення, яке то тут то там уривалося широкими білими смугами та зигзагоподібними лініями. Водночас потьмяніло і чарівне сяйво, бо дорогоцінного каміння тут більше не було. Урешті-решт настала така ж непроглядна темрява, як і на початку підземної подорожі. Тільки зовсім-зовсім поруч зрідка мерехтіли у північній промінчики поодинокі кристали.

Потім і їх не стало видно. Вода знову захлюпала та зашипіла, і мандрівники вже приготувалися до нового падіння до самої-самої глибини.

Але цього разу на них чекав набагато приємніший сюрприз. Вони вдруجه проминули браму в скелі, і Емма зі своїми пасажирами на борті та драконицею в кільватері водою, що пінилася, стрілою вилетіла назовні!

Їх зустріла чудова ясна зоряна ніч. Тепер річка спокійно та велично текла своїм широким руслом. Береги по обидві її боки оточували могутні вікові дерева. Їхні стовбури були прозорими, як кольорове скло! Нічний вітерець шумів у гіллі, і тут само звідусіль лунав ніжний передзвін, як від незліченної кількості крихітних дзвіночків. Тут локомотив ковзнув під

мостиком, що витонченою дугою вигнувся над річкою,— мостик був із блискучого фарфору!

Зніяковілі від подиву, мандрівники роззиралися навколо. Першою, до кого повернулася здатність розмовляти, була маленька принцеса Лі Сі.

— Ура! — заволала вона.— Це Мигдалія! Це моя батьківщина! Тепер ми врятовані!

— Та не може цього бути! — заперечив Джим. Від Мигдалії до Сумландії ми знаєш скільки днів добиралися? А зараз ми щонайбільше кілька годин у путі!

— Мені теж це сумнівно,— пробурмотів Лукас,— певно, тут якась помилка!

Джим видерся на трубу, аби краще все роздивитися. Він ретельно огледів усе навколо, а потім озирнувся. Брама, крізь яку вони кілька хвилин тому проїжджали, знаходилася біля підніжжя величезних гір, які поперечною лінією простягалися через усю країну. Кожна вершина була вкрита червоно-білими візерунками. Сумнівів більше не залишалося, це була "Корона Світу".

Джим зліз із труби і повільно, майже урочисто сказав дітлахам, які з очікуванням витріщилися на нього:

— А ми й справді в Мигдалії!

— Джиме! — раділа маленька принцеса.— Я така рада, така рада, така рада!

Вона саме стояла поруч із ним, і тому в пориванні радості поцілувала його просто в губи. Джим завмер, наче громом вдарений.

Дітлахи сміялися, і горлали, і обіймалися, і так розійшлися, що Емма заходила ходуном. І ледь не перекинулася, але тут Лукас закликав їх до спокою.

Коли Емма знову вирівнялася, Лукас сказав Джимові:

— Я б ось як пояснив цю історію: пливучи під землею, ми набагато скоротили шлях. Що ти скажеш на це, Джиме?

— Що-що? — перепитав Джим.— Що ти сказав? — Він явно намагався привести до ладу всі свої п'ять почуттів, а то йому все ще ввижалося, що він марить.

— Гаразд, старий,— пробасив Лукас та посміхнувся про себе. Звісно, він помітив, чому його маленький друг нічого та нікого, крім маленької принцеси, навколо себе не бачить та не чує. тут він повернувся до дітлахів та запропонував, аби кожен розповів йому свою історію. До Пиню все одно ще було пливти та пливти, а Лукасові не терпілося дізнатися, як діти потрапили до дракониці в Сумландію.

Усі погодилися. Лукас розкурих нову люльку, і першою свою історію почала розповідати маленька принцеса.

Глава двадцять третя, у якій мигдальська принцеса розповідає свою історію,

а Джим раптом сердиться на неї

— Настали довгі канікули,— почала розповідати Лі Сі.— І, як це бувало кожного року, мені дозволили поїхати до моря. Мій батько дозволив мені навіть запросити сімох подружок, аби я не нудьгувала. А ще туди поїхали три більш старші придворні фрейліни, щоб за нами приглядати.

Ну ось, ми всі разом жили у маленькому гарненькому замку із лазурового фарфору.

Просто перед нами на золотавому піску шуміло море.

Фрейліни щодня казали нам, що грати можна тільки поблизу замка і що не можна далеко втікати, щоб із нами нічого не трапилось. Спочатку я слухалася і не йшла далеко, але оскільки фрейліни, незважаючи на те що ми всі були дуже слухняними, продовжували твердити одне й те саме, в мені раптово прокинувся дух протиріччя. А він у мене, на жаль, жахливо сильний. Коротше кажучи, я втекла і попрямувала на свій страх та ризик гуляти морським берегом. За якийсь час мені здалеку стало видно, що фрейліни з подружками почали мене шукати. Але замість того, щоб їх покликати, я заховалася в заростях комишу.

Трохи згодом мої подружки з фрейлінами пройшли поблизу, невпинно вигукуючи моє ім'я, вони, здається, були жахливо налякані та схвильовані. А я анічирк сиділа в своєму притулку. Потім усі повернулися, і я почула, як вони казали про те, що тепер підуть в інший бік, бо я могла втекти зовсім-зовсім далеко. Я крадькома посміювалася, а коли вони пішли, вилізла з притулку та попрямувала гуляти берегом, йдучи від замку все далі та далі. Я збирала до фартуха гарненькі черепашки та тихесенько наспівувала пісеньку, яку на ходу склала, аби скоротити час. Ось так:

Чудово, пречудово

Самій на березі!

Гулять туди, іти сюди

Хоч цілий день можу!

Вам не знайти принцесу Лі Сі,

Хто не зови, як не проси!

Гей, тілі-бум, тум!

Склала я пісеньку, між іншим, сама, а доречну риму на "Лі Сі" знайти не так-то й просто. Так я йшла та наспівувала, але раптом помітила, що пляж уже зовсім не піщаний, а йду я кромкою скелястого узбережжя, інший край якого крутим обривом іде до моря. Мені було вже не так весело, але зазнаватися собі в цьому я не хотіла. Отже, я пішла далі. Раптом я побачила, що далеко в морі з'явилося вітрильне судно, воно швидко наближалось саме до того місця, де я зупинилася. Корабель ішов під червоними, як кров, вітрилами, а на найбільшому вітрилі чорною фарбою була намальована величезна цифра 13.

Тут Лі Сі охопила лихоманка, і вона на хвильку замовкла.

— Ось це цікаво! — пробасив Лукас, обмінявшись із Джимом значущими поглядами.— Продовжуй!

— Корабель пристав до берега просто біля мене,— розповідала далі злегка зблідла від спогадів принцеса.— Я від жаху залякла на місці. так, корабель був такий величезний, що його борт височів над скелястим узбережжям, на якому я стояла. Тут до мене зістрибнув чоловік дуже жахливої зовнішності. На голові в нього був дуже дивний капелюх із намальованими на ньому черепом та двома перехрещеними кістками. Вдягнений він був у картату куртку, шаровари та ботфорти. Із-за поясу стирчали кинджали, ножі та пістолети. Під великим крюкуватим носом у нього росли довгі чорні вуса, що звисали до поясу. В його вухах красувалися товсті золоті кільця, а маленькі очки були так тісно посажені одне до одного, що здавалося, ніби він сильно косить. Побачивши мене, він загорлав: "Ага, маленька дівчинка! Чудова здобич!".

Голос у нього був низький та зовсім схриплий, і мені тут-таки захотілося втекти, проте він схопив мене за кіски та зареготав. При

цьому стало видно його зуби, великі та жовті, наче в коня. Він сказав: "Доречно ти нам трапилася, маленька!".

Я закричала та почала відбиватися, але допомоги, звісно, чекати було нема звідки. Високий чоловік підняв мене та — гоп! — закинув на корабель. Летючи у повітрі, я ще подумала: "І навіщо тільки...",— але додумати до кінця "...я втекла від усіх?" не встигла, бо саме цієї миті на борту корабля мене впіймав інший чоловік, який ззовні анітрохи не відрізнявся від першого. Спочатку мені навіть здалося, що це той самий чоловік. Проте це було неможливо. Коли мене поставили на палубу, я змогла оглядітися та побачила, що на кораблі було багато чоловіків і всі вони були схожі один на одного, ніби дві краплі води.

Спочатку морські розбійники посадовили мене у клітку. Вона виглядала як велика пташина та висіла на щоглі на товстому гаку.

Тепер усю мою хоробрість наче вітром здуло, і я заплакала так гірко, що мій фартух промок наскрізь. Я дуже прохала цих чоловіків відпустити мене на волю.

Проте їм було байдуже. Корабель відплив із швидкістю блискавки, берег швидко пропав із виду, і навколо залишилася лише вода.

Так пройшов перший день. Увечері прийшов один із цих типів та просунув мені крізь прутки решітки кілька шматків засохлого хлібу. Ще він засунув до клітки маленьку кружку із прісною водою. Але їсти мені зовсім не хотілося, тому до хліба я навіть не доторкнулася. Тільки відпила трохи води, бо від сонця, що припікало, та довгого плачу сильно захотілося пити. Коли спустилися сутінки, розбійники запалили кілька ліхтарів і, викотивши на середину палуби велику діжку, розсілися навколо неї. У кожного з них була велика кружка, вони наповнювали їх із діжки, а потім пили та співали на всю горлянку дикі пісні. Одну з них вони співали найчастіше, тому я її запам'ятала. Мабуть, це була їхня улюблена пісня. Ось які в ній були слова:

Тринадцять чоловік та скриня мерця,

Йо-хо-хо, і в діжці ром!

Пий, і диявол тебе доведе до кінця,

Йо-хо-хо, і в діжці ром!

До речі, чоловіків я намагалася перерахувати, але це було важко через мерехтливе світло, а ще тому, що всі вони були дуже схожі один на одного. Проте, гадаю, що їх насправді було тринадцять, як вони співали у своїй пісні.

Раптом я зрозуміла і те, чому вони намалювали на своєму вітрилі цифру 13.

Тут Джим урвав розповідь маленької принцеси таким зауваженням:

— Я відтепер теж розумію, чому в адресі відправника на моїй посилці стояло 13.

— У якій адресі відправника? І на якій посилці? — запитала Лі Сі.— Ти вже казав щось схоже дракониці, і мені давно хотілося тебе про це порозпитувати.

— Якщо ви обидва не проти,— втрутився Лукас,— то нехай спочатку Лі Сі закінчить свою історію, давайте-но за порядком. Потім Джим розповість, що трапилося з ним. А то повний безлад виходить.

Усі з ним погодилися, і Лі Сі повела далі:

— Коли розбійники сиділи кружечком та пили, я помітила ще й те, що вони постійно плутаються навіть між собою. Щоправда, схоже, що це їм

особливо і не заважало. Явно жоден із них не знав, ані як його звуть, ані чи це він сам або хтось інший. Проте, здається, їм було абсолютно все одно, знають вони це чи ні, бо так чи інакше всі вони були однакові. Тільки свого капітана вони впізнавали одразу, бо він, аби чимось відрізнитися від інших, почепив на капелюха червону зірку.

Усі беззаперечно йому корилися.

Наступного дня я жахливо зголодніла та з'їла трохи сухарів. А в іншому все було точно так, як і першого дня. Коли настав вечір і розбійники розсілися навколо діжки, я почула, як капітан казав їм: "Слухай-но сюди, браття! Завтра опівночі зустрічаємося із драконицею на обумовленому місці. Буде їй чим втішитися!" При цьому він подивився на мене та посміхнувся.

"Це добре, капітане,— почула я відповідь розбійників,— тоді в нас знову буде ром. Це нам дуже до вподоби. Адже діжка майже порожня".

То, що сказане мало відношення до мене, було ясно, хоча я ще не знала, яке саме. Можете собі уявити, як було в мене на душі.

Наступної ночі задув пронизливий вітер і погнав по небу рвані хмари, за якими що зникав, то знову з'являвся повний місяць. У клітці було жахливо холодно.

Близько півночі я раптом помітила, що від обрію до темряви йдуть світлові сигнали, на які прямує наш корабель. Коли ми підійшли ближче і місяць знову ненадовго визирнув із-за хмар, я розрізнила кілька голих крутих кліпів із гладкого заліза, які стирчали з моря. А на одному з цих кліпів в очікуванні сиділа величезна дракониця. Її темний силует чітко вимальовувався на тлі штормового неба.

"Хххх,— прошипіла вона, коли розбійницький корабель пристав поруч із нею, при цьому з її ніздрів вистрілили язики полум'я ядовито-зеленого

та фіолетового кольору.— У вассс зззнову є щосссь для мене, хлопччччики?"

"Ще й як є! — заволав капітан у її бік.— Цього разу особливо чудова маленька дівчинка!"

"Аххх, оссьсь як? — прошипіла дракониця із злою посмішкою.— І щщо ж ви ззза неї хочччете, ссстарі шшшахраї?"

"Як завжди,— відповів капітан,— діжку натурального сумландського рому марки "Драконова горлянка"! Це єдиний ром у світі, кріпкий саме для мене і моїх братиків. Якщо не хочеш, то ми відчалюємо".

Вони ще трохи поторгувалися, і нарешті дракониця дала їм діжку рому, на якій я весь цей час сиділа. За нього вона отримала від розбійників клітку зі мною. Потім вони домовилися про наступну зустріч та розпрощалися. Крізь посвист вітру недовго було чути спів чортової дюжини, потім корабель зник удалині.

Дракониця підхопила мою клітку та підняла її високо, щоб достеменно та в усіх подробицях мене роздивитися. Нарешті вона сказала: "Осссь щщщо, моя дитинонько. Ззз іграми у ляльки, лінощщщами, прогуляночччками, канікулами та іншшшим непотребом тепер ссскінччено на-за-вжди! І для тебе нассстав чассс пізззнати правду жжжжитття!".

Тут вона загорнула клітку у товсту щільну ковдру, так що я опинилася у повнісінькій темряві, тому ззовні мені більш нічого було не бачити та майже нічого не чути.

Спочатку начебто нічого й не відбувалося. Я чекала та почала вже запитувати себе, чи не залишила дракониця мою клітку на березі. Але навіщо ж тоді вона виторговувала мене? У довгому очікуванні я непомітно для себе поснула. Ви, мабуть, здивуєтесь, як це можна спати у такій

неспокійній ситуації, але судить самі: з тієї миті, як розбійники мене спіймали, я від жаху та холоду майже не заплющувала очей. А під ковдрою було тепло й темно — ось я і заснула.

Раптом я прийшла до тями. Стало чути жахливий шум. Ви уявити собі не можете такого виску, шипіння та гуркоту! До того ж мою клітку хитало спершу з боку в бік, а потім угору-вниз, так що у мене в животі відбувалося щось дивне, як на американських гірках буває. Усе це тривало приблизно з півгодини, потім раптово припинилося. Якийсь час було тихо, потім я відчула, що клітку опустили та поставили вниз. Ковдру зняли — і, озирнувшись... ну, далі описувати не обов'язково, бо ви всі знайомі з квартирою пані Мальцан. Єдиною втіхою для мене було те, що я не одна відчувала себе кинутою та самотньою у моїй біді, тут були інші діти, які відчували те саме.

Та більше, власне, розповідати майже нема чого. Життя, що почалося тут, було до жаху нудним та сумним. Щодня з ранку до вечора ми сиділи, прикуті до парт, і мали навчатися читати, писати, рахувати і ще чомусь. Мені пощастило більше за всіх, бо, як усі мигдалята у моєму віці, я все це вже вмію. Але моїм однокласникам довелося дійсно вчитися, а дракониця їх бридко мучила. Коли вона перебувала у поганому настрої, а в ньому вона перебувала майже завжди, то їй було абсолютно все одно, чи робили ми помилки, чи ні, аби лупити нас та лаяти.

Із настанням ночі дракониця знімала з нас ланцюги і стусанами проганяла до спільної спальні. Ми загалом ніколи не вечеряли, бо кожного разу в пані Мальцан знаходився привід для покарання відсилати нас до ліжок без вечері. Розмовляти ми теж не могли, навіть пошепки. Це було суворо заборонено. Дракониця сиділа в нас кожного вечора доти, поки ми не засинали.

Проте одного разу вночі мені вдалося її ошукати. Як тільки вона пішла, я встала з ліжка (моє ліжко було поруч зі стіною), залізла на подушку та визирнула в дірку в стіні. Я миттю зрозуміла, що тут занадто

високо, аби втекти, проте побачила, що внизу тече річка. Я подумала, що можна вдіяти, і раптом згадала про лялькову молочну пляшечку, яку знайшла у кишені свого фартуха і зберегла в себе на згадку про дім. У мене тут-таки виник план. Я швидко й тихо розбудила дітей та розповіла їм про план. В одного з них знайшовся вигризок олівця, у іншого — клаптик чистого паперу. Так я написала листа, засунула його до пляшечки, а потім один із хлопчиків, що умів влучно видати, уліз на моє ліжко та кинув пляшечку крізь кам'яну дірку просто у річку.

Із тих пір ми сподівалися на те, що, може бути, якась добра людина якось знайде пляшечку та віднесе її моєму батькові. Так ми й чекали, день за днем, поки ви не приїхали та не визволили нас. А тепер ми тут.

На цьому принцеса закінчила свою розповідь. після неї діти по черзі стали описувати, як сталося з ними. Тут, наприклад, було п'ятеро дітлахів у тюрбанах, на яких несподівано напали, коли вони приймали вечірню ванну в річці разом із своїми слонами. А маленький індіанець під час риболовлі заплив на своєму каное занадто далеко у море. Ескімося дрейфувало на айсбергу до Північного полюсу, аби навідати свою внучату тітоньку. Кілька дітей відправилося в плавання на океанських пароплавах, на які просто в морі напали пірати. Усі гроші, цінності, а разом із ними і дітей розбійники забрали на свій корабель, а пограбовані пароплави потопили разом із вантажем.

У цих тринадцяти дійсно не було ані стиду ані совісті.

Якими б різними не виявлялися дитячі пригоди, як тільки вони одного разу потрапляли на залізний кліп, з ними відбувалося все те саме, що і з маленькою принцесою. Проте жоден із них не міг сказати, яким чином вони потрапляли до кам'яної квартири пані Мальцан. Насамкінець, у відповідь на настирливі дитячі і особливо принцесові прохання, Джим розповів про все, що пережили вони із Лукасом, перш ніж знайшли шлях до Дракон-Міста.

— Проте одне я тепер знаю точно,— закінчив він, все ще в думках про школу, побачену в Сумландії,— навчатися читати та писати мені ніколи не захочеться. І рахувати теж. Ось не хочу, і все!

Лі Сі скоса подивилася на нього і, високо здійнявши брови, запитала:

— Як, ти ще нічого не вмієш?

— Ні,— відповів Джим,— та мені й не треба.

— Але ж ти принаймні на рік старший від мене! — здивувалася дівчинка. А потім додала: — Якщо хочеш, я тебе навчу.

Джим замотав головою:

— Я гадаю, все це ні до чого, суцільна маячні та користі жодної. Навчання тільки відволікає від важливих справ. Я поки чудово обходжуся без читання та письма.

— Він правильно каже! — вигукнув маленький індіанець.

— Ні,— енергійно заперечила маленька принцеса,— це дуже навіть до чого. Якби я, наприклад, не навчилася писати, то не змогла б відправити пляшкову пошту і нас би ніхто не врятував.

— Та жодна пляшкова пошта тобі б не допомогла,— відповів Джим,— якби ми вас не визволили.

— Саме так! — вигукнув маленький індіанець.

— То ось воно що! — трохи кепкуючи відгукнулася маленька принцеса.— Тобі, між іншим, Лукас-машиніст допомагав! А що б сталося з нами і з вами, якби Лукас, як і ти, не вмів читати?

Джим не знайшов, що відповісти. Він розумів, що Лі Сі загалом права, однак саме це його й дратувало. І що це їй прийшло до голови напучувати його? Адже він як-ніяк нещодавно врятував її, до того ж ризикуючи власним життям. Мужність та хоробрість все-таки трохи важливіше, ніж розумність. У будь-якому разі не хоче він вчитися, і баста!

У Джима зробилося таке похмуре обличчя, що Лукас сміючись ляснув його по плечі та погукав:

— Джиме, старий, ану поглянь о-о-он туди!

І він указав на обрій у східному напрямі, куди вони рухалися по течії річки. Там у всій його надзвичайній пишності саме сходило сонце, так що всі хвилі блищали як чисте золото. А незабаром мандрівники побачили вдалині дещо інше: то виблискували та сяяли золотом тисячі дахів Пиню.

Глава двадцять четверта, у якій Емма отримує незвичайну винагороду,

а мандрівники — великий сніданок на будь-який смак

Спливло не дуже багато часу, і ось друзі за допомоги дїтлахів витягли локомотив на сушу. Дракониця теж виповзла на берег та вляглася там, ледь жива через втому. По нїй було видно, що поки усїяке бажання погано поводитися в неї пройшло. Приблизно півгодини потому Лукас із Джимом знову привели Емму у суходільний вигляд. Смолу було видалено із заклопачених дверей, до котла знову залили воду, і під ним загорівся веселий вогонь.

Усі так старанно працювали, що зовсім не помітили мигдальського польового жандарма, що їхав на велосипеді із великим колесами путівцем неподалік. Помітивши мандрівників, він пригальмував та взявся розмірковувати, чи не можуть це бути якісь небезпечні чужоземні війська. Проте після того як жандарм визначив, що там майже самі діти,

припущення щодо військ відпало, і він під'їхав ближче. Щоправда, огинаючи останній кущ, він зачепив одну волосинку на драконицевому хвості. Переляканий до смерті, жандарм розвернув велосипеда і так ушкварив назад, ніби за ним женуться сто чортів.

Захекавшись, він дістався столиці та доповів про побачене своєму начальникові.

— Ось це так! — вигукнув той.— Це найчудовіша з усіх можливих новин! За неї цар призначить вас щонайменше у генерал-жандарми, щасливчику!

— Я-а-ак та-а-ак? — затинаючись, спитав жандарм.

— Ви що, дійсно не розумієте, кого ви бачили? — загорлав начальник у найсильнішому хвилюванні.— Тут є лише одне пояснення: це вельмишановні машиністи зі своїм локомотивом. А якщо вони й насправді привезли з собою дракона, то наша принцеса Лі Сі має бути при них. Нам слід невідкладно сповістити царя!

І обидва жандарми помчали до царського палацу. Зрозуміло, розсурмивши по путі новину на всіх перехрестях.

Неможливо й уявити, яка суєта зчинилася в столиці через цю новину. Із швидкістю блискавки переходила вона з вуст до вуст, і в лічені секунди вже всі в Пині, аж до найкрихітнішого немовляти, знали, яка радісна подія відбудеться сьогодні. А оскільки у місті не знайшлося жодного мешканця, який не побажав би допомогти в організації святкової зустрічі, усі вулиці, по яких локомотив мав проїжджати до палацу, у лічені хвилини прикрасилися квітами, стрічками, прапорцями, повітряними зміями та транспарантами. А по обох боках вулиць юрмами стовбичили пиньці, чекаючи на прибуття вельмишановних героїв.

І ось нарешті вони з'явилися. Уже задовго до їхньої появи вулицями пролунали привітні крики із сотень тисяч ротів. Еммі довелося їхати повільно, бо вкрай знесилена дракониця тяглася на прив'язі, ледь пересуваючи лапи. Джим із Лукасом стояли в кабіні та махали з віконець направо та наліво. Діти сиділи на даху, а посередині стояла Лі Сі, маленька принцеса.

Час від часу її було майже не видно у хмарах квітів, якими мигдальці постійно осипали прибулих із кожного вікна чотириповерхових будинків. А ті, що заповнили вулиці, розмахували паперовими прапорцями, підкидали у повітря свої круглі капелюхи та кричали "ура!", "браво!", "віват!" і все інше, що зазвичай кричать у Мигдалії з подібного приводу.

До речі, у магазинах цілим день можна було брати безкоштовно все, що завгодно. Тому що у такий радісний день нікому не хотілося заробляти гроші, а навпаки — всі бажали робити один одному дарунки. Так прийнято в мигдальців, коли вони особливо щасливі.

Позаду дракониці — зрозуміло, на достатній відстані — поступово утворювалася хода з мигдальців, які співали та сміялися, до того ж ще й так розтанцювалися, що їхні кіски крутилися, наче пропелери. І чим ближче під'їжджав локомотив до царського палацу, тим довшою ставала ця святкова процесія.

Майдан перед палацом був ущент сповнений радісними людьми. А коли Емма нарешті зупинилася перед дев'яносто дев'ятьма срібними сходами, величезні двері з ебенового дерева розчахнулися і вниз сходами поспішив цар у шатах, що розвивалися. Позаду нього виднівся Пінг Понг, який, аби не відстати, міцно тримався за кінчик царського плаща.

— Лі Сі! — вигукнув цар.— Моя люба крихітко Лі Сі!

— Батьку! — крикнула Лі Сі і легко зістрибнула з даху кабіни просто на землю. Цар підхопив її на руки, притис до себе та осипав незліченними поцілунками. Усі мигдальці на майдані розчулилися, почали зітхати та витирати вологі від розчуленості очі.

Тим часом Лукас і Джим привіталися з крихіткою Пінг Понгом і помилувалися його роззолоченим халатом. Пінг Понг пояснив їм, що він призначений головбонзою замість відправленого у відставку пана І Те Де, і друзі від усього серця привітали його.

Коли цар нарешті закінчив церемонію привітання своєї доньки, він повернувся до Джима та Лукаса і прийняв їх в обійми. Від радості він ледь міг говорити. Потім цар за руку привітався з усіма дітлахами та сказав:

— Тепер заходьте, мої любі, і підкріпіться добрим сніданком. Ви напевно дуже зголодніли та втомилися. Кожен із вас може замовити свою найулюбленішу їжу.

Він вже хотів був повернутися, аби відвести гостей до палацу, як раптом Пінг Понг схопив його за рукав та щось зашепотів, непомітно вказуючи великим пальчиком на Емму.

— Звісно! — сконфужено похопився цар.— І як це я міг забути таке!

Він зробив знак ебеновим дверям. Там миттєво з'явилися двоє вартових. Один тримав у руках велику зірку з чистісінького золота завбільшки із супову тарілку.

Інший ніс, ніби мантию, величезну стрічку, прикріплену до зірки. Вона була із блакитного шовку із написом, вишитим срібними літерами.

І тут цар виголосив таку промову:

— Люба Еммо! Сьогодні в усьому світі немає людини щасливішої за мене, бо знайшлася моя малесенька донечка. З твого зраненого обличчя я бачу, що ти зазнала великих небезпек і витримала суворі битви. Як маленький знак моєї великої вдячності я хотів би вручити тобі цього ордена. Я доручив моїм придворним золотих справ майстрам виготовити його на випадок вашого щасливого повернення. Не знаю, чи багато значать ордени для локомотивів. Але мені так хочеться, аби й надалі всі бачили, що ти — особливий локомотив. Тому бери його та носи!

Вартові почепили на Емму ордена зі стрічкою, і тисячі мигдальців вибухнули привітними вигуками.

Тим часом Пінг Понг, який від хвилювання то підскакував на місці, то носився довкола і не міг заспокоїтися ані на хвилину, послав за головним придворним наглядачем царського парку та наказав передати, аби той негайно з'явився зі своїми помічниками за драконицею. Ледь закінчилася церемонія вручення ордену, як той прибув із шістьма силачами-працівниками та гігантських розмірах кліткою на колесах, яку везла четвірка коней. Дракониця була настільки збентежена, що, тільки-но Лукас зняв із неї ланцюги, не чинячи опору, забралася досередини. Коли візок укотив геть, Лукас запитав:

— А де ви її влаштуєте? Мені треба буде із нею побалакати.

— Ми тимчасово замкнемо її в старому слоноvníку,— із важною міною відповів Пінг Понг,— і ти, вельмишановний машиніст орденоносного локомотива, зможеш відвідувати її у будь-який час.

Задоволений Лукас кивнув і разом із Джимом й іншими дітлахами попрямував услід за царем та маленькою принцесою до палацу, аби нарешті спокійно поснідати у тронній залі.

Емма, зрозуміло, не могла до них приєднатися, і їй довелося лишитися на майдані, зате мигдальці, які тепер, звісно, її анітрохи не

боялися, цілісінький день юрмилися поруч. Вони підгодовували її мастилом, бо один мудрець десь прочитав, що локомотиви його дуже любляють, мили її, зчищали з неї бруд та натирали маленьким ганчірочками до блиску, поки вона не засяяла і не заблищала як новенька.

А в цей час цар, Лі Сі та всі їхні гості сиділи за сніданком на терасі перед тронною залю у промінні вранішнього сонця. Як і було обіцяно, кожний із дітлахів отримав свою найулюбленішу страву.

Ескімося, наприклад, їло китову грудинку та запивало її з великої чашки риб'ячим жиром. Маленький індіанець їв кукурудзяні коржі та буйволятину, засмажену на пиці, а потім зробив рівно чотири затяжки зі своєї маленької люльки миру, по одній на всі сторони світу.

Тобто кожному з дітей дісталася його домашня їжа. Давнісінько їм не доводилося так насолоджуватись! Джим і Лукас ласували свіжими булочками на меді із великою кількістю какао, і вперше за довгий час цар теж добре підкріпився.

Коли з'явився придворний шеф-кухар Шу Фу Лі Пі Плю, аби дізнатися, чи смачно було шановним гостям, Джим із Лукасом зраділо з ним привіталися. До речі, придворний шеф-кухар через таку радісну подію знову надяг той самий кухарський ковпак, величезний, як батут. Цар запитав його, чи не бажає він ненадовго присісти до них та послухати, що розкажуть діти та обидва друга. У пана Шу Фу Лі Пі Плю саме було трохи часу, і він охоче сів.

По черзі всі ще раз розповіли про свої пригоди цареві, що уважно слухав. Коли історії закінчилися і все було з'їдено, Лукас запропонував:

— Давайте-но, діти, поспимо пару годин. Ми всю ніч очей не стуляли. Я, принаймні, смертельно втомився.

Більшість дітлахів крадькома позіхало, а найменший вже заснув на своїй подушечці для сидіння. Усі були раді такій пропозиції.

— Але спершу ще тільки одне запитання, друзі мої! — сказав цар.— Чи не бажаєте ви погостювати в нас тиждень-два і нарешті по-справжньому відпочити? Від усього серця запрошую вас. Або ж,— додав він із посмішкою,— ви хотіли б одразу роз'їхатися по домівках?

— Ах, будь ласка, якщо можна,— відповів маленький індіанець,— то мені хотілося б якнайшвидше додому. Чим швидше, тим краще.

— І мені! І мені! — заволали діти.

— Добре,— погодився цар із розумінням.— Звісно, мені дуже хочеться, аби ви ще погостювали. Проте я згодний, що додому хочеться більше. Мій головбонза Пінг Понг розпорядиться, щоби зараз-таки спорядили корабель.

— Дякую,— із полегшенням сказав маленький індіанець.

Тим часом для кожного гостя приготували окремі покої, де стояли чудові ліжечка з балдахінами. Уявляєте, як солодко посопували дітлахи на м'яких шовкових подушках після довгих ночей у кам'яних ліжках!

Друзям, зрозуміло, дісталася кімната на двох, де стояло двоповерхове ліжко з балдахіном. Джим зняв чоботи та видерся драбинкою на верхній поверх. Ледь він розтягся на шовковому покривалі, як тут-таки міцно заснув.

А Лукас сидів на краєчку нижнього поверху, у задумливості опершись підборіддям на руки. Із голови в нього не йшла безліч різних дуже складних питань.

Отже, маленька принцеса щасливим чином знову опинилася в свого батька. І інші діти теж скоро будуть вдома. Тут все добре. А ось що буде з ним та з Джимом?

Їм же не можна так просто взяти та повернутися то Усландії. Уже тільки тому, що король Альфонс напевно дуже розлючений на них за те, що вони тоді, нічого не сказавши, залишили острів разом із Еммою, замість того, аби слідувати його настановам. І нема чого особливо сподіватися на те, що він запросто дозволить друзям повернутися. Але навіть якщо король більше на них не сердиться, їм не можна повертатися, оскільки все одно все буде так само, як тоді, коли вони вирішили поїхати втрюх. Урешті-решт, Усландія ж не стала більшою. Може, їм все-таки розлучитися із милою товстушкою Еммою, залишити її тут, у Мигдалії, а самим попрямувати назад, на свій острів? Лукас уявив собі, як йому буде в Усландії без Емми. Занурений у роздуми, він похитав головою. Розлучитися з Еммою він був не в силах, особливо тепер, після всіх пригод, що випали на їх спільну долю, у яких вона завжди залишалася надійною та вірною. Ні, це не вихід із положення. Але, може бути, його величність цар згодиться із тим, що вони залишаться тут та прокладуть через Мигдалію залізницю? Звісно, це не так весело, бо, незважаючи ні на що, Мигдалія — країна чужа, проте це єдина можливість, їм же треба десь прилаштуватися, аби не вештатися весь час білим світом. Лукас зітхнув, піднявся та тихенько вийшов із кімнати, щоби порадитися із царем. Він знайшов царя, який сидів на терасі перед тронною залю, за читанням історичної книги.

— Вибачте за те, що відволікаю, ваша величносте,— сказав Лукас, підійшовши до нього.

Цар захопнув книгу і зраділо вигукнув:

— Лукасе, дорогий мій, ось і чудово, ми можемо разочок побесідувати самі. Я хотів би врегулювати з вами одне дуже важливе питання.

— Мені б теж хотілося дещо обговорити,— серйозно відповів Лукас, усаджуючись навпроти царя.— Але спочатку розкажіть мені, що у вас на серці.

— Як ви, імовірно, пам'ятаєте,— розпочав цар,— я публічно взяв зобов'язання віддати за дружину мою доньку тому, хто визволить її з Дракон-Міста.

— Так, саме так і було, ваша величносте,— відповів Лукас.

— Отож, а вас-то двоє,— вів далі цар.— І що тепер робити? Кому з вас обох її віддавати?

— Це справа проста,— неквапливо розсудив Лукас,— тому, хто її самій більше подобається і хто її першим поцілував.

— І хто ж це? — із напругою в голосі спитав цар.

— Джим Кнопка, звісно,— сказав Лукас.— Якщо не помиляюся, вони один одному дуже подобаються.— І, посміхнувшись, додав: — Хоча в деяких питаннях вони ще й не зовсім зійшлися, наприклад, чи потрібно вчитися читати та писати. У будь-якому разі я вважаю, вони дуже добре пасують один одному. Крім того, саме Джим врятував Лі Сі. У цьому немає жодних сумнівів. А ми з Еммою тільки допомагали.

— Ах, який же я радий! — відповів задоволений цар.— Любий друже, я абсолютно з вами згоден. Обидва і насправді добре пасують один одному. Щоправда, одружуватися їм поки зарано, але для початку можна влаштувати заручини.

— Краще нехай вони самі вирішують,— запропонував Лукас.

— Правильно,— ухвалив цар,— не хочеться надто втручатися. Проте Лукасе, дорогий, а як мені віддячити вам? На жаль, у мене тільки одна

донька, було б їх дві, я би віддав другу за дружину вам. Шкода, що це неможливо. Може бути, у вас є якесь бажання і я можу його виконати? Будь ласка, скажіть! Але тільки хай це буде ваше найзаповітніше бажання!

— Його ви не зможете виконати, ваша величносте,— відповів Лукас та повільно похитав головою.— Більше за все мені хочеться повернутися з Джимом та Еммою назад в Усландію. Але ж ви знаєте, чому ми звідти поїхали. Острів замалий для всіх нас. Мало статися диво, аби моє бажання збулося. Зате в мене є інше прохання, ваша величносте. Дозвольте мені прокласти в Мигдалії залізницю. Вона стане у пригоді і вам, і вашим підданим, а моя мила старенька Емма нарешті зможе увійти до своєї колії.

— Мій вельмишановний друже,— відповів цар, і очі в нього засяяли,— дякую вам за те, що ви хочете залишитись у нас. Тим самим ви доставили мені велику радість. Я тут-таки розпоряджуся, аби для вас побудували найгарнішу та найдовшу залізницю із найпишнішими вокзалами, яку колись бачив світ. Сподіваюся, це хоч якось допоможе поступово забути ваш улюблений рідний острів.

— Велике спасибі,— сказав Лукас.— Ви дуже добрі, ваша величносте.

Цієї миті на терасу ввійшов Пінг Понг і, віддавши глибокий уклін, пропищав:

— Ваша царська величносте, корабель для дітей стоїть у гавані. Сьогодні ввечері перед заходом сонця він готовий для відплиття в океан.

— Чудово,— відповів цар та кивнув Пінг Понгові,— ти насправді виключно старанний головбонза.

Лукас підвівся.

— Я гадаю, для початку ми все обговорили, ваша величносте. Якщо ви не заперечуєте, піду посплю. Я смертельно втомився.

Цар побажав йому приємного відпочинку, і Лукас пішов до кімнати з двоповерховим ліжком під балдахіном. Джим, що не помітив відсутності друга, рівно та глибоко дихав уві сні. Лукас розтягся на нижньому ліжку і, вже запинаючи, подумав: "А що скаже Джим, якщо ми залишимося тут та не поїдемо до Усландії? Раптом він захоче повернутися додому і кине нас із Еммою? Уж я-то його зрозумію".

Лукас глибоко зітхнув і потім теж заснув.

Глава двадцять п'ята,

у якій пані Мальцан прощається, а з Усландії приходить лист

Було близько опівдня, коли Джима та Лукаса розбудив сильний стукіт у двері.

— Відчиніть! Відчиніть! Важливі новини! — почули вони писклявий голосок.

— Це Пінг Понг,— сказав Джим і, спустившись з другого поверху, відчинив двері.

До кімнати кулею влетів крихітний головбонза і, ледь перевівши дихання, защебетав:

— Вибачте, шляхетні друзі, що я так несподівано порушив ваш спокій, проте мені необхідно передати вам привітання від дракониці та щоб ви були такі люб'язні негайно піти до неї, справа невідкладна.

— Отакої! — пробурчав ледь невдоволений Лукас.— Що це означає? Вона повинна мати терпіння!

— Вона сказала,— забелькотів Пінг Понг,— що їй треба попрощатися з вами, але спочатку ще дещо вам повідомити.

— Попрощатися? — спантеличено перепитав Лукас.— Що це на неї найшло?

— Як на мене, це серйозно,— сказав Пінг Понг із стурбованою міною.
— Таке враження, що вона... що вона...

— Що вона що? — почав допитуватися Лукас.— Доказуй до кінця.

— Точно не знаю,— вичавив із себе маленький головбонза,— я гадаю, що вона помирає.

— Помирає? — вигукнув Лукас та обмінявся із Джимом ошелешеними поглядами. У них такого у в думках не було!

— Отакої!

Вони похапцем сунули ноги до чобіт та поспішили услід за Пінг Понгом до палацового саду. Драконицю вони знайшли у великому напівзанедбаному павільйоні, якій раніше слугував вольєром для царських білих слонів. Вона лежала за товстою решіткою, схиливши голову на лапи та заплющивши очі, ніби уві сні.

Пінг Понг завбачливо тримався позаду, коли друзі підійшли до самої решітки.

— То що трапилося? — запитав Лукас. Його голос мимоволі пролунав дружнелюбніше, ніж йому хотілося.

Дракониця не відповідала, не рухалася, замість цього сталося дещо цілком дивне. Ніби всім її величезним тілом від гострої пики до кінчика хвоста пробігло золоте сяння.

— Бачив? — прошепотів Лукас, і Джим так само тихо відповів:

— Так, але що з нею таке?

Тепер дракониця повільно розплющила свої маленькі очки, у яких не було колишнього злобного блиску, вони виглядали тепер просто дуже-дуже стомленими.

— Дякую, що прийшли,— слабко пробурмотіла вона.— Вибачте, але я не можу говорити гучніше. І так жахливо втомилася, так жахливо втомилася...

— Чуєш, вона взагалі більше не ричить та не пищить,— прошепотів Джим.

Лукас кивнув. Потім він гучно сказав:

— Скажіть, пані Мальцан, адже ви не помрете?

— Ні,— відповіла дракониця, і на мить ніби посмішка промайнула на її огидній фізіономії.— Зі мною все гаразд, не хвилюйтеся. Я попросила покликати вас, аби подякувати...

— Та за що? — запитав Лукас, спантеличений не менше, ніж Джим, у якого очі знову стали круглими від подиву.

— За те, що ви перемогли мене та залишили в живих. Той, хто може перемогти дракона, не вбивши його, допомагає йому перетворитися. Ніхто, якщо він злий, особливо не щасливий, так і знайте. А ми, дракони,

злі власне тільки для того, аби прийдешній нас переміг. Щоправда, при цьому частіше за все нас, на жаль, убивають. Проте якщо все пройде інакше, так, як у нас із вами, то потім станеться щось чудове...

Дракониця заплющила очі і якийсь час мовчала, і знову її тілом пробігло це дивне золоте сяяння. Лукас і Джим мовчки чекали, поки вона знову не розплющила очі і не продовжила ще більш слабким голосом:

— Ми, дракони, дуже багато знаємо. Але, поки нас не перемогли, ми творимо лише зло. Ми шукаємо для себе того, кого можна помучити нашими знаннями — як я, наприклад, дітей. Та ви самі це бачили. А коли станеться перетворення, кожного з нас називають "Золотий Дракон Мудрості", нас можна про все запитувати, ми знаємо всі таємниці та розгадуємо всі загадки. Проте це трапляється тільки один раз на тисячу років, бо більшість із нас убивають до того, як відбудеться перетворення.

Дракониця знову замовкла, і втретє нею пробігло золоте сяяння. Але цього разу так, ніби на її лусці повис найтонший золотий слід, ніби блискучий наліт, що залишається на пальцях, якщо доторкнешся метелика.

Збігло доволі багато часу, перш ніж вона знову розплющила очі та ледь чутно продовжила:

— Води Жовтої річки, у яких я пливла, погасили мій вогонь. Тепер я смертельно втомилася. Коли наступного разу мною пройде золоте сяяння, я порину в глибокий сон, і це виглядатиме так, ніби я померла. Проте я не помру. Я буду цілий рік лежати без руху. Будь ласка, потурбуйтеся про те, щоб у цей час мене ніхто не чіпав. За рік, у цей самий час я прокинуся та буду "Золотим Драконом Мудрості". Тоді приходьте до мене, і я відповім на всі ваші запитання. Бо ви обидва — мої повелителі, і я виконуватиму все, що ви мені накажете. Аби довести вам свою вдячність, я хотіла би вже зараз вам допомогти. Отже, якщо ви

бажаєте чогось дізнатися, запитуйте. Але покваптеся, часу залишається обмаль.

Лукас поскріб у себе за вухом. Джим схопив його за рукав і прошепотів:

— Усландія!

Лукас одразу зрозумів та запитав:

— Локомотив на ім'я Емма, Джим Кнопка та я, ми втрьох покинули Усландію, бо для одного з нас там більше не було місця. Що нам зробити, аби ми змогли повернутися назад, проте так, щоби там знову не стало затісно? Адже Усландія така маленька.

Деякий час дракониця мовчала, і Джим злякався, що вона заснула. Однак урешті-решт почулася ледь уловима відповідь:

— Завтра, зі сходом сонця, виходіть у море курсом на Усландію. На другий день вашої подорожі о 12 годині пополудні у точці перетину 321 градуса 21 хвилини 1 секунди західної довготи та 123 градусів 23 хвилин 3 секунд північної широти вам зустрінеться плавучий острів. Запізнюватися не можна, інакше він пропливе повз і ви його більше ніколи не знайдете. Острови такого роду — величезна рідкість. Візьміть із собою кілька коралових гілок, що ростуть із океанських глибин, і киньте їх у воду поруч із Усландією, саме там, де ви поставите на якір плавучий острів. Із коралових гілок виростуть дерева, які підтримуватимуть острів знизу, а коли Джим стане повним підданим, він перетвориться на справжній острів, такий само міцний та надійний, як Усландія... не забудьте...

— Будь ласка! — вигукнув Джим, побачивши, що дракониця заплющує очі. — Скажіть, де мене викрала чортова дюжина перед тим, як покласти до посилки?

— Я... не можу... — прошепотіла дракониця,— пробачте... це... довга... історія... але... зараз...

Вона замовкла, і золоте сяяння останній раз пробігло її лускою.

— Прощайте... Прощайте... — ледь-ледь чутно видихнула вона.

А потім завалилася набік.

Виглядало все й насправді цілком так, ніби вона померла. Ось тільки золоте сяяння посилилось.

— Тепер уже нічого не вдієш,— упівголоса сказав Лукас.— Доведеться зачекати до наступного року. Але пораду вона дала нам непогану. Якщо припустити, що ця історія з плавучим островом не вигадана.

— Те, що зараз відбулося з цією досі дуже неприємною персоною,— відзначив Пінг Понг, який між дав здолав свій страх та підійшов до друзів,— надзвичайно загадково та незрозуміло. Якщо вам до речі, то давайте підемо до його царської величності та розповімо йому про це.

Він підхопив поли свого малюсінького роззолоченого халатика та швидко закрокував геть. Джим і Лукас пішли за ним...

За чверть години всі троє сиділи навпроти царя у тронній залі та обговорювали з ним те, що сталося.

— Слово честі,— насамкінець сказав цар,— за своє довге життя я багато побачив та почув, проте ніщо не здається мені настільки дивовижним, друзі мої. Звісно, я дам розпорядження, аби перетворенню дракониці не завадили.

— А ми, таким чином, можемо рано вранці спокійно прямувати океаном до Усландії та там побачимо, чи зустрінеться нам плавучий острів,— розсудив Лукас, обнадійливо попихкуючи люлькою,— справа, звісно, дорогого варта.

— Гадаєш, що король Альфонс За-Чверть-Дванадцята дозволить нам посадити поруч із Усландією новий острів? — спитав Джим.

— А чому ж він може не дозволити? — здивувався цар.— Він цьому дуже зрадіє.

— На жаль, не все так просто, ваша величносте,— сказав Лукас,— ми ще вам не розповідали, що тоді всі троє — Джим, Емма та я — просто крадькома втекли. Король та пані Ваас, певно, будуть дуже сердитися на нас. Вони скажуть, що Джим утік, а провина на мені. По-своєму вони теж праві. Може бути, вони не хочуть, аби ми поверталися.

— Я попливу разом із вами,— запропонував цар,— та все поясню королю Альфонсові.

Проте тут крихітка Пінг Понг раптом хлопнув себе по лобику та загорлав:

— О боги, боги! П'ять тисяч разів прошу у вас пробачення, вельмишановні локомотивні машиністи!

— А що трапилося? — поцікавився Джим.

— Дещо жахливе, дещо абсолютно кошмарне! — пищав Пінг Понг у розпачі.— За всією цією суєтою із вашим прибуттям, зі спорядженням корабля для дітей та історією із драконицею я забув про найголовніше. О я мерзенний черв! Склеротик із мушиним мозком!

— Заспокойся, Пінг Понгу! — зупинив його цар.— І скажи нам, у чому річ?

— Уже три дні тому для вельмишановних машиністів прийшов лист,— заголосив головбонза.— Лист із Усландії!

— Що? Давай сюди! — загорлали Джим із Лукасом в один голос.

Пінг Понг побіг геть настільки ж прудко, як він бігав до цього лише один раз, коли треба було рятувати друзів від палацової варті.

— А звідки ж в Усландії можуть знати, де ми? — схвильовано спитав Джим.

— Ти забув, чи що? — здивувався Лукас.— Ми ж їм написали перед тим, як поїхати до Дракон-Міста. А це, певно, відповідь. Зараз усе вирішиться. Куди ж подівся Пінг Понг?

Але не встиг Лукас договорити, як крихітка-головбонза був уже тут як тут та протягував йому досить товстого конверта, запечатаного червоною сургучевою печаттю та позначеного гербом короля Альфонса За-Чверть-Дванадцятого. Адреса була така:

Локомотивному машиністові Лукасу та Джимові Кнопці,

що у цей час перебувають у Пині[175], царський палац

А на звороті стояло:

Відправники: Король Альфонс За-Чверть-Дванадцятий Пані Ваас Пан Ермель Усландія

Лукас розірвав конверта, і, коли він розгортав листа, його товсті пальці трохи тремтіли. Усередині було три листи. Він почав читати уголос перший:

"Дорогий локомотивний машиністе Лукасе!

Дорогий Джиме Кнопко!

Завдяки вашому листу ми нарешті та дякувати Богові знаємо, де ви. Повірте мені, коли ми виявили, що вас тут більше немає, опечалився весь народ Усландії, тобто скільки народу ще було. Сам я теж дуже ґрунтовно опечалився.

На всіх прапорах мого замку з тих пір — траурні стрічки. На нашому маленькому острові стало дуже тихо та самотньо. Відтепер більше ніхто не насвистує в тунелях на два голоси, як це робили Лукас та Емма, і ніхто не з'їжджає з великої верхівки донизу, як Джим Кнопка. Коли я підходжу до вікна у неділю та святкові дні за чверть до дванадцятої, не чути більше радощів. Мої піддані, що залишилися, стоять такі сумні, що в мене серце крається. І смачним полуничним морозивом пані Ваас нікому з нам більше не хочеться пригощатися.

Зрозуміло, я і не передбачав усього цього, коли розпорядився ліквідувати стару товстушку Емму. Із часом мені стало зрозуміло, що цей захід не надає всім нам задовільного вирішення проблеми.

Тому я прошу вас усіх трьох повернутися назад якомога швидше. Ми на вас зовсім не сердимся та лише сподіваємося, що й ви на нас більше не сердитеся.

Хоча я досі не знаю, як бути, коли Джим Кнопка виросте і йому знадобляться своя залізниця та свій локомотив, але якийсь інший вихід ми, звісно, знайдемо. Отже, приїздіть скоріше!

З особливою прихильною милістю писано королем Альфонсом За-Чверть-Дванадцятим"

— Лукасе! — затинаячись, проказав Джим, очі в якого ставали все більше та більше.— Це ж означає...

— Хвилинку! — відповів Лукас.— Це ще не все.

Він розгорнув другого листа та прочитав:

"Мій милий маленький Джиме! Дорогий Лукасе!

Нам усім жахливо сумно, і ми не знаємо, як нам усім бути без вас. Ах, Джиме, ну чому ти нічого не сказав мені про те, що неодмінно хочеш поїхати! Я би врешті-решт тебе зрозуміла. І дала б тобі, принаймні, кілька теплих речей та носових хустинок, бо ти завжди дуже хутко їх брудниш.

Можливо, тобі зараз доводиться мерзнути, і на довершення всього ти ще й застуду підхопиш. Я жахливо переживаю за тебе. І чи не дуже це небезпечно — їхати до Дракон-Міста? Дивись, аби з тобою нічого не трапилося, і будь завжди слухняним, мій маленький Джиме. І добре мий шию та вуха, чуєш?

Я зовсім не знаю, що за публіка ці дракони, проте про всяк випадок будь із ними ввічливіше. А коли ви відвезете принцесу додому, приїжджай скоріше до мене.

Твоя пані Ваас

P.S.: Дорогий Лукасе! Ось Джим і дізнався, що я — не його справжня матуся. Можливо, це пані Мальцан, якій тоді було адресовано посилку. Мені дуже сумно, проте, з іншого боку, я рада за мого маленького Джима, якщо він знайде тепер свою справжню маму. Сподіваюся тільки, що вона не дуже сердита на мене за те, що я залишила його в себе.

Попросіть, будь ласка, пані Мальцан, аби вона дозволила хлопчикові приїхати до Усландії на гостину, щоб я змогла ще разочок його побачити. А може бути, вона захоче приїхати разом із ним? Тоді ми зможемо познайомитися, краще й не вигадеш. І ви ж справді потурбуєтеся про те, щоби Джим не потрапив у халепу? Він таке легковажне хлоп'я.

На все добре!

Пані Ваас"

Лукас задумливо згорнув папірець. Очі в Джима сповнилися сльозами. О так, у цьому була вся пані Ваас зі своєю любов'ю та добротою!

Тут Лукас прочитав і третього листа:

"Вельмишановний пане машиністе!

Мій дорогий Джиме Кнопко!

Цим листом щиро поділяю прохання його величності та нашої вельмишановної пані Ваас. Моє існування з тих пір, як Джим тут більше не бешкетує, ввижається мені непотрібним. А Ви, пане машиністе,— людина, без порад та справ якої нікому в усій Усландії не обійтися. Мій водопровід протікає, а сам я не можу його полагодити. Повертайтеся, будь ласка, обидва терміново!

Із цілковитішою повагою!

Ваш вельмишановний пан Ермель!"

Джим знову засміявся та витер сльози зі своїх чорних щік. Потім він спитав:

— Тепер нам все-таки можна вранці їхати?

Лукас посміхнувся:

— Усе питання тільки в тому на чому. Знов доведеться нашій добрій товстушці Еммі тримати відповідь чи ми могли б отримати корабель, ваша величносте?

— Пропоную всім відправитися на державному кораблі,— сказав цар.

— Усім нам? — здивовано перепитав Лукас.— Ви сказали "усім нам"?

— Звісно,— відповів цар.— Ви удвох, моя донька Лі Сі та я. Мені дуже хочеться познайомитися з пані Ваас. Вона здається мені дуже приємно. та достойною поваги жінкою. Крім того, мені слід нанести візит королю Альфонсові За-Чверть-Дванадцятому, оскільки наші країни ймовірно можуть найближчим часом установити одна з одною дипломатичні взаємини.— При цьому він із посміхом подивився на Джима.

— Чорт забирай! — із сміхом вигукнув Лукас.— Що за суєта здійметься в Усландії! У нас, ваша величносте, острів і насправді дуже маленький.— Потім він повернувся до Пінг Понга та поцікавився: — Чи можна нам буде відпливти завтра на світанку?

— Якщо я негайно віддам розпорядження,— пропищав головбонза,— то державний корабель буде готовий до завтрашнього ранку.

— Чудово,— сказав Лукас, тоді віддай, будь ласка, просто зараз свої розпорядження!

Пінг Понг підстрибнув та помчав геть. Для такого малесенького головбонзи усього цього було, мабуть, забагато, але зате в Мигдалії він вважався важливою особою та мав право носити роззолочений халат. Як

проголошує одна старовинна мигдальська приказка, положення зобов'язує.

Глава двадцять шоста,

у якій дітлахи розстаються, а плавучий острів потрапляє до сітей

Усю дітлашню розбудили до післяобіднього чаю, і ті прийшли на терасу до царя та друзів. Потім усі разом поїли. Після того як із їжею було покінчено, вони спустилися на майдан перед палацом. Там уже стояла довга низка витончених мигдальських карет, запряжених маленькими білими кіньми. Карети були пофарбовані у різні кольори та вкриті шовковими балдахінчиками для захисту від сонця. Перша карета вирізнялася особливою пишністю, до неї сів цар зі своєю донькою. Діти розсілися по всіх інших каретах, по двоє чи троє до кожної.

Звісти, правити їм дозволялося самім. Лукас і Джим віддали перевагу їзді на Еммі.

Процесія, яку очолювали цар та принцеса Лі Сі та замикали Емма з друзями, рушила. Аїд привітні вигуки народу вона попрямувала із міста просто шляхом, яким колись їхали Джим із Лукасом. Так ближче до вечора вони нарешті досягли гирла Жовтої річки, де знаходилася морська гавань.

Біля молу стояли два великих кораблі. Одні матроси видиралися по канатах, а інші із вигуком "раз-два, взяли!" натягали величезні вітрила. Один із корабелів уже був готовий до відплиття, чекали тільки попутного вітру. Із настанням сутінків він мав вирушити у плавання, аби доставити дітей до рідних країв. Там матроси ще займалися завантаженням провіанту. Цей корабель був набагато пишнішим та гарнішим. У його носовій частині заввишки із будинок було видно велику золоту фігуру єдинорога. По обидві боки від неї було написано ім'я царя мигдальського.

Отже, це і був державний корабель, який на світанку відпливав до Усландії.

Із заходом сонця з суходолу задув м'який, але стійкий вітер.

Капітан дитячого корабля, веселий старий вовк із червоним носом картоплиною, спустився з палуби та доповів, що все готове до відплиття.

Цар зізвав усіх своїх маленьких гостей та сказав:

— Мої любі друзі, маленькі хлопчики та дівчатка! Із жалем я почув, що настала година розставання. Знайомство з вами було великою радістю для мене. Я хотів би, аби ви погостювали довше, проте вам хочеться швидше до своїх далеких рідних країв, і це зрозуміло, якщо подумати, як довго вас там не було. Перекажуйте від мене вітання своїм батькам, близьким та друзям і швидше напишіть, як ви доберетеся. А якщо захочеться, приїжджайте знову до мене на гостину. Може, на найближчих довгих канікулах, га? Завжди ласкаво прошу до мене. А щодо 13 піратів, які вас викрали, то можете бути спокійними. Їм не уникнути покарання по заслугах. Найближчим часом я споряджу військовий корабель, і їх буде схоплено. А тепер прощайте, мої милі!

Потім слово взяв Лукас.

— Та-а-ак, діти,— сказав він, люто димлячи носогрійкою.— я не вмію довго говорити. Шкода, що нам знову доводиться розставатися, проте це точно не назавжди.

— Точно-точно! — вигукнув маленький індіанець.

— Пришліть-но нам із Джимом листівки із видами ваших країн, аби подивитися, як там у вас. І якщо захочете, приїздіть до нас на гостину до Усландії. Ми будемо раді. А зараз щасливої дороги та до скорого!

Тут усі почали прощатися, тиснути один одному руки, кожен із дітей ще раз подякував Джимові із Лукасом і, звісно, добрій товстушці Еммі за спасіння, а цареві мигдальському за його гостинність. Потім дітлахи під головуванням капітана піднялися на палубу корабля. Коли вся юрма вже стояла біля поручня, у гавані почався неймовірний феєрверк. Це був сюрприз, вигаданий крихіткою Пінг Понгом. Ракети високо злітали до нічного неба та іскрилися й сяяли казково чудовими кольорами. А мигдальська музична капела виконувала прощальну пісню. І морські хвилі чудово шуміли. Потім прибрали якір, і корабель повільно та урочисто відійшов. Усі горлали "до побачення!" та махали, розчулені до сліз. Більш за всіх ридала, звісно, Емма, хоча вона, за своїм звичаєм, не дуже розуміла, що, власне, відбувається. Просто в неї була дуже тонка душа, і вона жахливо сильно розчулилася, так уже вийшло.

Повільно вийшов корабель у нічний океан і зник із зору людей, що його проводжали. Тепер у гавані стало зовсім тихо та самотньо.

— Гадаю, буде краще, якщо ми вже сьогодні заночуємо на борту корабля,— запропонував цар.— Уранці ще до світанку він вирушить у путь, і якщо ми просто зараз залишимося на борту, то можна рано не вставати. А снідати ми будемо вже далеко в океані.

Обидва друга та маленька принцеса, звісно, відразу ж погодилися.

— Тоді давайте просто зараз попрощаємось із моїм головбонзою Пінг Понгом,— сказав цар.

— А він що, не поїде з нами? — спитав Джим.

— На жаль, не вийде,— відповів цар,— хтось має заміщувати мене під час моєї відсутності. А Пінг Понг — саме та людина, яка потрібна. Хоча він ще зовсім маленький, проте вже дуже спосібний, як ви самі бачили. Крім того, я не думаю, що під час моєї відсутності тут відбудеться багато

подій. Пінг Понг може з'їздити до Усландії іншим разом, а зараз йому доведеться поуправляти замість мене.

Проте крихітку головбонзу ніде не було видно. Вони обшукали всю гавань і нарешті знайшли його. Він сидів в одній з маленьких карет та, знесилений від жахливих денних хвилювань, міцно спав.

— Послухай-но, Пінг Понгу,— м'яко покликав цар.

Головбонза заворушився, потер оченята і спитав дещо плаксиво:

— Так, слухаю вас, щось негаразд?

— Вибач, що довелося тебе розбудити,— посміхаючись, вів далі цар,
— ми тільки хотіли попрощатися з тобою. Ти заміщуватимеш мене під час моєї відсутності. Я знаю, що на тебе можна покластися.

Пінг Понг низько уклонився цареві та маленькій принцесі. При цьому зі сну він ледь не впав. Джим ледь устиг його підтримати. Він потис крихітну Пінг-понгову ручку та сказав:

— Ти теж приїзди до нас на гостину, і якнайскоріше!

— Переказуй вітання панові Шу Фу Лю Пі Плю! — додав Лукас.

— Із задоволенням,— промурчав Пінг Понг, у якого вже знову злипалися очі,—звісно — перекажу — я все зроблю — все — і оскільки мої обов'язки — о вельмишановні панове машиністи — прощайте від усього серця-а-а... — Тут він позіхнув та пропищав: — Вибачте, будь ласка, але ж ви знаєте, що малюки мого віку... — і заснув, і його тоненьке похрюпування більше нагадувало тріскотіння цикади.

Коли друзі, Лі Сі та цар попрямували до свого корабля, Лукас спитав:

— Ви вважаєте, що Пінг Понг уже доріс до царювання?

Цар із посмішкою кивнув:

— Я все підготував. Нічого не може статися. А для крихітки головбонзи це буде заохоченням за його старанність.

Потім вони подивилися, чи добре влаштували Емму, яку матроси між тим завантажили на корабель. Вона стояла на задній палубі, міцно прив'язана канатами, аби не скотитися вниз, якщо корабель потрапить до хитавиці. Вона теж уже спала і тихо й рівно посопувала.

Усе було гаразд.

Отже, друзі побажали цареві та Лі Сі спокійної ночі, потім усі розійшлися по своїх каютах та полягали спати. Коли вранці вони прокинулися, корабель уже плив у відкритому океані. Погода стояла чудова. Сильний вітер надував вітрила. Якщо так піде й далі, то зворотній шлях до Усландії не візьме й половини часу порівняно із подорожжю на Еммі до Мигдалії.

Поснідавши у товаристві царя та маленької принцеси, друзі піднялися до капітана на його капітанський мостик і все пояснили йому про плавучий острів, який мав зустрітися їм на другий день подорожі рівно о 12 годині опівдні у точці 321 градус 21 хвилини і 1 секунди західної довготи та 123 градусів 23 хвилин і 3 секунд північної широти.

Капітан, обличчя якого так видубили вітри та морське повітря, що воно було схоже на стару шкіряну рукавицю, від подиву роззявив рота.

— Вкуси мене п'яна акула! — пробасив він.— Я вже півсторіччя ходжу по морях, але плавучого острова ще ні разу не бачив. А звідки ви так точно знаєте, що завтра опівдні він пропливе саме там?

Друзі пояснили. Капітан примружив одне око та пробурчав:

— Ви що, хочете мене розіграти?

Проте Джим із Лукасом запевнили його, що справа серйозна.

— Добре,— сказав на це капітан та поскріб за вухом,— подивимось. Усе одно ми завтра опівдні будемо саме в тій точці, яку ви описали. Якщо погода не зіпсується.

Друзі знову спустилися до царя та маленької принцеси. Потім усі вони влаштувалися на передній палубі в кутку, захищеному від вітру, і стали грати у "Людино, не сердься!". Лі Сі ще не знала, як грати, і Джим пояснив їй правила. Після двох партій в неї стало виходити краще, ніж у всіх інших, і вона весь час вигравала.

Джимові більше хотілося, щоб вона не була такою ловкою, тоді б він зміг їй допомогти. Проте саме вона давала йому доцільні поради й виявлялася більш кмітливою. Звісно, Джимові це було не дуже приємно.

Пізніше, коли вони сиділи за обіднім столом, цар поцікавився:

— Скажіть, будь ласка, Джиме, і ти, Лі Сі, а коли, власне, ви збираєтеся святкувати заручини?

Маленька принцеса трохи почервоніла та сказала своїм пташиним голоском:

— Це має вирішити Джим.

— Ну, я не знаю,— відгукнувся Джим,— усе залежить від тебе, Лі Сі.

Проте вона опустила очі та похитала голівкою:

— Ні, ти маєш сказати.

— Добре,— сказав Джим після певного розмірковування,— тоді давайте відсвяткуємо заручини в Усландії.

Усі погодилися. А цар додав:

— Весілля ви зможете відсвяткувати пізніше, коли будете вже достатньо дорослими.

— Так,— відповіла маленька принцеса,— коли Джим навчиться читати та писати.

— Та не хочу я цим штукенціям вчитися! — заволав Джим.

— Ах, Джиме, ну будь ласка! — упрошувала Лі Сі.— Ти маєш навчитися писати, читати та рахувати! Зроби це для мене!

— Навіщо? — не зрозумів Джим.— Ти й сама все це вмієш, для чого мені ще навчатися?

Маленька принцеса схилила голівку набік і промовила тихим, уривистим голосом:

— Джиме, я ж не можу... це саме... так не годиться... словом, мені б дуже хотілося, аби мій наречений був не тільки хоробрішим, але й набагато розумнішим за мене, щоб я могла ним захоплюватися.

— Так-так! — сказав Джим із запеклим виглядом.

— Ось що я думаю,— примирливо пробурмотів Лукас,— не варто нам зараз про це сперечатися. Може бути, колись Джим сам захоче

навчитися читати та писати й займеться цим. А якщо йому не хочеться, то й гаразд. Рішення треба залишити за ним, така моя думка.

Більше вони вже до цієї теми не поверталися, проте Джим постійно міркував над останніми словами, що сказала маленька принцеса.

Наступного дня за кілька хвилин до півдня, коли вони обідали, матрос із грот-щогли крикнув, приклавши долоню до рота:

— Земля-а-а!

Усі скочили та помчали на ніс корабля дивитися. Джим, видершись по канату, побачив її першим.

— Острів! — схвильовано заволав він.— Там! Зовсім малесенький острівець!

І коли корабель підійшов ближче, решта теж побачила маленький острів, що весело плив хвилями.

— Гей! — гукнув Лукас капітанові.— Що ви тепер скажете?

— Та нехай мене розчавить застуджений морж! — відповів капітан.— Якби я сам його не побачив, ніколи у це не повірив! Як же нам його виловити?

— А у вас на борту немає випадково великих сітей для риболовлі? — запитав Лукас.

— Є! — відповів капітан. Він наказав матросам розставляти сіті та скерував корабель навколо острівця. Інший кінець сіті вони не стали опускати у воду, а закріпили на палубі. І коли корабель повернувся до вихідного пункту, вони витягли цей кінець, і плавучий острівець

опинився, наче на великому аркані, на буксирі у корабля. Матроси підтягли його ближче, щоб краще роздивитися. Дракониця й насправді заслужила похвали за те, що вказала друзям саме цей острівець. Кращого, мабуть, не було в цілому світі.

Він був хоча й трохи менший від Усландії, зате майже ще красивіше. Три тераси із зеленими лужками, на яких росли різні дерева, височіли сходами одна над одною. Серед дерев, до річч, росли три прозорих, як в Мигдалії.

Цьому особливо зраділа маленька принцеса. Острівець оповивав плаский піщаний пляж, чудово придатний для купання. А з найвищої тераси, розгалужуючись на кілька маленьких водограїв, просто в океан стікав струмочок.

Звісно, тут було багато чудових квітів та картатих птахів, що гніздилися у гіллі дерев.

— Як тобі подобається острів, Лі Сі? — спитав Джим.

— О Джиме, він просто пречудовий! — захоплено відповіла маленька принцеса.

— А він не замалий? — стурбувався Джим.— Я маю на увазі, порівняно з Мигдалією.

— О ні! — вигукнула принцеса.— Як на мене, маленька країна набагато гарніша за велику. Особливо коли вона — острів.

— Ну тоді все гаразд,— задоволено сказав Джим.

— Можна побудувати кілька чудових тунелів,— визначив Лукас.— Крізь тераси. Як ти вважаєш, Джиме? Це ж буде твій острів.

— Тунелі? — замислено перепитав Джим.— Було б класно. Проте в мене поки навіть свого локомотива немає.

— А ти все ще хочеш стати машиністом? — спитав Лукас.

— Звісно,— відповів Джим,— а ким же ще?

— Гм,— буркнув Лукас та підморгнув,— можливо, у мене для тебе щось і передбачається.

— Локомотив? — схвильовано вигукнув Джим.

Проте Лукас більше нічого не казав, як не прохав його хлопчик.

— Зажди до Усландії,— більше від Лукаса годі й було чекати.

— До речі, Джиме, в тебе є назва для нового острову? — урвав нарешті їхню розмову цар.— Як ти його охрестиш?

Джим трохи подумав, а потім запропонував:

— Як щодо Нової Усландії?

Усі з цим погодилися, і так воно й залишилося.

Глава двадцять сьома,

у якій святкуються заручини, і книга ця закінчується приємним сюрпризом

Це сталося кілька днів потому, чудовим ранком, десь близько семи, коли пані Ваас виходила з дверей своєї крамниці, які вона щойно відкрила.

Пан Ермель висунув голову з вікна будиночка, аби визначити, треба брати сьогодні з собою парасольку чи ні. І тут обидва водночас побачили, що в морі перед Усландією стоїть величезний чудовий корабель.

— Що це за незвичайний корабель? — запитала пані Ваас.— Кораблик поштаря набагато менший. До того ж у цього на бузі не поштовий ріжок, а золотий єдиноріг. Що це означає?

— На жаль, нічого не можу вам про це сказати, моя вельмишановна, — відповів пан Ермель.— Дивіться-но, та в нього на буксирі цілісінький острів! Ой, у мене погане передчуття! Певно, це морські розбійники, які хочуть зазіхнути на Усландію!

— Ви так вважаєте? — невпевнено спитала пані Ваас.— Та-а-ак, і що ж нам робити?

Проте перш ніж пан Ермель встиг відповісти, з корабля почувся радісний зойк, і через поручні, ризикуючи скрутити собі в'язи, на сушу стрибнув Джим.

— Пані Ваас! — загорлав він.

— Джиме! — вигукнула пані Ваас.

Тут вони кинулися один до одного в обійми. Радості їх не було краю. І це зрозуміло.

Тим часом Лукас, Лі Сі та цар теж зійшли на сушу, і нарешті навіть Емма була обережно вивантажена з корабля та поставлена на її колишню колію, вже дуже зарослу мохом та травою. На Еммі все ще висів величезний золотий орден із блакитною стрічкою, а сама вона без упину видавала короткі радісні посвисти.

Коли пан Ермель, що онімів від подиву, нарешті второпав, хто приїхав, він тут-таки помчав до замка між двох гірських верхівок та у хвилюванні почав грюкати у двері.

— Так-так! Уже йду! Що таке? — почулося з внутрішніх покоїв бурмотіння заспаного та нічого не розуміючого короля Альфонса За-Чверть-Дванадцятого.

— Ваша величносте! — із трудом переводячи дихання, покликав пан Ермель.— Милостиво вибачте, проте це у вищій мірі важливо! Тільки що прибули машиніст Лукас та Джим Кнопка й маленька дівчинка і пан похилого віку вельми шляхетної зовнішності й корабель із островом у сітях...

Проте він не доказав, бо цієї миті двері розчахнулися, і звідти прожогом вибіг король. Він був у самісінькій нічній сорочці і на бігу квапливо намагався натягти на себе халат із червоного оксамиту. Корона вже сяк-так сиділа на голові.

— Де? — схвильовано запитав він, бо забув вдягти окуляри.

— Хвилиночку, ваша величносте! — прошепотів пан Ермель.— У такому вигляді ви не можете приймати людей.

І він допоміг королю як слід вдягти халата. Потім вони обидва побігли вниз, до корабля, і в поспіху король загубив одного шльопанця у шотландську клітину, так що донизу він прибув підстрибуючи.

Ну ось, і тут почалися обійми, рукостискання, привітання, і краю їм не було.

Лукас представив одного одному царя мигдальського та короля Альфонса За-Чверть-Дванадцятого, а Джим познайомив усіх із Лі сі, і

коли всі нарешті перезнайомилися та привіталися, вони пішли до будиночку пані Ваас снідати.

Звісно, її маленька кухня виявилася такою тісною, що ніхто й повернутися не міг. Проте для такого щасливого товариства, яке зібралось цим ранком в Усландії, це було тільки приємно.

— І де ж ви побували? — гучно розпитувала пані Ваас, розливаючи каву по чашках.— Я зараз лусну від цікавості. Що ви дізналися? Хто така пані Мальцан? Вона приємна? Чому вона не приїхала з вами? Та розкажуйте ж!

— Так, розкажіть, розкажіть! — у весь голос прохали король Альфонс За-Чверть-Дванадцятий та пан Ермель.

— Терпіння і тільки терпіння,— посміхнувшись, попередив Лукас.— Аби все розповісти, знадобиться час.

— Так,— сказав Джим.— Ми хочемо, коли поснідаємо, спершу показати вам острів, який привезли з собою.

Сніданок тривав недовго, бо всі були так сильно схвильовані, що посправжньому не зголодніли. На путі до корабля пані Ваас тихесенька сказала Лукасові:

— Мені здається, Джим за цей час сильно подорослішав.

— Цілком можливо,— відповів Лукас, димлячи люлькою,— пригод він зазнав чимало.

Матроси тим часом укріпили новий острів сталевими тросами та якірними ланцюгами впритул до Усландії, так що на нього можна було перестрибнути. Звісно, не забули вони й того, що доручив їм Лукас, а саме: туди, де зараз лежав острівець, зарані кинули у воду кілька гілок

коралових дерев, як і радила дракониця. За кілька років, коли дерева доростуть до поверхні океану, новий острів буде таким само міцним, як і Усландія.

Під проводом Джима товариство ступило на нову землю та влаштувало на ній невеличку прогулянку. Забагато місця там, звісно, не було, зате те "небагато", яке було, відрізнялося особливою красою.

— Ось воно, вирішення проблеми! — вигукнув король Альфонс За-Чверть-Дванадцятий.— Хто б міг подумати! І мені більше не треба хвилюватися! Уперше за довгий час я зможу знову спати спокійно.

А коли Джим оголосив, що він охрестив острівець Новою Усландією, radoшам короля не було меж. Із порожевілим від гордості обличчям він оголосив:

— У майбутньому я буду називати себе "Король Сполучених Штатів Усландії та Нової Усландії"!

Коли вони поверталися до будиночка пані Ваас, король Альфонс відізвав убік царя мигдальського та запропонував йому прокласти телефонну лінію між столицею Мигдалії Пинєм та Усландією. Цар знайшов ідею пречудовою, бо тоді вони зможуть розмовляти по телефону скільки та коли завгодно. Тут він пішов до капітана державного корабля та доручив йому прямувати до Мигдалії, а на зворотному шляху до Усландії прокласти в океані довгий телефонний кабель. Корабель миттю відплив, а цар попрямував до кухні пані Ваас, де всі вже сиділи навколо Джима із Лукасом і уважно слухали, як обидва розповідають про свої пригоди. Вони розповідали про все дуже докладно, починаючи з нічного відплиття на законопаченій Еммі та закінчуючи своїм поверненням.

Кожного разу, коли йшлося про щось особливо небезпечне та хвилююче, пані Ваас сильно блідла та бурмотіла лише "ох ти Господи!" чи "Боже мій!".

Так вона переживала за свого маленького Джима заднім числом. Єдиною втіхою для неї було те, що хлопчик, живий та неушкоджений, сидить перед нею, а отже, все має скінчитися добре.

Приблизно за тиждень корабель повернувся, і матроси дійсно проклали по путі слідування в океані кабель довжиною в багато тисяч миль. Один його кінець був під'єднаний до всипаного алмазами телефону в тронній залі царського палацу, а інший підключений до золотого телефону короля Альфонса За-Чверть-Дванадцятого.

Потім цар для початку на пробу поговорив по телефону із Пінг Понгом про те, чи все гаразд у Мигдалії. Так, там все було гаразд.

Було вирішено, що за місяць відбудуться заручини Лі Сі із Джимом Кнопкою. І весь цей час пані Ваас вечорами працювала над сюрпризом для них обох. Шиття було її справжньою пристрастю.

Цар та Лі Сі оселилися на цей місяць у короля в замку між двома гірськими верхівками. Звісно, було трохи тіснувато, проте це не заважало їм, такою чудовою виявилася Усландія. Навіть маленький палац із небесно-блакитного фарфору, у якому принцеса зазвичай жила на канікулах, не міг порівнюватися із цим островом.

І ось місяць минув. Настав день заручин. Спочатку діти отримали сюрпризи, приготовані для них пані Ваас.

Джимові вона зшила синій робочий комбінезон, точнісінько такий, як у Лукаса, тільки менший. Звісно, до нього додавалися і справжній кашкет. А маленька принцеса отримала пречудову весільну суконьку із

фатою та довгим шовковим шлейфом. Зрозуміло, обидва тут-таки перевдяглися в обновки.

Потім Лі Сі подарувала Джимові люльку, як у Лукаса, тільки новішу і не таку велику. А Джим подарував Лі Сі витончену пральну дошку. Маленька принцеса жахливо зраділа, бо досі їй, звісно ж, не дозволялося брати до рук нічого подібного через її високе положення, хоча вона, як і всі мигдальці, обожнювала прання.

Під кінець вони поцілувалися, і король Альфонс За-Чверть-Дванадцятий оголосив їх іменем Сполучених Штатів Усландії та Нової Усландії зарученими. Піддані підкидали догори свої капелюхи, а цар мигдальський теж з усіх сил гукав разом з усіма:

— Хай живуть заручені! Ура! Ура! Ура!

А матроси на державному кораблі запалили величезну ракету, яку вони спеціально захопили з собою, та влаштували салют і гукали "віват" та махали, коли Джим та Лі Сі, узявшись за руки, урочисто обходили обидва острови.

Свято тривало весь день. По обіді зателефонував Пінг Понг, щоб привітати заручених. Усі були задоволені та жахливо веселилися. Тільки Лукас, здавалося, все ще на щось чекав. Коли настав вечір та згустилися сутінки, над Усландією та Новою Усландією запалали сотні лямпівнів. А потім зійшов місяць, і оскільки океан цього вечора був геть тихим і рівним, на його поверхні відбивалися різнокольорові вогні, усі до єдиного. Здається, це було незрівняне видовище.

Пані Ваас особливо постаралася для такого випадку і зробила не тільки ванільне та полуничне, а ще й шоколадне морозиво. І кожен мав визнати, що смачніше за це морозиво він нічого у своєму житті не куштував. Навіть капітан, який ходив далеко по світі. А це щось та означає.

Джим саме пішов до пляжу, аби звідси у тиші помилуватися красою вогнів.

Він стояв, занурений у казкове видовище, як раптом відчув, що йому на плече лягла чиясь рука. Він обернувся. Це був Лукас, що манив його пальцем.

— Джиме, ходімо зі мною,— таємничо прошепотів він.

— Що таке? — запитав Джим.

— Тобі завжди хотілося мати свій власний локомотив, старий. Належна форма в тебе вже є,— відповів Лукас та посміхнувся.

Серце Джима закалатало.

— Локомотив? — перепитав він, і очі в нього ставали все більше.— Справжній локомотив?

Лукас приклав палець до губ і багатообіцяюче підморгнув. Потім він взяв Джима за руку та повів його до вокзальчика, де, сопучи, стояла Емма.

— Щось чуєш? — спитав він.

Джим прислухався. Він почув тільки Емміне посопування. Але ось — він не помилився?

Чи йому почулося інше шипіння, зовсім тихе, уривчасте? І тут хтось тоненько свиснув.

Джим подивився на Лукаса великим запитуючими очима. Лукас із посмішкою кивнув, підвів Джима до вугільного тендеру, і хлопчик зазирнув усередину.

Усередині сидів малесенький локомотивчик і дивився на Джима величезними безтямними очима немовляти. Він завзято посопував та випускав зі своєї маленької труби крихітні хмаринки пари. Схоже, це була дуже мила дитина-локомотивчик, бо вона вже хоробро намагалася втриматися на колесиках та підкотитися до Джима, хоча при цьому постійно падала. Однак це аніскілечки не заважало його гарному настроєві.

Джим погладив малюка.

— Це Емміне дитя? — тихо спитав він.

Хлопчик був розчулений до глибини серця.

— Так,— відповів Лукас,— я вже давно знав, що в неї буде маленький. Але тобі нічого не казав, аби вийшов сюрприз.

— А дитя мені дістанеться? — спитав Джим, ледь дихаючи від щастя.

— А кому ж іще? — відповів Лукас, димлячи люлькою.— Але ти маєш за ним гарнесенько доглядати. Він швидко підросте. За кілька років буде такий само великий, як Емма. Як же його назвати?

Джим узяв локомотивчика до рук та погладив його. Трохи подумавши, він запропонував?

— Як тобі ім'я Моллі?

— Гарне ім'я для локомотива,— кивнувши, відповів Лукас,— давай його тепер назад. Поки він має бути при Еммі.

Джим посадив Моллі назад до тендеру та пішов розповідати всім, що йому дісталось, і, звісно ж, кожному захотілося поглянути на локомотивчика. Джим зводив їх туди та показав Моллі, яка викликала загальне захоплення. Крихітка Моллі, щоправда, нічого не помітила, бо тим часом уже мирно спала та прицмокувала.

За кілька днів цар та маленька принцеса відправилися назад до Мигдалії, бо Лі Сі, зрозуміло, поки що мала жити у свого батька. І знову ходити до школи їй теж дуже хотілося — до справжньої, звісно, а не до драконової. В Усландії ж нічого подібного не було. Але діти могли відвідувати один одного завжди, коли їм заманеться, бо державний корабель часто курсував між Усландією та Мигдалією. До того ж їм, зрозуміло, дозволялося користуватися й телефоном, якщо він саме не був потрібний королю Альфонсу За-Чверть-Дванадцятому, А потрібний він був королю, безумовно, більшу частину часу, оскільки той перебував у дипломатичних взаєминах із царем мигдальським.

До Усландії повернулося колишнє мирне життя. Пан Ермель у твердому капелюсі та із парасолькою під пахвою ходи на прогулянки. Він був перш за все підданим, і ним управляли. Точнісінько так само, як і раніше.

Лукас їздив на локомотиві на ім'я Емма звивистими рейками з одного кінця острова в інший. І іноді вони насвистували щось дуєтом, і лунало це дуже гарно, особливо в тунелях, де така чудова луна.

Джим, звісно, переважну частину часу доглядав локомотивчика на ім'я Моллі, і в нього майже не залишалося часу, аби сердити пана Ермеля чи з'їжджати з однієї з гірських верхівок. Він потроху дорослішав.

У гарні вечори було видно, як Джим із Лукасом сиділи поруч на державному кордоні. Сонце, що сідало, відбивалося у безмежному океані, протягши від обрію сяючу золоту доріжку просто до ніг обох машиністів. А вони дивилися на цю доріжку, що вела чи то до дальніх далей, чи то до незнайомих країн та частин світу, не сказати куди саме. І тоді, може бути, один із них казав:

— А пам'ятаєш, тоді у пана Тур Тура? Хотів би я знати, як у нього зараз справи.

А інший відгукався:

— Ти ще пам'ятаєш, як ми проїжджали крізь "Чорні Скелі" та перед "Вустами Смерті" здавалося, що все пропало?

І обидва вони були єдині в тому, що скоро влаштують удвох нову велику подорож до невідомого. Їм слід було розгадати ще багато загадок... Вони хотіли з'ясувати, звідки морські розбійники викрали Джима-Кнопку, коли він був ще зовсім маленьким. Проте для цього друзям спочатку треба було відшукати та перемогти Тринадцятьох Лютих, які все ще загрожували морям. А це вже точно не дрібниця.

І, будуючи плани на майбутнє, друзі дивилися у відкритий океан, а хвилі, великі й маленькі, шиплячи, омивали державні кордони.

Кінець

(Переклад Є. Поповича)